

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ, ΕΜΠΟΡΙΟΥ,
ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ ΚΑΙ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

ΠΡΟΕΔΡΙΑ
ΜΟΝΑΔΑ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗΣ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗΣ

**Δήλωση
Πολιτικής**

**Ενισχύοντας το
Επιχειρηματικό
Οικοσύστημα
στην Κύπρο**

Δεκέμβριος 2015

Πίνακας περιεχομένων

1. Εισαγωγή	4
2. Η Επιχειρηματικότητα στην Κύπρο	7
2.1. Παρούσα κατάσταση.....	7
2.1.1. Δομή επιχειρηματικού ιστού στην Κύπρο	7
2.1.2. Διεθνής συγκριτική αξιολόγηση.....	9
2.2. Κυπριακή επιχειρηματικότητα – κύρια συμπεράσματα.....	15
3. Όραμα και Στόχοι Πολίτικης.....	18
3.1. Όραμα.....	18
3.2. Στόχοι Πολιτικής.....	18
3.3. Ποσοτικοποίηση στόχων.....	19
4. Προτεραιότητες και ειδικοί στόχοι	20
4.1. Άξονας Προτεραιότητας 1 – Καλλιέργεια Επιχειρηματικής Κουλτούρας	24
4.1.1. Επιχειρηματικότητα στην εκπαίδευση.....	25
4.1.2. Επαγγελματικός Προσανατολισμός και προγράμματα εργασιακής τοποθέτησης	26
4.1.3. Προβολή επιτυχημένων ιστοριών επιχειρηματικότητας.....	27
4.2. Άξονας Προτεραιότητας 2 – Βελτίωση του Επιχειρηματικού Περιβάλλοντος.....	29
4.2.1. Βελτίωση ρυθμιστικού πλαισίου	30
4.2.1.1. Διευκόλυνση / ενίσχυση επιχειρηματικής δραστηριότητας	31
4.2.1.2. Φορολογικό Πλαίσιο	32
4.2.2. Δομές στήριξης των επιχειρήσεων.....	33
4.2.3. Ηλεκτρονική διακυβέρνηση	34
4.3. Άξονας Προτεραιότητας 3 – Επιχειρηματική Καινοτομία	38
4.3.1. Θεσμικό και ρυθμιστικό πλαίσιο	39
4.3.2. Ενίσχυση της καινοτομίας στις επιχειρήσεις	39
4.3.3. Ανάπτυξη του κατάλληλου υποστηρικτικού πλαισίου / υποδομών για τη λειτουργία καινοτόμων επιχειρήσεων.....	40
4.4. Άξονας Προτεραιότητας 4 – Ενίσχυση Πρόσβασης στην χρηματοδότηση	43
4.4.1. Ευρωπαϊκά Διαρθρωτικά και Επενδυτικά Ταμεία (ΕΔΕΤ).....	44
4.4.2. Ευρωπαϊκές πρωτοβουλίες και Ανταγωνιστικά Προγράμματα.....	45
4.4.3. Χρηματοδότηση μέσω τραπεζών	46
4.4.4. Εναλλακτικές μορφές και πηγές χρηματοδότησης.....	47
4.5. Άξονας Προτεραιότητας 5 – Διευκόλυνση Πρόσβασης στις Αγορές	50

4.5.1. Ενίσχυση εξωστρέφειας κυπριακών επιχειρήσεων	52
4.5.2. Προώθηση ψηφιακής επιχειρηματικότητας.....	52
4.5.3. Ανάπτυξη υποστηρικτικών δομών / υποδομών.....	53
5. Πλαίσιο Ετοιμασίας και Εφαρμογής της Δήλωσης Πολιτικής.....	55
5.1. Συμμετοχικότητα (Stakeholders Engagement)	55
5.2. Υλοποίηση και Παρακολούθηση.....	56
Συνημμένο 1: Σχέδιο Δράσης 2016-2020	57
Συνημμένο 2: Δείκτες Επίδοσης – Πλαίσιο Παρακολούθησης Υλοποίησης της Δήλωσης Πολιτικής.....	96

1. Εισαγωγή

Η κυπριακή οικονομία βρίσκεται σε πορεία μετάβασης σε μια νέα εποχή. Οι συνθήκες παραμένουν δύσκολες και τα επακόλουθα της οικονομικής κρίσης είναι ακόμα εμφανή. Η κρίση ωστόσο δεν αντιμετωπίζεται μόνο με μέτρα λιτότητας και οικονομικής εξυγίανσης, αλλά και με μέτρα που δίνουν νέα ώθηση στην ανάπτυξη. Οι τρέχουσες συγκυρίες αποτελούν μοναδική ευκαιρία για προώθηση και εφαρμογή απαραίτητων διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων για βελτίωση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος με στόχο την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας και της ανάπτυξης της κυπριακής οικονομίας.

Η πολιτική για το επιχειρηματικό οικοσύστημα αποτελεί μια από τις προτεραιότητες της κυβερνητικής πολιτικής, αναγνωρίζοντας τον καθοριστικό ρόλο που διαδραματίζει η επιχειρηματική κοινότητα στην οικονομική δραστηριότητα και ανάπτυξη του τόπου. Για την αποτελεσματική εφαρμογή των πολιτικών κατευθύνσεων απαιτείται η καταρχήν διαμόρφωση κοινής αντίληψης για την αναγκαιότητα στήριξης του επιχειρηματικού οικοσυστήματος, ενίσχυσης της επιχειρηματικότητας και της ανταγωνιστικότητας των Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων (ΜμΕ) και η σύμπλευση όλων προς την κατεύθυνση αυτή. Ιδιαίτερη έμφαση θα πρέπει να δοθεί στη στήριξη των νεοφυών επιχειρήσεων (Start-ups), λαμβάνοντας υπόψη τόσο τις διεθνείς τάσεις και την ανάγκη ευθυγράμμισης της κυπριακής οικονομίας με τις ευρωπαϊκές και διεθνείς πολιτικές κατευθύνσεις στον τομέα, αλλά και κατανοώντας τις δυνατότητες και τη δυναμική που προσδίδει στις επιχειρήσεις αυτές ο σύγχρονος και, ενδεχομένως, καινοτόμος χαρακτήρας τους.

Η ανάπτυξη νέων επιχειρήσεων θεωρείται πλέον ένας από τους κύριους μοχλούς δημιουργίας νέων θέσεων εργασίας και επιτάχυνσης της οικονομικής δραστηριότητας ενώ παράλληλα η ανάπτυξη νέας επιχειρηματικής δραστηριότητας βασισμένης στη γνώση, την τεχνολογική αναβάθμιση και την καινοτομία ενισχύει την ανταγωνιστικότητα του συνόλου των επιχειρήσεων της χώρας. Οι νέες επιχειρήσεις οφείλουν να είναι καινοτόμες και αποτελεσματικές ώστε να διασφαλίσουν την επιτυχή είσοδό τους στις αγορές, τόσο εντός αλλά κυρίως εκτός των κυπριακών συνόρων, ενώ παράλληλα οι υφιστάμενες επιχειρήσεις καλούνται να εκσυγχρονιστούν και να γίνουν πιο αποδοτικές ενόψει του έντονου ανταγωνισμού. Αυτό οδηγεί εν τέλει σε αύξηση της συνολικής παραγωγικότητας της οικονομίας, ενίσχυση της ανταγωνιστικότητάς της καθώς και της ανθεκτικότητάς της ως προς τις διεθνείς εξελίξεις.

Περίπου 3,5 εκ. νέες θέσεις εργασίας δημιουργήθηκαν από τη σύσταση 2,3 εκ. νέων επιχειρήσεων στην Ευρώπη κατά το 2012. Τα αντίστοιχα στοιχεία¹ για την Κύπρο καταδεικνύουν την εργοδότηση 4750 ατόμων από 2786 νέες επιχειρήσεις που δημιουργήθηκαν στην χώρα κατά το 2012. Σημαντικό ποσοστό των νέων αυτών θέσεων εργασίας προέρχεται από τη δημιουργία μικρομεσαίας κλίμακας επιχειρήσεων, ακολουθώντας τη γενικότερη τάση και ουσιαστική συμβολή των ΜμΕ, υφιστάμενων και νέων, στην απασχόληση. Εμπειρικά στοιχεία καταδεικνύουν² ότι ο ρυθμός δημιουργίας νέων θέσεων εργασίας είναι σε υψηλότερα επίπεδα κατά τα πρώτα στάδια έναρξης και λειτουργίας των επιχειρήσεων ενώ φθίνει στην πορεία με την ενηλικίωσή τους. Υπάρχουν συνεπώς ενδείξεις ότι η όποια πολιτική προσέγγιση για στήριξη των επιχειρήσεων θα πρέπει να δίδει ιδιαίτερη έμφαση στη δημιουργία νέας επιχειρηματικής δραστηριότητας.

Η παρούσα Δήλωση Πολιτικής αποτελεί μια προσπάθεια της κυβέρνησης για ανάληψη κοινής δράσης, απ' όλους τους φορείς του επιχειρηματικού οικοσυστήματος, προκειμένου να αξιοποιηθεί το επιχειρηματικό δυναμικό, να αρθούν τα υφιστάμενα εμπόδια και να διαμορφωθεί μία νέα, προσανατολισμένη στην ανάπτυξη, κουλτούρα επιχειρηματικότητας στην Κύπρο. Με τον τρόπο αυτό η Κυβέρνηση στοχεύει να υιοθετήσει ένα ολοκληρωμένο πλαίσιο πολιτικής συνοδευόμενο από ένα Σχέδιο Δράσης για την ανάπτυξη του επιχειρηματικού οικοσυστήματος της χώρας.

Η όλη προσπάθεια είναι συμπληρωματική των διαφόρων ενεργειών του ιδιωτικού τομέα για προώθηση της επιχειρηματικότητας καθώς και αποτέλεσμα συντονισμένου διαλόγου με όλους τους εμπλεκόμενους φορείς. Σημαντική συνεισφορά για την ετοιμασία της Δήλωσης Πολιτικής αποτέλεσε η διαβούλευση με τον ιδιωτικό τομέα, τόσο με οργανωμένα σύνολα όσο και με επιχειρηματίες, καθώς και την κοινότητα των Start-ups της Κύπρου. Αξίζει να αναφερθεί ότι, αριθμός δράσεων που περιλαμβάνονται και προωθούνται στο πλαίσιο της παρούσας πρωτοβουλίας ευθυγραμμίζονται ή και συνταυτίζονται, σε αρκετές περιπτώσεις, με δράσεις του Cyprus Startup Manifesto³. Το Μανιφέστο αυτό έχει αναπτυχθεί από την κοινότητα των κυπριακών νεοφυών επιχειρήσεων και περιγράφει το πλαίσιο καθώς και μία σειρά δράσεων μέσα από τις οποίες μπορεί να υποστηριχθεί η ίδρυση και λειτουργία νέων και καινοτόμων επιχειρήσεων στην Κύπρο και γενικότερα της επιχειρηματικότητας.

Απαραίτητα συστατικά επιτυχίας της πιο πάνω προσπάθειας αποτελούν η δέσμευση του δημόσιου τομέα, η εμπλοκή του ιδιωτικού τομέα, η ενεργός

¹ Eurostat, Business Demography Statistics

² OECD 2000 "Small Businesses, Job Creation and Growth: fact, obstacles and best practices", Kaufmann Foundation 2010 "The Importance of Startups in Job Creation and Job Destruction"

³ <http://startupcyprus.org/startup-manifesto/>

συμμετοχή των ακαδημαϊκών και ερευνητικών φορέων της Κύπρου, καθώς και η δημιουργία συνθηκών συνεργασίας τους με ξένους, εγνωσμένης τεχνογνωσίας οργανισμούς, η δυναμική ανάπτυξης της ίδιας της βιομηχανίας και η δημιουργία των μηχανισμών διασύνδεσης και δημιουργίας συνεργιών μεταξύ όλων των πιο πάνω.

2. Η Επιχειρηματικότητα στην Κύπρο

Για τον αποτελεσματικό σχεδιασμό μίας ολοκληρωμένης πολιτικής προσέγγισης απαιτείται η κατ' αρχήν ανάλυση των συνθηκών που καθορίζουν ή επηρεάζουν την επιχειρηματική συμπεριφορά στη χώρα καθώς και αξιολόγηση των υφιστάμενων πολιτικών. Για τη συστηματική παρακολούθηση και αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας των πολιτικών της κυβέρνησης ενδεχομένως να κρίνεται αναγκαία η υιοθέτηση ενός ολοκληρωμένου εθνικού συστήματος παρακολούθησης και αξιολόγησης στη βάση διεθνώς αναγνωρισμένων δεικτών για την επιχειρηματικότητα.

2.1. Παρούσα κατάσταση

2.1.1. Δομή επιχειρηματικού ιστού στην Κύπρο

Το μέγεθος των κυπριακών επιχειρήσεων⁴ δεν διαφοροποιείται από τη γενικότερη τάση στην ΕΕ, με τη συντριπτική πλειοψηφία και ποσοστό 99,8% να εμπίπτει στην κατηγορία των μικρομεσαίων επιχειρήσεων, ενώ το 92% ανήκουν στην κατηγορία των πολύ μικρών επιχειρήσεων με λιγότερους των 9 εργαζομένων. Η διαφοροποίηση της Κύπρου αφορά στην απασχόληση σε κάθε κατηγορία, με την κατηγορία των ΜμΕ να εργοδοτούν σημαντικά μεγαλύτερο ποσοστό εργαζομένων (81,2%) από τον αντίστοιχο ευρωπαϊκό μέσο όρο (66,9%), καθώς και στην προστιθέμενη αξία της εν λόγω κατηγορίας στην απασχόληση (Κύπρος 76,2% σε σχέση με ΕΕ 58,1%).

Αναφορικά με την κατανομή των κυπριακών επιχειρήσεων κατά τομέα δραστηριότητας⁵, τα μεγαλύτερα ποσοστά επικέντρωσης παρουσιάζουν οι τομείς του χονδρικού και λιανικού εμπορίου, των κατασκευών, των επαγγελματικών και τεχνικών δραστηριοτήτων, και ακολουθεί ο τομέας των ξενοδοχειακών υπηρεσιών και εστιατορίων. Η δραστηριοποίηση των κυπριακών επιχειρήσεων στο τομέα των πληροφοριών και επικοινωνιών εξακολουθεί να βρίσκεται σε πολύ χαμηλά επίπεδα παρά το ότι αποτελεί έναν από τους κύριους τομείς υψηλής προστιθέμενης αξίας⁶.

Τα στοιχεία αυτά δίνουν κάποιες πρώτες ενδείξεις για την ανάγκη επανασχεδιασμού του αναπτυξιακού μοντέλου της χώρας με επικέντρωση των πόρων και πολιτικών της κυβέρνησης σε τομείς υψηλής προστιθέμενης αξίας. Σημαντικές, προς την κατεύθυνση αυτή, είναι και οι εισηγήσεις της Εθνικής

⁴ EC_DG GROW_2014 SBA Fact Sheet for Cyprus (incl. NACE Rev.2 codes B to J, L, M and N only – business economy)

⁵ Στατιστική Υπηρεσία, Μητρώο Επιχειρήσεων 2013

⁶ Eurostat, National Accounts 2013

Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης για την Έρευνα και Καινοτομία η οποία αναπτύχθηκε βάση σχετικών κατευθυντήριων γραμμών της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και η οποία είχε ως στόχο τον εντοπισμό των τομέων στους οποίους η χώρα διαθέτει ανταγωνιστικό πλεονέκτημα. Τα αποτελέσματα της μελέτης αναδεικνύουν ως τομείς προτεραιότητας για την Κύπρο τους τομείς, μεταξύ άλλων, της Ενέργειας, του Τουρισμού, της Ναυτιλίας και της Γεωργίας. Οι εν λόγω τομείς κρίθηκε ότι μπορούν να αποτελέσουν εστίες ανάπτυξης της οικονομίας εφόσον ενισχυθούν με επένδυση σε Έρευνα και Καινοτομία.

Η επιχειρηματική δραστηριότητα στην Κύπρο σύμφωνα με τα στατιστικά δεδομένα ακολουθεί μία σημαντική φθίνουσα πορεία, αποτέλεσμα της οικονομικής κρίσης και των χρηματοοικονομικών εξελίξεων στη χώρα τα τελευταία χρόνια, των δυσκαμψιών που επικρατούν για δεκαετίες στην κυπριακή οικονομία αλλά και της υλοποίησης μεμονωμένων διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων. Συγκεκριμένα, με βάση επίσημα στοιχεία⁷ της Ευρωπαϊκής Ένωσης ο αριθμός των κυπριακών επιχειρήσεων φαίνεται να συρρικνώνεται κατά ποσοστό πέραν του 12% κατά την περίοδο 2012-2014.

Η τάση αυτή επιβεβαιώνεται τόσο από τις στατιστικές εγγραφών και πτωχεύσεων εταιρειών του Τμήματος Εφόρου Εταιρειών και Επίσημου Παραλήπτη⁸ όσο και από τα στατιστικά στοιχεία σε κοινοτικό επίπεδο τα οποία παρουσιάζουν ένα ιδιαίτερα χαμηλό ποσοστό δημιουργίας νέων επιχειρήσεων στην Κύπρο, πολύ χαμηλότερο του μέσου όρου της ΕΕ, με ένα ποσοστό ελαφρώς πάνω του μέσου ευρωπαϊκού όρου στη «θνησιμότητα» επιχειρήσεων⁹.

Αισιόδοξες είναι ωστόσο οι ενδείξεις από τη νέα δυναμική που παρατηρείται τα τελευταία χρόνια στο επιχειρηματικό περιβάλλον της Κύπρου όσον αφορά τις νεοφυείς επιχειρήσεις, με τη συνεχή εμφάνιση νέων, προσανατολισμένων στην καινοτομία και τη σύγχρονη τεχνολογία επιχειρήσεων, αλλά και το αυξημένο ενδιαφέρον που επιδεικνύουν για την προώθηση, τη στήριξη αλλά και ενίσχυση των εν λόγω επιχειρήσεων, φορείς που αντιπροσωπεύουν βασικούς συντελεστές του επιχειρηματικού οικοσυστήματος. Σε αυτούς περιλαμβάνονται εκπρόσωποι του χρηματοπιστωτικού τομέα, μεγάλων συμβουλευτικών και ελεγκτικών οίκων καθώς και εκπρόσωποι της ακαδημαϊκής και ερευνητικής κοινότητας.

⁷ Ενημερωτικά δελτία της Ευρωπαϊκής Πράξης για τις Μικρές Επιχειρήσεις (Small Business Act - SBA Fact Sheets)

⁸

http://www.mcit.gov.cy/mcit/drcor/drcor.nsf/company_statistics_gr/company_statistics_gr?OpenDocument

⁹ Eurostat, Business Demography Statistics 2011 - http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Business_demography_statistics

2.1.2. Διεθνής συγκριτική αξιολόγηση

Σημαντικά είναι τα στοιχεία που προκύπτουν από την κατάταξη της Κύπρου και την αξιολόγηση επιμέρους παραμέτρων με βάση διεθνή συστήματα συγκριτικής αξιολόγησης σε θέματα επιχειρηματικότητας, ανταγωνιστικότητας και ανάπτυξης. Κάποιοι από τους βασικότερους δείκτες και η σχετική κατάταξη της Κύπρου κατά τα τελευταία χρόνια παρουσιάζονται στον πίνακα που ακολουθεί.

Πίνακας 1: Διεθνής Κατάταξη της Κύπρου

Δείκτης	Έτος αναφοράς / χρονική περίοδος	Κατάταξη/ (στο σύνολο χωρών)
<i>Doing Business Index, World Bank</i>	2016	47 (από 189)
	2015	64 (από 189)
	2014	62 (189)
<i>Global Entrepreneurship Index (GEI), Global Entrepreneurship and Development Institute</i>	2016	49 (από 132)
	2015	46 (130)
	2014	51 (120)
	2013	37-43(118)
<i>Global Competitiveness Index, World Economic Forum</i>	2014-2015	58 (από 144)
	2013-2014	58 (148)
	2012-2013	58 (144)
	2011-2012	47 (142)
<i>European Digital City Index (EDCI) - Nicosia, Nesta Organization</i>	2015	26 (από 35)

Doing Business Index

Η έκθεση *Επιχειρείν (Doing Business Report)* της Διεθνούς Τράπεζας, εξετάζει τη φιλικότητα του επιχειρηματικού περιβάλλοντος για μια επιχείρηση καθ' όλη τη διάρκεια του κύκλου ζωής της, αξιολογώντας το ισχύον θεσμικό πλαίσιο και τις διαδικασίες στις οποίες θα πρέπει να εμπλακεί μία επιχείρηση από τη σύσταση μέχρι και το κλείσιμό της. Βάση της εν λόγω έκθεσης, η Κύπρος βρισκόταν σε συγκριτικά χαμηλή θέση κατά τα έτη 2014 και 2015, κατατασσόμενη στις θέσεις 62 και 64 αντίστοιχα, ανάμεσα σε 189 οικονομίες παγκοσμίως. Η χαμηλή αυτή θέση οφειλόταν κυρίως στην αδυναμία της κυπριακής οικονομίας να ακολουθήσει τις μοντέρνες πρακτικές και διαδικασίες για διαρθρωτικές αλλαγές αναπτυσσόμενων οικονομιών, αφού η εν λόγω κατάταξη είναι συγκριτική.

Η ανακοίνωση των αποτελεσμάτων της Διεθνούς Τράπεζας για το 2016, βρίσκει την Κύπρο σε ελαφρώς βελτιωμένη θέση αναγνωρίζοντας παράλληλα τις προσπάθειες της κυβέρνησης για μεταρρύθμιση. Λαμβάνοντας την 47^η θέση ανάμεσα σε 189

οικονομίες για το 2016¹⁰, η Κύπρος σημείωσε άνοδο 13 θέσεων από την έκθεση του 2015 ενώ περιλαμβάνεται πρόσθετα στις 10 οικονομίες με την υψηλότερη επίδοση παγκόσμια σε ότι αφορά τη λήψη μεταρρυθμιστικών μέτρων για βελτίωση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος και διευκόλυνση της επιχειρηματικής δραστηριότητας. Στην εξέλιξη αυτή συνέβαλαν κυρίως η ψήφιση του πλαισίου αφερεγγυότητας κατά το 1^ο εξάμηνο το 2015, οι περαιτέρω βελτιώσεις της πρόσβασης σε πιστωτικές πληροφορίες που αφορούν δανειστές και δανειζόμενους, καθώς και η θετικότερη αξιολόγηση στο θέμα της εξασφάλισης ηλεκτρισμού, ενδεχομένως μετά από σχετικές διευκρινήσεις που δόθηκαν από την αρμόδια Αρχή προς τη Διεθνή Τράπεζα για τα δεδομένα του τομέα στην Κύπρο.

Με βάση την αναλυτική αξιολόγηση της κυπριακής οικονομίας¹¹, ιδιαίτερα προβληματικοί παραμένουν οι δείκτες που αφορούν στις διαδικασίες για εξασφάλιση των απαραίτητων οικοδομικών αδειών, για νομική εκτέλεση εμπορικών συμβολαίων και για εγγραφή περιουσίας. Συγκριτικά υψηλή βαθμολογία λαμβάνει η Κύπρος, πέραν των πιο πάνω βελτιώσεων, σε θέματα που αφορούν την προστασία των μικρομετόχων επενδυτών και το διασυνοριακό εμπόριο, ενώ βελτίωση προέκυψε και λόγω της ενίσχυσης της δυνατότητας για ηλεκτρονική πληρωμή φόρων. Μεγάλα περιθώρια βελτίωσης συνοδεύουν την συγκριτικά χαμηλή κατάταξη της χώρας αλλά και ελαφρά πτώση από το 2015 (από 61^η σε 64^η) σε ότι αφορά τις διαδικασίες για έναρξη νέας επιχείρησης.

Σε επίπεδο ΕΕ, η κατάταξη της Κύπρου παραμένει ιδιαίτερα χαμηλή εφόσον λαμβάνει μόλις την 25^η θέση ανάμεσα στα 28 κράτη μέλη, μπροστά μόνο από τη Μάλτα, το Λουξεμβούργο και την Ελλάδα¹².

Global Competitiveness Index

Σημαντικό βαρόμετρο για το επιχειρηματικό περιβάλλον μιας χώρας, αποτελεί ο *Παγκόσμιος Δείκτης Ανταγωνιστικότητας (Global Competitiveness Index)* ο οποίος εκδίδεται από το Παγκόσμιο Οικονομικό Φόρουμ (World Economic Forum). Ο δείκτης αξιολογεί την ικανότητα των χωρών να παρέχουν υψηλά επίπεδα ευημερίας για τους πολίτες, λαμβάνοντας υπόψη το σύνολο των θεσμών, πολιτικών και άλλων παραγόντων που καθορίζουν, βραχυπρόθεσμα και μεσοπρόθεσμα τα επίπεδα οικονομικής ευημερίας. Η Κύπρος κατατάσσεται¹³ στην 58^η θέση κατά τις τρεις τελευταίες περιόδους αξιολόγησης (2014-2015, 2013-2014, 2012-2013) μετά από

¹⁰ Doing Business 2016 ranking <http://www.doingbusiness.org/data/exploreeconomies/cyprus>

¹¹ Full DB report 2016 for Cyprus <http://www.doingbusiness.org/reports/global-reports/~media/giawb/doing%20business/documents/profiles/country/CYP.pdf>

¹² Doing Business 2016 report for EU <http://www.doingbusiness.org/reports/~media/GIAWB/Doing%20Business/Documents/Profiles/Regional/DB2016/DB16-European-Union.pdf>

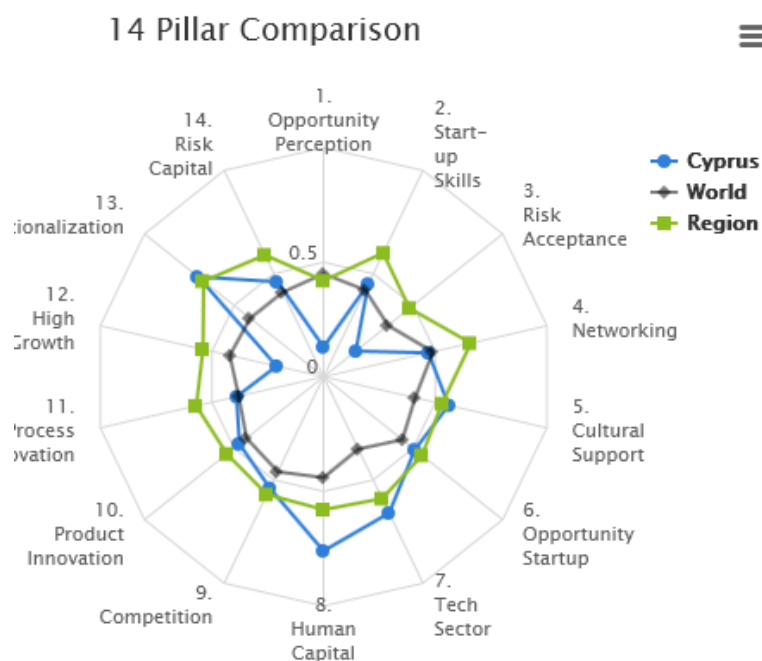
¹³ <http://www3.weforum.org/docs/GCR2014-15/Cyprus.pdf>

μία αισθητή πτώση από την 47^η θέση για την περίοδο 2012-2011. Στους εμφανώς αδύναμους πυλώνες, σε ότι αφορά την ανταγωνιστικότητα της κυπριακής οικονομίας, παρουσιάζονται το μικρό μέγεθος της εγχώριας αγοράς και το ασταθές μακροοικονομικό περιβάλλον στη χώρα. Συγκριτικά υψηλή επίδοση παρουσιάζει η χώρα σε θέματα υγείας, πρωτοβάθμιας και ανώτερης εκπαίδευσης. Ως οι πλέον προβληματικοί παράγοντες για ανάπτυξη επιχειρηματικής δραστηριότητας στη χώρα, τις πρώτες θέσεις για την Κύπρο καταλαμβάνουν η δυσκολία πρόσβασης στη χρηματοδότηση και οι πολύπλοκες διαδικασίες του δημόσιου τομέα (γραφειοκρατία).

GEI Index

Μία πιο ενδελεχής ανάλυση ως προς τις επιμέρους πτυχές της επιχειρηματικής φύσης και συμπεριφοράς παρέχεται μέσω του συστήματος συγκριτικής αξιολόγησης του Παγκόσμιου Ινστιτούτου Επιχειρηματικότητας και Ανάπτυξης (*Global Entrepreneurship and Development Institute – GEDI*). Βάση της σχετικής κατάταξης για το 2016 η Κύπρος καταλαμβάνει¹⁴ την 49^η θέση μεταξύ 132 οικονομιών παγκοσμίως, με σχετική πτώση από την 46^η θέση μεταξύ 130 υπό αξιολόγηση οικονομιών το 2015. Σε ευρωπαϊκό επίπεδο η Κύπρος κατατάσσεται για το 2016 στην 30^η θέση ανάμεσα σε 39 ευρωπαϊκές χώρες.

Σχεδιάγραμμα 1: Συγκριτική αξιολόγηση Κύπρου στο πλαίσιο του δείκτη GEI

Στους πυλώνες όπου η χώρα παρουσιάζει συγκριτικά χαμηλή βαθμολογία, όπως φαίνεται και στο σχεδιάγραμμα 1 πιο πάνω, περιλαμβάνονται η ικανότητα

¹⁴ <http://thegedi.org/countries/cyprus>

αναγνώρισης μίας καλής επιχειρηματικής ευκαιρίας, το επίπεδο αποδοχής του ρίσκου ως ποσοστό του πληθυσμού για τον οποίο ο φόβος της αποτυχίας δεν θα απέτρεπε ένα νέο επιχειρηματικό ξεκίνημα, καθώς και το ποσοστό των επιχειρήσεων υψηλής ανάπτυξης στη χώρα. Στους πυλώνες με συγκριτικά υψηλή βαθμολογία για την Κύπρο περιλαμβάνονται η ικανότητα των επιχειρήσεων να αφομοιώνουν εύκολα νέες τεχνολογίες, το επίπεδο στο οποίο η χώρα επενδύει στην επιχειρηματική κατάρτιση και ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού και οι δυνατότητες διεθνοποίησης των επιχειρήσεων.

Στα πλαίσια της υφιστάμενης ανάλυσης GEDI για την Κύπρο, η οποία ενδεχομένως να μην είναι πλήρως αντιπροσωπευτική του ισχύοντος επιχειρηματικού πλαισίου¹⁵, γίνονται συστάσεις για επικέντρωση των διαθέσιμων πόρων και προσπαθειών στην κάλυψη των πιο πάνω κενών στους τομείς ή παραμέτρους όπου η χώρα παρουσιάζει συγκριτικά μία υστέρηση σε σχέση με τον ευρωπαϊκό και διεθνή μέσο όρο. Προς την κατεύθυνση αυτή κινείται ένα σημαντικό μέρος των προσπαθειών της κυβέρνησης, στα πλαίσια της παρούσας Δήλωσης Πολιτικής.

European Digital City Index (EDCi)

Ο δείκτης EDCi είναι ένας νέος δείκτης ο οποίος συντάσσεται από το ίδρυμα Nesta, στα πλαίσια του Ευρωπαϊκού Ψηφιακού Φόρουμ, και εξετάζει τη φιλικότητα και ελκυστικότητα διαφόρων ευρωπαϊκών πόλεων, 35¹⁶ στο σύνολο για το 2015, για νέους επιχειρηματίες οι οποίοι επιθυμούν να ιδρύσουν μία νεοφυή επιχείρηση στις πόλεις αυτές. Συγκεκριμένα, ο δείκτης παρέχει πληροφορίες σχετικά με τα πλεονεκτήματα και τις αδυναμίες των τοπικών οικοσυστημάτων, επιτρέποντας στους νέους επιχειρηματίες να προγραμματιστούν αναλόγως και βοηθώντας τους φορείς χάραξης πολιτικής να αποφασίσουν που χρειάζεται να αφιερώσουν περισσότερους πόρους.

Στις τρεις πρώτες θέσεις της λίστας των ευρωπαϊκών πόλεων του δείκτη EDCi βρίσκεται το Λονδίνο, το Άμστερνταμ και η Στοκχόλμη, ενώ, η Λευκωσία καταλαμβάνει για το 2015 την 26^η θέση¹⁷. Μεταξύ των κριτηρίων που εξετάζονται για την κατάρτιση της σχετικής βαθμολογίας είναι η επιχειρηματική κουλτούρα, η πρόσβαση σε χρηματοδότηση, το συνολικό επιχειρηματικό περιβάλλον και η ψηφιακή υποδομή. Με βάση τη σχετική αξιολόγηση στις εν λόγω κατηγορίες, ως

¹⁵ Η Κύπρος δεν έχει ενταχθεί ακόμη στο πλήρες σύστημα αξιολόγησης του GEDI και η παρούσα αξιολόγηση βασίζεται σε δείκτες και μεθοδολογίες οι οποίες ενδεχομένως να μην εφαρμόζονται για την Κύπρο (π.χ. GEM). Συγκεκριμένα, βάση της έκθεσης GEDI για το 2015, για την κατάταξη της Κύπρου βάση μεταβλητών οι οποίες λαμβάνονται από το GEM έχει χρησιμοποιηθεί ο ίδιος τρόπος υπολογισμού που χρησιμοποιήθηκε για την αντίστοιχη αξιολόγηση της Ελλάδας (47^η για το 2015)

¹⁶ Περιλαμβάνονται οι πρωτεύουσες των 28 κρατών μελών και 7 επιπλέον ευρωπαϊκές πόλεις οι οποίες χαρακτηρίζονται ως κόμβοι ψηφιακής επιχειρηματικότητας, βάση της σχετικής επίδοσης τους σε αντίστοιχα διεθνή συστήματα συγκριτικής αξιολόγησης

¹⁷ <https://digitalcityindex.eu/city/21>

αποτρεπτικοί παράγοντες για την ίδρυση μιας start-up στη Λευκωσία καταγράφονται η ελλιπής υποδομή (ψηφιακή και μη) και το γενικότερο επιχειρηματικό περιβάλλον (βαθμός ευκολίας για έναρξη νέας επιχείρησης, ύπαρξη κοινών χώρων εργασίας κλπ). Στα συγκριτικά θετικά στοιχεία καταγράφεται το επίπεδο ζωής στη χώρα και το επίπεδο δεξιοτήτων του ανθρώπινου δυναμικού.

Startup Manifesto Policy Tracker

Όπως προαναφέρεται, η παρούσα Δήλωση Πολιτικής λαμβάνει υπόψη και στηρίζει αριθμό δράσεων του Cyprus Startup Manifesto, το οποίο έχει αναπτυχθεί από την κοινότητα των κυπριακών startups στο πλαίσιο υιοθέτησης του αντίστοιχου ευρωπαϊκού μανιφέστο. Η παρακολούθηση της εφαρμογής των συστάσεων του ευρωπαϊκού μανιφέστο, από τα 28 κράτη μέλη, πραγματοποιείται μέσω του διαδικτυακού εργαλείου Startup Manifesto Policy Tracker. Το εργαλείο, στη βάση πληροφόρησης που συλλέγει από τα ίδια τα κράτη μέλη, αξιολογεί κατά πόσο οι σχετικές με τις συστάσεις του πολιτικές εφαρμόζονται ή όχι στα κράτη αυτά, επιδιώκοντας να υποκινήσει την ανάληψη δράσης εκεί όπου απαιτείται. Σχετική αξιολόγηση περιλαμβάνεται και για την Κύπρο¹⁸ βάση της οποίας η χώρα φαίνεται να διαθέτει ένα αρκετά φιλικό περιβάλλον για μία νεοφυή επιχείρηση η οποία επιθυμεί να εγκατασταθεί στο νησί. Οι χαμηλές τιμές ενοικίασης χώρου, το συγκριτικά υψηλό μορφωτικό επίπεδο, τα ιδιαίτερα ανταγωνιστικά επενδυτικά κίνητρα αλλά και το ακμάζον υποστηρικτικό οικοσύστημα, είναι μερικοί από τους παράγοντες που συμβάλλουν στη διαμόρφωση του φιλικού αυτού περιβάλλοντος. Ωστόσο, υπάρχουν ακόμη πολλά περιθώρια βελτίωσης ώστε η χώρα να καταστεί πραγματικά πόλος έλξης για startups τόσο από το εσωτερικό όσο και από το εξωτερικό να αναπτύξουν τις δραστηριότητές τους στην Κύπρο. Σε αυτά συγκαταλέγονται, η περαιτέρω καλλιέργεια της επιχειρηματικής κουλτούρας στη χώρα, η διευκόλυνση υψηλής ειδίκευσης ταλέντων να δραστηριοποιηθούν στην Κύπρο, η ανάπτυξη και διευκόλυνση της πρόσβασης σε εναλλακτικές μορφές χρηματοδότησης κοκ.

EU SBA Fact Sheet

Τα ενημερωτικά δελτία (SBA fact sheets) της *Ευρωπαϊκής Πράξης για τις Μικρές Επιχειρήσεις* εκδίδονται σε ετήσια βάση και στόχο έχουν να συμβάλουν στην καλύτερη κατανόηση των πρόσφατων τάσεων και των εθνικών πολιτικών που επηρεάζουν τις ΜμΕ στην Ευρώπη. Στο πιο πρόσφατο ενημερωτικό δελτίο, του 2014¹⁹, η Κύπρος φαίνεται να ευθυγραμμίζεται με τις άλλες ευρωπαϊκές χώρες σε ορισμένες παραμέτρους που αφορούν την επιχειρηματικότητα. Εξάιρεση ωστόσο

¹⁸ <http://www.europeandigitalforum.eu/startup-manifest-policy-tracker/country/CY>

¹⁹ http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/facts-figures-analysis/performance-review/files/countries-sheets/2014/cyprus_en.pdf

αποτελεί η πρόσβαση στη χρηματοδότηση, η επιχειρηματική δραστηριότητα η οποία αναπτύσσεται σε συνάφεια με την πολιτική για το περιβάλλον και την αποδοτική χρήση των πόρων, καθώς και η συμμετοχή των ΜμΕ στις διαδικασίες δημοσίων συμβάσεων και ενισχύσεων της κυβέρνησης.

Θα πρέπει να σημειωθεί ότι, στα SBA Fact Sheets δεν περιλαμβάνονται πρόσφατα στοιχεία για την επιχειρηματικότητα στην Κύπρο αφού η άντληση των σχετικών πληροφοριών γίνεται μέσω του ερευνητικού προγράμματος GEM στο οποίο δεν συμμετέχει ακόμη η Κύπρος.

EU Innovation Scoreboard

Σημαντικά συμπεράσματα για την ανάπτυξη επιχειρηματικής καινοτομίας στα κράτη μέλη παρουσιάζει ο *Πίνακας Επιδόσεων της Ένωσης για την Καινοτομία (Innovation Union Scoreboard)*, που ετοιμάζεται σε ετήσια βάση. Ο πίνακας παρέχει τη συγκριτική αξιολόγηση των επιδόσεων των κρατών μελών στους τομείς της έρευνας και της καινοτομίας παρουσιάζοντας τα συγκριτικά πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα των αντίστοιχων εθνικών πλαισίων. Παρουσιάζοντας διαχρονικά σχετική βελτίωση στον εν λόγω τομέα, η Κύπρος κατατασσόταν κατά το προηγούμενο έτος στην κατηγορία *Ακόλουθοι Καινοτομίας (Innovation Followers)* με επίδοση ελαφρώς κάτω από τον ευρωπαϊκό μέσο όρο. Βάση ωστόσο της τελευταίας αξιολόγησης για το 2015²⁰ η Κύπρος έχει υποβαθμιστεί στην κατηγορία των *Χωρών με Μέτρια Επίδοση στην Καινοτομία (Moderate Innovator)* λόγω σχετικής επιδείνωσης στις επιδόσεις της στον εν λόγω τομέα. Συγκεκριμένα, σημαντική επιδείνωση παρουσίασε η χώρα σε ότι αφορά τα έσοδα από αδειοδότηση και εγγραφή/ανανέωση διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας από το εξωτερικό, καθώς και σε ότι αφορά τις δαπάνες των επιχειρήσεων για καινοτομία, κυρίως αυτές που δεν σχετίζονται με έρευνα και τεχνολογική ανάπτυξη (ETA). Γενικότερα, πέραν των πιο πάνω δεικτών, η χώρα παρουσιάζει συγκριτικά χαμηλή επίδοση στους δείκτες που αφορούν τα ποσοστά των νέων αποφοίτων / πτυχιούχων διδακτορικού διπλώματος, τις δαπάνες των επιχειρήσεων για ETA και τις αιτήσεις για εξασφάλιση διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας που υποβάλλονται σε εθνικό επίπεδο. Αντίθετα, συγκριτικά υψηλή επίδοση, σε σχέση με το μέσο όρο της ΕΕ, παρουσιάζει στους δείκτες που αφορούν τις επιστημονικές δημοσιεύσεις που πραγματοποιούνται από διεθνείς συνεργασίες και την εγγραφή κοινοτικών εμπορικών σημάτων.

²⁰ http://ec.europa.eu/growth/industry/innovation/facts-figures/scoreboards/files/ius-2015_en.pdf

2.2. Κυπριακή επιχειρηματικότητα – κύρια συμπεράσματα

Οι πιο πάνω δείκτες αποτελούν σημαντική πηγή πληροφόρησης για το επιχειρηματικό περιβάλλον της Κύπρου αφού καταδεικνύουν σε αρκετά μεγάλο βαθμό τα πλεονεκτήματα, τις αδυναμίες καθώς και τις προκλήσεις που αντιμετωπίζει. Εμφανή είναι τα κενά που εντοπίζονται στην καλλιέργεια και διάδοση της επιχειρηματικής νοοτροπίας στη χώρα, στην έλλειψη ορθολογιστικής προσέγγισης όσον αφορά την επιλογή συναφών με την επιχειρηματικότητα μαθημάτων στα αναλυτικά προγράμματα σπουδών και στην ανάπτυξη των απαιτούμενων δεξιοτήτων. Αδυναμίες παρουσιάζει και το ισχύον θεσμικό πλαίσιο, σε ότι αφορά τις απαιτούμενες διαδικασίες για έναρξη και ανάπτυξη της δραστηριότητας των επιχειρήσεων. Σε συνδυασμό με τους ελλείψεις ή ανεπαρκείς μηχανισμούς στήριξης, οικονομικής, συμβουλευτικής ή άλλης φύσεως, οι συνθήκες αυτές καθιστούν το ισχύον περιβάλλον ως μη ιδιαίτερα ευνοϊκό για την περαιτέρω ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας στην Κύπρο.

Στα πλαίσια των προαναφερόμενων συστημάτων αξιολόγησης γίνονται διάφορες συστάσεις για την Κύπρο ως προς το που θα πρέπει να προσανατολιστούν οι πολιτικές της κυβέρνησης οι οποίες στοχεύουν στη βελτίωση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος και ενίσχυση της επιχειρηματικής δραστηριότητας στη χώρα. Σε αυτές τις συστάσεις αλλά και στην κάλυψη των πιο πάνω κενών και αδυναμιών επιχειρούν να ανταποκριθούν οι δράσεις που εντάσσονται στην παρούσα Δήλωση Πολιτικής, αξιοποιώντας αλλά και ενισχύοντας συγκριτικά πλεονεκτήματα που διαθέτει η χώρα, όπως το ευνοϊκό φορολογικό πλαίσιο καθώς και τις νέες ευκαιρίες που παρουσιάζονται, τόσο από την αυξημένη πολιτική βούληση και έμφαση στον εν λόγω τομέα όσο κι από την εντατικότερη κινητοποίηση του ιδιωτικού τομέα προς την ίδια κατεύθυνση.

Για βελτίωση της θέσης της Κύπρου στους επιμέρους δείκτες απαιτούνται θεσμικές μεταρρυθμίσεις του Δημόσιου Τομέα (π.χ. απλοποίηση διαδικασιών και νομικού πλαισίου). Σημαντική κρίνεται ωστόσο και η συμβολή του ιδιωτικού τομέα, τόσο μέσα από τη συνεργασία και το διάλογο με την κυβέρνηση για εντοπισμό των σχετικών αδυναμιών της χώρας και καθορισμού των κατάλληλων τρόπων αντιμετώπισης και βελτίωσης του επιχειρηματικού περιβάλλοντος, όσο και μέσω των ιδιωτικών πρωτοβουλιών που προωθούνται και οι οποίες μπορούν να καταστούν συμπληρωματικές των δράσεων της Δήλωσης Πολιτικής.

Η Δήλωση Πολιτικής δεν αποτελεί ένα στατικό κείμενο αλλά μια συνεχή διαδικασία για βελτίωση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος. Για την αξιολόγηση και συνεχή βελτίωση της πολιτικής προσέγγισης που ακολουθείται, είναι σημαντική η συστηματική παρακολούθηση και αξιολόγηση των βασικών συντελεστών επιχειρηματικότητας μέσα από διεθνώς αναγνωρισμένους δείκτες και

μεθοδολογίες, επιπλέον των προαναφερόμενων, όπως είναι το ερευνητικό πρόγραμμα του Παγκόσμιου Παρατηρητήριου Επιχειρηματικότητας GEM²¹.

Παράλληλα, εξετάζεται η δυνατότητα εκπόνησης, σε μεταγενέστερο στάδιο, μιας ολοκληρωμένης μελέτης και ενδελεχούς αξιολόγησης όλων των επιμέρους παραμέτρων του επιχειρηματικού οικοσυστήματος και των στρατηγικών κατευθύνσεων για την επιχειρηματικότητα στην Κύπρο, στη βάση προτύπων διεθνών συστημάτων όπως το GEDI. Στο πλαίσιο ενδεχομένως της εν λόγω μελέτης, ή μίας ευρύτερης προσέγγισης, κρίνεται σκόπιμη και η πλήρης χαρτογράφηση του επιχειρηματικού οικοσυστήματος ώστε ανά τακτά διαστήματα να αξιολογούνται τυχόν νέα κενά και ανάγκες που προκύπτουν και, αν κρίνεται αναγκαίο, να αναθεωρούνται οι παρεμβάσεις που προωθούνται στα πλαίσια τόσο της παρούσας δήλωσης πολιτικής για την επιχειρηματικότητα όσο και των επιμέρους αναπτυξιακών προγραμμάτων. Η χαρτογράφηση θα αποτελέσει ιδιαίτερα χρήσιμο εργαλείο για τις αρμόδιες αρχές στην προσπάθεια τους για σχεδιασμό νέων ή επανασχεδιασμό των υφιστάμενων δράσεων ώστε να ανταποκρίνονται σε κάθε χρονική στιγμή στις πραγματικές ανάγκες του οικοσυστήματος.

Η επιχειρηματικότητα συμβάλει όπως έχει προαναφερθεί στη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της οικονομίας και αλληλοεπιδρά με άλλους παράγοντες (π.χ. παραγωγικότητα) προς αυτή την κατεύθυνση. Ως εκ τούτου, η μέτρηση και αξιολόγηση δεικτών επιχειρηματικότητας πρέπει να ενταχθεί σε ένα ολοκληρωμένο εθνικό σύστημα παρακολούθησης και αξιολόγησης της ανταγωνιστικότητας της οικονομίας με την αξιοποίηση δεδομένων και μεθοδολογιών οι οποίες έχουν ήδη αναπτυχθεί και χρησιμοποιούνται από διεθνώς αναγνωρισμένα συστήματα συγκριτικής αξιολόγησης. Δράσεις οι οποίες θα προωθηθούν για πλήρη χαρτογράφηση και συγκριτική αξιολόγηση του επιχειρηματικού οικοσυστήματος είναι:

- Προώθηση της διεξαγωγής μίας ολοκληρωμένης και υψηλού επιπέδου ανάλυσης του επιχειρηματικού προφίλ της Κύπρου στη βάση διεθνώς αναγνωρισμένων προτύπων και ένταξη της χώρας σε αντίστοιχα διεθνή πλαίσια συγκριτικής αξιολόγησης (benchmarking)

²¹ Το GEM (Global Entrepreneurship Monitor) αποτελεί μία διεθνή κοινοπραξία ερευνητικών ινστιτούτων και πανεπιστημίων στο πλαίσιο της οποίας συλλέγονται στοιχεία από έρευνες πεδίου που διεξάγονται σε ένα μεγάλο πλήθος χωρών. Οι πληροφορίες που συγκεντρώνονται σε κάθε χώρα, από επιλεγμένους και κατάλληλα καταρτισμένους τοπικούς ερευνητές, αναλύονται προσεκτικά με βάση τις μεθοδολογίες και το αναλυτικό πλαίσιο του GEM, και το αποτέλεσμα της ανάλυσης αυτής επιτρέπει την εις βάθος κατανόηση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος.

- Ένταξη της Κύπρου στο διεθνές ερευνητικό πρόγραμμα GEM για διαμόρφωση και αναθεώρηση, σε ετήσια βάση, εθνικής βάσης δεδομένων για την επιχειρηματικότητα
- Διεξαγωγή ολοκληρωμένης και υψηλού επιπέδου ανάλυσης του επιχειρηματικού οικοσυστήματος στην Κύπρο, στη βάση διεθνώς αναγνωρισμένων προτύπων και συστημάτων αξιολόγησης (π.χ. GEDI).

3. Όραμα και Στόχοι Πολίτικης

Ως επιχειρηματικό οικοσύστημα ορίζεται το σύνολο των συντελεστών που συμβάλλουν ή εμποδίζουν την επιλογή ενός ατόμου να δραστηριοποιηθεί επιχειρηματικά και προσδιορίζουν πρόσθετα τις πιθανότητες επιτυχίας ή αποτυχίας του μετά την έναρξη των επιχειρηματικών του δραστηριοτήτων.

3.1. Όραμα

Όραμα της Κυπριακής Κυβέρνησης αποτελεί:

«Η ενίσχυση του επιχειρηματικού οικοσυστήματος ώστε αυτό να συμβάλει στην ανάπτυξη της οικονομίας, παρέχοντας τις κατάλληλες συνθήκες για επιτυχή και ολοκληρωμένη ανάπτυξη επιχειρηματικών πρωτοβουλιών για δημιουργία προστιθέμενης αξίας για το σύνολο της οικονομίας».

Βασικές προκλήσεις για τη δημιουργία ενός ευνοϊκού και ελκυστικού επιχειρηματικού οικοσυστήματος αποτελούν πρωτίστως η καλλιέργεια επιχειρηματικής κουλτούρας και νοοτροπίας ανάμεσα στους πολίτες της χώρας, η βελτίωση του νομικού και ρυθμιστικού πλαισίου έτσι ώστε να διευκολύνεται η ανάπτυξη επιχειρηματικών δραστηριοτήτων και να προωθείται παράλληλα η επιχειρηματική καινοτομία, και η διευκόλυνση της πρόσβασης σε χρηματοδοτικά κεφάλαια και άλλα εργαλεία στήριξης προσαρμοσμένα στις ανάγκες του σύγχρονου επιχειρηματικού κόσμου.

Η Κυβέρνηση μέσα από την υιοθέτηση και εφαρμογή δράσεων που ανταποκρίνονται στις πιο πάνω προκλήσεις φιλοδοξεί να καταστήσει την Κύπρο ως μία χώρα φιλική και υποστηρικτική προς την επιχειρηματικότητα, καθιστώντας τη χώρα πόλο έλξης για πιθανούς επενδυτές και επιχειρηματίες αλλά και υψηλού επιπέδου εργαζόμενους από το εξωτερικό, περιλαμβανομένης της διασποράς, με τα συνεπαγόμενα οφέλη που μπορεί αυτό να έχει για την κυπριακή οικονομία.

3.2. Στόχοι Πολιτικής

Στην παρούσα Δήλωση περιλαμβάνονται συγκεκριμένες δράσεις, με βραχυπρόθεσμο και μεσοπρόθεσμο ορίζοντα εφαρμογής, που επικεντρώνονται γύρω από τους ακόλουθους τέσσερις γενικούς στόχους:

1. **Ενίσχυση της επιχειρηματικής δραστηριότητας** - αύξηση του αριθμού των επιχειρηματιών/επιχειρήσεων, υφιστάμενων και νέων, που θα συμμετέχουν ενεργά στη δημιουργία υψηλής ποιότητας επιχειρηματικών δραστηριοτήτων με πολλαπλά οφέλη, όπως η δημιουργία θέσεων εργασίας

2. **Ανάπτυξη της επιχειρηματικής ικανότητας** – καλλιέργεια του επιχειρηματικού πνεύματος στο σύνολο του πληθυσμού και ανάπτυξη επιχειρηματικών δεξιοτήτων και ταλέντων
3. **Στήριξη της επιχειρηματικότητας** – δημιουργία των κατάλληλων συνθηκών και μηχανισμών στήριξης που θα διασφαλίσουν την ανάπτυξη και τη βιωσιμότητα των επιχειρήσεων αλλά και τη δυναμική ανάπτυξης νέων επιχειρηματικών εγχειρημάτων, κυρίως από νεοφυείς επιχειρήσεις
4. **Ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας και εξωστρέφειας** – διευκόλυνση και παροχή των κατάλληλων κινήτρων για πρόσβαση των επιχειρήσεων σε νέες αγορές ή και αντιμετώπιση των διεθνών προκλήσεων

3.3. Ποσοτικοποίηση στόχων

Η επίτευξη των γενικών στόχων της κυβέρνησης μπορεί να αποτυπωθεί έμμεσα από μία σειρά ποσοτικοποιημένων δεικτών οι οποίοι παρουσιάζονται πιο κάτω σε επίπεδο στρατηγικής, ενώ εξειδικεύονται ακολούθως σε επίπεδο προτεραιοτήτων και πεδίων δράσης.

1. Αύξηση των νέων επιχειρήσεων που δημιουργούνται ετησίως κατά 20%

2. Αύξηση του ποσοστού βιωσιμότητας των επιχειρήσεων, κατά τα πρώτα δύο χρόνια λειτουργίας τους, κατά 25% μέχρι το 2020

3. Αύξηση του αριθμού των υψηλού ρυθμού ανάπτυξης (≥ 10 ποσ. μον.) επιχειρήσεων κατά 50% ετησίως

4. Αύξηση του αριθμού των εργαζομένων σε νέες επιχειρήσεις (start-ups) κατά 10% και σε μικρομεσαίες επιχειρήσεις κατά 5% μέχρι το 2020

4. Προτεραιότητες και ειδικοί στόχοι

Η αποτελεσματικότητα της πολιτικής έγκειται στην ολοκληρωμένη προσέγγιση για επίτευξη των πιο πάνω στόχων με την ταυτόχρονη αντιμετώπιση των προκλήσεων που εμφανίζονται καθ' όλη τη διάρκεια του κύκλου της επιχειρηματικότητας.

Ξεκινώντας από την απενοχοποίηση κατ' αρχήν και την περαιτέρω προώθηση της επιχειρηματικής νοοτροπίας στο σύνολο της κοινωνίας, την ανάπτυξη της δημιουργικής σκέψης και των δεξιοτήτων που μετατρέπουν την ιδέα σε επιχειρηματική ευκαιρία, είναι εμφανής ο ρόλος που καλείται να διαδραματίσει το εκπαιδευτικό σύστημα της χώρας στην **καλλιέργεια επιχειρηματικής κουλτούρας**. Εξίσου σημαντικό ρόλο έχουν οι φορείς χάραξης της οικονομικής πολιτικής της χώρας οι οποίοι συνδιαμορφώνουν το θεσμικό πλαίσιο στο οποίο αναπτύσσεται μία επιχείρηση. Ως εκ τούτου καλούνται να εφαρμόσουν τις αναγκαίες εκείνες μεταρρυθμίσεις για **βελτίωση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος**.

Σε μία διαρκώς μεταβαλλόμενη παγκόσμια οικονομία οι συνθήκες ανταγωνισμού επιβάλλουν τη δημιουργία επιχειρήσεων που να έχουν τη δυνατότητα να εκσυγχρονίζονται και να προσαρμόζονται άμεσα χρησιμοποιώντας καινοτόμες προσεγγίσεις και διεργασίες. Η **ενίσχυση της επιχειρηματικής καινοτομίας** μέσα από τη διαμόρφωση ενός ολοκληρωμένου και κατάλληλα υποστηρικτικού πλαισίου έρευνας και καινοτομίας αποτελεί προτεραιότητα της παρούσας Δήλωσης Πολιτικής. Ανάλογης σημασίας για την ανάληψη επιχειρηματικού ρίσκου και την ανάπτυξη υψηλής προστιθέμενης αξίας επιχειρηματικής δραστηριότητας αποτελεί

επίσης η **ενίσχυση της πρόσβασης στη χρηματοδότηση**, η οποία περιλαμβάνει όχι μόνο την άρση των υφιστάμενων εμποδίων αλλά και την διαμόρφωση του κατάλληλου πλαισίου ανάπτυξης χρηματοδοτικών εργαλείων που να ανταποκρίνονται στις σύνθετες ανάγκες και στα επιμέρους στάδια της επιχειρηματικής δραστηριότητας, μέσα από ένα ευρύ φάσμα επιλογών χρηματοδότησης.

Υψίστης σημασίας είναι και η στήριξη των επιχειρήσεων για εντοπισμό και πρόσβαση στις αγορές, τους πελάτες, αγοραστές, προμηθευτές και τα δίκτυα διανομής μέσα από τα οποία θα αναπτύξουν και θα ενισχύσουν τη δραστηριότητά τους. Η **διευκόλυνση της πρόσβασης στις αγορές** απαιτεί την υποστήριξη των επιχειρήσεων για ανάπτυξη των δεξιοτήτων και των πόρων που χρειάζονται ώστε να αντιμετωπίσουν τους ανταγωνιστές τους, τόσο σε εθνικό όσο και σε διεθνές επίπεδο.

Για κάθε ένα από τους πέντε άξονες προτεραιότητας έχουν καθοριστεί πιο κάτω ειδικοί στόχοι και επιμέρους κατηγορίες δράσεων οι οποίες, λαμβάνοντας υπόψη τόσο το υφιστάμενο εθνικό πλαίσιο και τις ανάγκες της επιχειρηματικής κοινότητας όσο και το διεθνές επιχειρηματικό περιβάλλον και την κατάταξη της Κύπρου σε αυτό, προσδιορίζουν την προσέγγιση πολιτικής που θα ακολουθηθεί για αντιμετώπιση των επιμέρους προκλήσεων για ενίσχυση της επιχειρηματικότητας.

1. Καλλιέργεια επιχειρηματικής κουλτούρας

- Καλλιέργεια επιχειρηματικής κουλτούρας και νοοτροπίας ανάμεσα στους πολίτες της χώρας, κυρίως μεταξύ των νέων
- Ανάπτυξη των επιχειρηματικών δεξιοτήτων κατά τη διάρκεια της σχολικής ζωής

2. Επιχειρηματικό Περιβάλλον

- Μείωση του διοικητικού φόρτου για τις επιχειρήσεις με την απλοποίηση και τον εκσυγχρονισμό των διαδικασιών
- Ανάπτυξη δομών στήριξης των επιχειρήσεων, για διευκόλυνση πρόσβασης τους σε πληροφόρηση και διεκπεραίωσης των διαδικασιών που αφορούν την αδειοδότηση των επιχειρήσεων
- Ανάπτυξη της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης (e-government), τόσο για διευκόλυνση της πρόσβασης στην πληροφόρηση όσο και την παροχή υπηρεσιών

3. Επιχειρηματική Καινοτομία

- Δημιουργία θεσμικού πλαισίου για ανάπτυξη καινοτόμων / νεοφυεών επιχειρήσεων
- Ανάπτυξη υποστηρικτικών υποδομών ως προς τη σύσταση νέων καινοτόμων επιχειρήσεων
- Ενίσχυση - προσέλκυση επενδύσεων σε Έρευνα και Καινοτομία

4. Ενίσχυση Πρόσβασης στη Χρηματοδότηση

- Διασφάλιση της αποτελεσματικής χρήσης των διαθέσιμων χρηματοδοτικών πόρων
- Διευκόλυνση της πρόσβασης των επιχειρήσεων σε όλες τις διαθέσιμες πηγές χρηματοδότησης.
- Προώθηση της ανάπτυξης εναλλακτικών μορφών χρηματοδότησης

5. Διευκόλυνση Πρόσβασης στις Αγορές

- Διευκόλυνση της πρόσβασης στην εγχώρια και διεθνή αγορά
- Ενίσχυση της εξωστρέφειας των κυπριακών επιχειρήσεων
- Ανάπτυξη της ψηφιακής επιχειρηματικότητας

Οι στόχοι θα εξειδικευθούν περαιτέρω μέσα από την υιοθέτηση συγκεκριμένων δράσεων, στους επιμέρους τομείς παρέμβασης, και την υλοποίηση στοχευμένων δράσεων, η απόδοση των οποίων θα αξιολογείται στη βάση κατάλληλων δεικτών επίδοσης (βλ. Συνημμένο 2). Σκοπός είναι να δημιουργηθεί ένας ολοκληρωμένος μηχανισμός παρακολούθησης και αξιολόγησης της προόδου και κυρίως της αποτελεσματικότητας των παρεμβάσεων της κυβέρνησης για σκοπούς ανατροφοδότησης και συνεχούς ενίσχυσης του επιχειρηματικού οικοσυστήματος.

Οι επιμέρους δράσεις οι οποίες έχουν εντοπιστεί και διαμορφωθεί κατάλληλα μέσα από διαβούλευση με όλους τους αρμόδιους και εμπλεκόμενους φορείς, καταγράφονται πιο κάτω στις αντίστοιχες ενότητες των πέντε αξόνων προτεραιότητας. Ορισμένες από τις δράσεις που προτείνονται ενδεχομένως να υλοποιούνται μερικώς, να προωθούνται ή να εξετάζονται ήδη, είτε από το δημόσιο είτε από τον ιδιωτικό τομέα ή και από τους δύο. Σημαντικό στην όλη διαδικασία είναι να εντοπιστούν τυχόν συνέργειες, επικαλύψεις, κενά και να τεθούν όλα κάτω από ένα ενιαίο πλαίσιο, όπως αυτό της παρούσας Δήλωσης Πολιτικής, όπου με την ανάπτυξη των κατάλληλων μηχανισμών συνεργασίας και υλοποίησης θα μπορούν να επιτευχθούν οι μεγαλύτερες δυνατές συνέργειες και να αποδώσουν το καλύτερο δυνατό αποτέλεσμα.

Καλλιέργεια Επιχειρηματικής Κουλτούρας

Η ανάπτυξη επιχειρηματικής νοοτροπίας σε όλα τα επίπεδα της εκπαίδευσης, της βιομηχανίας και της κοινωνίας, αποτελούν ιδιαίτερα σημαντικούς στόχους της νέας κυβερνητικής πολιτικής για την ανάπτυξη και τη προώθηση της Επιχειρηματικότητας. Η κοινωνική αντίληψη για την επιχειρηματικότητα πρέπει να καθιστά ελκυστική την επιλογή της επιχειρηματικής δραστηριοποίησης, και να αναγνωρίζει τη συμβολή των επιχειρήσεων τόσο στην αύξηση της απασχόλησης όσο και στην οικονομική ανάπτυξη.

Βασική πρόκληση στην προσπάθεια αυτή είναι η καλλιέργεια επιχειρηματικής κουλτούρας και νοοτροπίας, ανάμεσα στους νέους της Κύπρου.

Σύμφωνα με τα στοιχεία του Ευρωβαρομέτρου για το 2012 η επιχειρηματική δραστηριότητα στην Κύπρο παρουσίασε σημαντικό όγκο εργασιών. Συγκεκριμένα, το 39% των Κυπρίων (έναντι 23 % των Ευρωπαίων) δήλωσαν ότι είχαν ιδρύσει επιχείρηση ή προτίθενται να το πράξουν ενώ η πρόθεση για αυτό-απασχόληση σημείωσε πτώση και ήταν ελαφρώς χαμηλότερη από τον μέσο όρο της ΕΕ για το 2012. Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της έρευνας, το 27 % των Κυπρίων (έναντι 37 % το 2009) δήλωσαν την πρόθεση τους να ιδρύσουν μια επιχείρηση. Η έρευνα κατέδειξε επίσης ότι το 38 % των Κυπρίων πιστεύουν ότι οι οικονομικές συνθήκες για την ίδρυση μιας νέας επιχείρησης στην Κύπρο δεν είναι ευνοϊκές. Οι ανησυχίες των Κυπρίων εστιάζονται κυρίως στον κίνδυνο πτώχευσης (48% σε σύγκριση με τον μέσο όρο της ΕΕ που είναι 13%) καθώς και στην έλλειψη εγγυημένου εισοδήματος (39% σε σύγκριση με 33% με τον μέσο όρο της ΕΕ).

Η διστακτικότητα στην ανάληψη επιχειρηματικών πρωτοβουλιών οφείλεται σε διάφορους λόγους και είναι συνηφασμένη με τη φύση της επιχειρηματικής δραστηριότητας. Οι δυνητικοί επιχειρηματίες στην Κύπρο αντιμετωπίζουν ένα όχι και τόσο ευνοϊκό περιβάλλον: η εκπαίδευση δεν προσφέρει τη σωστή βάση για

Η επιχειρηματικότητα ως σύνολο συμβάλλει στον κοινωνικό πλούτο, δημιουργώντας νέες αγορές, νέες βιομηχανίες, νέα τεχνολογία, νέες θέσεις εργασίας και αυξάνει την παραγωγικότητα.

σταδιοδρομία στον τομέα των επιχειρήσεων, η μεταβίβαση επιχειρήσεων αποτελεί μια πολύπλοκη και σύνθετη διαδικασία ενώ παράλληλα υπάρχει κοινωνική προοκατάληψη σε περίπτωση αποτυχίας ενός επιχειρηματία.

Η επιχειρηματικότητα και η εμπλοκή σε επιχειρηματικές δραστηριότητες θα πρέπει να αποτελούν μια ελκυστική επιλογή που να παρέχει προοπτική τόσο στους νέους όσο και ευρύτερα στο κοινωνικό σύνολο.

4.1.1. Επιχειρηματικότητα στην εκπαίδευση

Η επιχειρηματικότητα στην εκπαίδευση αποτελεί επένδυση με μεγάλη απόδοση, μεσοπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα. Ο εμπλουτισμός των γνώσεων και εμπειριών των παιδιών, μέσα από την εκπαίδευση, με έννοιες όπως αυτές της δημιουργικότητας σε πρώτο στάδιο και μετέπειτα της επιχειρηματικότητας, μπορεί να συμβάλει σημαντικά στη διαμόρφωση της κατάλληλης κουλτούρας μεταξύ των μελλοντικών γενεών. Ταυτόχρονα, το εκπαιδευτικό σύστημα θα πρέπει να προσφέρει στους νέους την ευκαιρία ανάπτυξη επιχειρηματικών δεξιοτήτων που να αναγνωρίζονται στην μετέπειτα επαγγελματική τους ανέλιξη.

Διάφορες μελέτες καταδεικνύουν ότι το 15%-20% των μαθητών που συμμετέχουν σε πρόγραμμα μικρο-επιχειρηματικότητας στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση θα ξεκινήσουν αργότερα τη δική τους επιχείρηση. Επιπρόσθετα, οι νέοι που επωφελούνται από την επιχειρηματική μάθηση, αναπτύσσουν επιχειρηματικές δεξιότητες και συμπεριφορές, όπως δημιουργικότητα, πρωτοβουλία, επιμονή, ομαδική εργασία, κατανόηση του κινδύνου και αίσθηση ευθύνης. Στοιχεία απαραίτητα στη διαμόρφωση της επιχειρηματικής νοοτροπίας και τα οποία βοηθούν τους επιχειρηματίες να μετουσιώσουν τις ιδέες τους σε πράξη²².

Στο πλαίσιο της εκπαιδευτικής μεταρρύθμισης θα πρέπει να υιοθετηθούν τα κατάλληλα μέτρα σε όλες τις βαθμίδες εκπαίδευσης έτσι ώστε να δημιουργηθεί ένα περιβάλλον διδασκαλίας και μάθησης μέσα από το οποίο να προάγεται η ανάπτυξη επιχειρηματικών ικανοτήτων και δεξιοτήτων. Ιδιαίτερη έμφαση, στο πλαίσιο της όλης προσπάθειας, δίδεται στην εκπαίδευση των εκπαιδευτικών ώστε να κατανοήσουν σε βάθος τις βασικές έννοιες της επιχειρηματικότητας.

Παράλληλα θα προωθηθούν δράσεις ώστε η επιχειρηματικότητα να ενταχθεί στα αναλυτικά προγράμματα, ως οριζόντιος άξονας, ανεξάρτητα από τον τομέα ειδίκευσης. Το εκπαιδευτικό σύστημα θα πρέπει να παρέχει σε όλους τη στοιχειώδη εκπαίδευση ως προς την επιχειρηματικότητα. Η ανάπτυξη δεξιοτήτων όπως κριτική σκέψη, ομαδική εργασία και υπευθυνότητα επιβάλλεται να αποτελέσουν την

²² 5292/13 Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών - «Πρόγραμμα Δράσης για την Επιχειρηματικότητα 2020 - Επιστροφή του επιχειρηματικού πνεύματος στην Ευρώπη»

ναυαρχίδα των εκπαιδευτικών προγραμμάτων αφού θα βελτιώσουν σημαντικά την απασχολησιμότητα των μελλοντικών γενεών.

Επιπρόσθετα, η υιοθέτηση και υλοποίηση μέτρων όπως η διοργάνωση διαγωνισμών και εκπαιδευτικών κατασκηνώσεων για την προώθηση της επιχειρηματικότητας και για την απόκτηση σχετικών δεξιοτήτων καθώς και η παροχή ευκαιριών για απόκτηση εμπειρικής μάθησης θεωρούνται εξίσου σημαντικά μέτρα.

4.1.2. Επαγγελματικός Προσανατολισμός και προγράμματα εργασιακής τοποθέτησης

Οι περισσότεροι νέοι σήμερα, γνωρίζουν πολύ λίγο τις ικανότητες τους και ακόμη λιγότερο την αγορά εργασίας. Οι γνώσεις τους αντλούνται κυρίως μέσω της καθημερινότητας τους, των θέσεων εργασίας που κατέχουν άτομα του οικογενειακού περιβάλλοντος τους ή και μέσω των μέσων μαζικής και κοινωνικής δικτύωσης. Το γεγονός αυτό σε συνδυασμό με τις απαιτήσεις του σύγχρονου κόσμου, την οικονομική ύφεση αλλά και την κρίση που διέρχονται οι κοινωνίες γενικότερα, καταδεικνύει ότι η παροχή εξειδικευμένης επαγγελματικής καθοδήγησης προς τους μαθητές, αποτελεί αδιαμφισβήτητη ανάγκη του εκπαιδευτικού συστήματος.

Το εκπαιδευτικό σύστημα χρειάζεται να προσφέρει την απαραίτητη στήριξη και καθοδήγηση έτσι ώστε οι μαθητές που αποκτούν όλα τα απαραίτητα εφόδια (πληροφόρηση και δεξιότητες) να μπορούν να επιλέξουν την επιχειρηματική δραστηριοποίηση ως συνειδητή επαγγελματική επιλογή. Σημαντική δράση για την επίτευξη αυτού του στόχου είναι η εκπαίδευση των συμβούλων επαγγελματικού προσανατολισμού.

Οι ευκαιρίες εργασιακής τοποθέτησης προσφέρουν στη μαθητική και φοιτητική κοινότητα σημαντική εμπειρική μάθηση αναφορικά με τα επαγγέλματα που τους ενδιαφέρουν. Παρέχουν επίσης στην μαθητική κοινότητα τα εφόδια για μια πιο εύκολη μετάβαση τους στην αγορά εργασίας και παράλληλα δίνουν στους μαθητές την ευκαιρία να εξοικειωθούν με τον κόσμο των επιχειρήσεων, να αξιολογήσουν τις δικές τους ικανότητες και να αναπτύξουν τις απαραίτητες διασυνδέσεις με την επιχειρηματική κοινότητα. Προγράμματα εργασιακής τοποθέτησης αλλά και η υλοποίηση μελετών/εργασιών σε σχολικό, πτυχιακό, μεταπτυχιακό και διδακτορικό επίπεδο σε συνεργασία με τις επιχειρήσεις μειώνουν το κενό μεταξύ των νέων επιστημόνων και της επιχειρηματικής πραγματικότητας. Παράλληλα, η υλοποίηση τέτοιων προγραμμάτων παρέχουν στους μαθητές την ευκαιρία να αναπτύξουν τις δεξιότητες και ικανότητές τους και να γνωρίσουν τις πραγματικές ανάγκες της επιχειρηματικής κοινότητας. Στο πλαίσιο αυτό, ο σχεδιασμός δράσεων εργασιακής τοποθέτησης τόσο των ίδιων των μαθητών όσο και των εκπαιδευτικών κρίνονται επιβεβλημένες.

Ιδιαίτερα ωφέλιμη κρίνεται και η εργασιακή τοποθέτηση δημόσιων λειτουργών που καθορίζουν και διαμορφώνουν πολιτική και προγράμματα σχετικά με τις επιχειρήσεις και την επιχειρηματικότητα.

4.1.3. Προβολή επιτυχημένων ιστοριών επιχειρηματικότητας

Έρευνα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής του 2012 αναφορικά με την επιχειρηματικότητα στα κράτη μέλη, δηλώνει ότι μόλις το 37% των Ευρωπαίων – το 45% στην Κύπρο – επέλεγε την αυτό-απασχόληση σε αντίθεση με τις Ηνωμένες Πολιτείες όπου το αντίστοιχο ποσοστό ανέρχεται στο 51%²³.

Η προώθηση της επιχειρηματικότητας είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με την αλλαγή της κουλτούρας της κοινωνίας και της αντίληψης του συνόλου ευρύτερα ως προς την έννοια της επιχειρηματικότητας. Για να καταστεί συνεπώς η επιχειρηματικότητα ως μία επιθυμητή και συνειδητή επαγγελματική επιλογή, είναι αναγκαίο να προωθηθούν ενέργειες και δράσεις που θα αλλάξουν την αντίληψη αυτή. Η προβολή επιτυχημένων ιστοριών επιχειρηματιών και των ωφελημάτων του ευρύτερου κοινωνικού συνόλου από την επιχειρηματική δραστηριοποίηση θα συμβάλει ιδιαίτερα στην αλλαγή της κουλτούρας και της αντίληψης της κοινωνίας για την επιχειρηματικότητα. Προς αυτή τη κατεύθυνση κρίνεται σκόπιμη η προώθηση δράσεων που στοχεύουν στην ανάδειξη επιτυχημένων επιχειρηματιών όπως εκστρατείες ενημέρωσης σε διάφορα οργανωμένα σύνολα, προβολή προγραμμάτων μέσω της αξιοποίησης των μέσων μαζικής επικοινωνίας, λειτουργία προγράμματος «mentoring» κ.α.

Δράσεις για Καλλιέργεια Επιχειρηματικής Κουλτούρας:

Ενσωμάτωση της επιχειρηματικότητας στην εκπαίδευση

- Εφαρμογή προγραμμάτων επιχειρηματικότητας στην εκπαίδευση
- Ένταξη της επιχειρηματικότητας στα αναλυτικά Προγράμματα / διδακτέα ύλη
- Διοργάνωση νέων και εμπλουτισμός υφιστάμενων διαγωνισμών επιχειρηματικότητας
- Μετάδοση εμπειριών σε θέματα επιχειρηματικότητας και ανάπτυξη δεξιοτήτων
- Δημιουργία και λειτουργία του θεσμού των «Start up Ambassadors»
- Πρόγραμμα επιχειρηματικότητας και καινοτομίας στην Εθνική Φρουρά

- Προγράμματα κατάρτισης σύντομης διάρκειας εξ αποστάσεως σε θέματα επιχειρηματικότητας και καινοτομίας

²³ European Commission, 2012 Flash Eurobarometer 354, Entrepreneurship in the EU and Beyond

- Εξέταση πιθανών τρόπων ενίσχυσης του επιπέδου εκπαίδευσης και της ανάπτυξης δεξιοτήτων σε θετικές επιστήμες –STEM (π.χ. engineering skills, coding)
- Ενθάρρυνση της επιχειρηματικότητας στην Τριτοβάθμια εκπαίδευση

Επαγγελματικός Προσανατολισμός και προγράμματα εργασιακής τοποθέτησης

- Βελτίωση του θεσμού του Επαγγελματικού Προσανατολισμού (εκπαίδευση και κατάρτιση των συμβούλων σε θέματα επιχειρηματικότητας)
- Εκπαίδευση Λειτουργών Δημόσιας Υπηρεσίας Απασχόλησης σε θέματα επιχειρηματικότητας
- Εργασιακή τοποθέτηση και άσκηση μαθητών
- Προγράμματα εργασιακής τοποθέτησης και άσκησης δημοσίων υπαλλήλων

Διάδοση και Προβολή της επιχειρηματικότητας

- Αξιοποίηση των Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης για διάδοση της επιχειρηματικότητας.
- Εκστρατεία ενημέρωσης στα σχολεία και τους δημόσιους φορείς
- Εκδηλώσεις για προώθηση της επιχειρηματικότητας
- Δράσεις για mentoring και δικτύωση

Περαιτέρω πληροφορίες για τις πιο πάνω δράσεις καθώς και χρονοδιάγραμμα υλοποίησης περιλαμβάνονται στο Σχέδιο Δράσης (Συνημμένο 1)

Βελτιώση Επιχειρηματικού Περιβάλλοντος

Η επιχειρηματική δραστηριότητα συνδέεται και επηρεάζεται άμεσα από μία σειρά πολιτικών, δομών και διαδικασιών οι οποίες στο σύνολό τους καθορίζουν το ισχύον επιχειρηματικό περιβάλλον. Σε αυτές περιλαμβάνονται η νομοθεσία και οι κανονισμοί που ρυθμίζουν τη σύσταση και λειτουργία των επιχειρήσεων αλλά και παρεμφερείς πολιτικές και δομές που επηρεάζουν την ανάπτυξη επιχειρηματικής δραστηριότητας, όπως αυτές που καθορίζουν το φορολογικό και εργασιακό καθεστώς στη χώρα. Οι δομές προώθησης και στήριξης της επιχειρηματικότητας, καθώς και οι μηχανισμοί διασύνδεσης και συνεργασίας μεταξύ δημόσιου και ιδιωτικού τομέα αποτελούν επίσης βασικούς συντελεστές του όλου επιχειρηματικού οικοσυστήματος.

Ρόλος του κράτους είναι να διασφαλίζει την ύπαρξη μίας δίκαιης και ανταγωνιστικής αγοράς όπου οι κατάλληλες και σταθερές συνθήκες αλλά και τα κίνητρα και η στήριξη που παρέχονται βοηθούν στην ανάπτυξη επιχειρηματικής δραστηριότητας.

Ρόλος του κράτους είναι, μέσα από τις κατάλληλες πολιτικές, να διασφαλίζει τη λειτουργία μίας δίκαιης και ανταγωνιστικής αγοράς όπου οι κατάλληλες και σταθερές συνθήκες αλλά και τα κίνητρα και η στήριξη που παρέχονται, σε πλαίσια διαφάνειας και ίσων ευκαιριών, βοηθούν στην ανάπτυξη επιχειρηματικής δραστηριότητας. Βασικό εργαλείο για την υιοθέτηση και εφαρμογή των εν λόγω πολιτικών αποτελούν οι νομοθετικές ρυθμίσεις, οι οποίες θα πρέπει μεν να διασφαλίζουν το δημόσιο συμφέρον χωρίς ωστόσο να λειτουργούν ανασταλτικά ή αποθαρρυντικά προς την επιχειρηματική κοινότητα μέσω της δημιουργίας γραφειοκρατίας και πρόσθετου διοικητικού φόρτου.

Ιδιαίτερα σημαντική πρόκληση σε αυτή την προσπάθεια είναι και η διατήρηση συνθηκών υγιούς ανταγωνισμού στην αγορά. Ο ανταγωνισμός στις αγορές διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στην οικονομική ανάπτυξη, στην ώθηση της παραγωγικότητας, της καινοτομίας και της επιχειρηματικότητας ενώ παράλληλα ο

καταναλωτής επωφελείται από χαμηλότερες τιμές, έχει πρόσβαση σε περισσότερες επιλογές και καλύτερης ποιότητας αγαθά και υπηρεσίες. Ο ανταγωνισμός και η δυνατότητα των αρχών να διασφαλίζουν συνθήκες υγιούς ανταγωνισμού στις αγορές αναβαθμίζουν σημαντικά στο επιχειρηματικό περιβάλλον.

Σε μια μικρή και απομονωμένη αγορά, όπως αυτή της Κύπρου, είναι εύκολη η δημιουργία πλεονεκτημάτων (νομοθετικών/ ρυθμιστικών/ τεχνικών) για μεμονωμένες επιχειρήσεις τα οποία σταδιακά να δημιουργήσουν καθεστώς δεσπόζουσας θέσης. Τέτοιες συνθήκες μπορούν κατ' επέκταση να οδηγήσουν σε ψηλές τιμές, μειωμένη ποιότητα αλλά και δυσκολία στην εισδοχή νέων επιχειρήσεων στο κλάδο. Συνθήκες οι οποίες αποθαρρύνουν την επιχειρηματικότητα, την έρευνα και την αναζήτηση καινοτόμων προϊόντων /υπηρεσιών αφού η αγορά θεωρείται 'εξασφαλισμένη'. Στο αυτό το πλαίσιο, ιδιαίτερα σημαντικός στόχος είναι η κατάργηση οποιονδήποτε ρυθμίσεων/πλεονεκτημάτων τα οποία μπορεί να περιορίσουν τον ανταγωνισμό.

4.2.1. Βελτίωση ρυθμιστικού πλαισίου

Οι αρχές της καλής νομοθέτησης και η βελτίωση του ρυθμιστικού πλαισίου που διέπει τη λειτουργία τους, τίθεται όλο και πιο ψηλά στην ατζέντα των Κρατών Μελών της ΕΕ αναγνωρίζοντας τα σημαντικά οφέλη που προκύπτουν από την απλοποίηση της νομοθεσίας και των διαδικασιών και, κατ' επέκταση, τη μείωση της γραφειοκρατίας και του διοικητικού φόρτου που αυτές επιφέρουν τόσο για τους πολίτες αλλά κυρίως για τις επιχειρήσεις.

Στο πλαίσιο του αναθεωρημένου Σχεδίου Δράσης της για περαιτέρω προώθηση και εφαρμογή της Καλύτερης Ρύθμισης (Better Regulation) στην Κύπρο, η κυβέρνηση δίνει ιδιαίτερη έμφαση στον εντοπισμό, ανάλυση και απλοποίηση των πλέον περίπλοκων, χρονοβόρων και στρεβλωτικών νομοθεσιών και διαδικασιών που εφαρμόζονται ή προωθούνται σε βασικούς τομείς της οικονομίας, οι οποίες επηρεάζουν τη λειτουργία και ανάπτυξη της επιχειρηματικής δραστηριότητας, κυρίως σε μικρού μεγέθους επιχειρήσεις οι οποίες επωμίζονται δυσανάλογο του μεγέθους τους διοικητικό φόρτο. Στα πλαίσια αυτά, βρίσκεται ήδη σε εξέλιξη η εφαρμογή μίας σειράς μέτρων απλοποίησης σε βασικούς για την επιχειρηματικότητα τομείς και υπηρεσίες.

Ορισμένα από τα βασικά εργαλεία για βελτίωση του ρυθμιστικού πλαισίου στην Κύπρο, αποτελούν η ενίσχυση της ενημέρωσης και εκπαίδευσης των αρμόδιων φορέων για κατ' αρχήν *χαρτογράφηση των υποχρεώσεων* των επιχειρήσεων οι οποίες πηγάζουν από το υφιστάμενο νομοθετικό και κανονιστικό πλαίσιο και η περαιτέρω εξειδίκευση και αξιοποίηση του *Μοντέλου Πρότυπου Κόστους (Standard Cost Model)* και άλλων μεθοδολογιών για επιμέτρηση του διοικητικού κόστους και εκτίμηση γενικότερα του κόστους συμμόρφωσης που επωμίζονται οι επιχειρήσεις

για να ανταποκριθούν στις πιο πάνω νομικές υποχρεώσεις. Επίσης σημαντική η ανάλυση του πιθανού αντίκτυπου από νέες νομοθετικές ρυθμίσεις και η αξιοποίηση της εν λόγω ανάλυσης στη διαμόρφωση πολιτικής, με ιδιαίτερη έμφαση στη διασφάλιση φιλικών προς τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις συνθηκών και ρυθμίσεων (SME Test). Η ενίσχυση της αποτελεσματικής εφαρμογής και αξιοποίησης του δημόσιου διαλόγου αποτελεί επίσης προτεραιότητα και σημαντικό εργαλείο για την εφαρμογή των πολιτικών της κυβέρνησης.

4.2.1.1. Διευκόλυνση / ενίσχυση επιχειρηματικής δραστηριότητας

Βάση των στοιχείων της Διεθνούς Τράπεζας τα οποία καταγράφονται στην έκθεση *Επιχειρείν (Doing Business Report)* για το 2016, η Κύπρος κατατάσσεται στην 47^η θέση ανάμεσα σε 189 οικονομίες παγκοσμίως, ενώ σε ευρωπαϊκό επίπεδο κατατάσσεται στην 25^η θέση ανάμεσα στα 28 κράτη μέλη. Αν και τα πλέον αδύνατα σημεία, στα οποία οφείλεται κατά κύριο λόγο η χαμηλή αυτή κατάταξη της κυπριακής οικονομίας, αφορούν τις διαδικασίες για εξασφάλιση οικοδομικών αδειών, για εκτέλεση συμβολαίων και για εγγραφή περιουσίας, εξίσου σημαντική είναι και η πτώση που καταγράφει τα τελευταία χρόνια σε ότι αφορά το βαθμό ευκολίας για έναρξη μίας νέας επιχείρησης (starting a business). Οι διαδικασίες, ο χρόνος αλλά και το κόστος που απαιτείται για εγγραφή μίας νέας επιχείρησης χρήζουν ιδιαίτερης βελτίωσης ώστε να καταστεί η Κύπρος ανταγωνιστική στον τομέα αυτό, τόσο σε επίπεδο ΕΕ όσο και σε παγκόσμιο επίπεδο.

Στο πλαίσιο μεταρρύθμισης του Τμήματος Εφόρου Εταιρειών, με σκοπό την επίτευξη καλύτερης, γρηγορότερης και αποτελεσματικότερης εξυπηρέτησης των πολιτών και δη των επιχειρήσεων, έχουν καθοριστεί μεταρρυθμιστικές δράσεις σχετικά με την οργάνωση λειτουργιών, το νομοθετικό πλαίσιο, την αναβάθμιση των πληροφοριακών συστημάτων και την οργανωτική αναδιάρθρωση. Παράλληλα, προωθούνται ήδη σχετικά μέτρα όπως η πλήρης επικαιροποίηση του Μητρώου Εταιρειών με στόχο τη διασφάλιση της επαρκούς και ακριβούς πληροφόρησης σε ότι αφορά τα στοιχεία των εγγεγραμμένων στο Μητρώο εταιρειών, καθώς και η δημιουργία ηλεκτρονικού μητρώου όλων των εγγεγραμμένων στο Τμήμα οργανισμών. Ως αποτέλεσμα, περίπου 300.000 εταιρείες έχουν ήδη αποκτήσει πλήρη ηλεκτρονικό φάκελο. Σημαντική επίσης άλλη μία πρόσφατη τροποποίηση της περί Εταιρειών Νομοθεσίας, με την οποία έχουν ενισχυθεί οι εκτελεστικές αρμοδιότητες του Εφόρου Εταιρειών και Επίσημου Παραλήπτη, προκειμένου να διασφαλιστεί η επαρκής επικαιροποίηση της πληροφόρησης που τηρείται και η διαγραφή των μη συμμορφούμενων με τη νομοθεσία εταιρειών αλλά και η αξιοποίηση της τεχνολογίας της πληροφορικής όπως για παράδειγμα στην εγγραφή εταιρείας. Η δυνατότητα ηλεκτρονικής διεκπεραίωσης των σχετικών διαδικασιών θα έχει ως αποτέλεσμα τη σημαντική μείωση του διοικητικού φόρτου και του κόστους για τις επιχειρήσεις.

Αντίστοιχα μέτρα εξετάζονται και σε άλλες Υπηρεσίες, οι διαδικασίες των οποίων αφορούν το στάδιο σύστασης μίας νέας επιχείρησης, όπως το Τμήμα Φορολογίας και οι Υπηρεσίες Κοινωνικών Ασφαλίσεων. Στόχος της κυβέρνησης, στο πλαίσιο των προσπαθειών της για βελτίωση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος, είναι η απλοποίηση και εν δυνάμει ενοποίηση όλων των διαδικασιών που αφορούν κατ' αρχήν στο πρώτο αυτό στάδιο της δημιουργίας μίας επιχείρησης και στη συνέχεια και άλλων διαδικασιών που αφορούν την εγκατάσταση, λειτουργία και ανάπτυξη της. Ο στόχος αυτός βρίσκεται σε συνάφεια με τη βασική επιδίωξη για μείωση του διοικητικού κόστους που οι κανονιστικές και διοικητικές ρυθμίσεις του κράτους επιφέρουν στις επιχειρήσεις. Πέραν του διοικητικού κόστους θα πρέπει να εξεταστεί με όλους τους αρμόδιους φορείς, περιλαμβανομένων των εκπροσώπων του ιδιωτικού τομέα, η δυνατότητα μείωσης του συνολικού κόστους συμμόρφωσης προς τις πρόνοιες της Περί Εταιρειών Νομοθεσίας για εγγραφή μίας νέας επιχείρησης.

Οι προσπάθειες βελτίωσης του ρυθμιστικού πλαισίου επεκτείνονται και σε άλλες βασικές υπηρεσίες όπως αυτές που παρέχονται από το Τμήμα Αρχείου Πληθυσμού και Μετανάστευσης, το Τμήμα Πολεοδομίας και Οικήσεως καθώς και στον νευραλγικό για την κυπριακή οικονομία τομέα του τουρισμού. Ιδιαίτερη έμφαση δίδεται από την κυβέρνηση και στην προώθηση μέτρων απλοποίησης και επίσπευσης των διαδικασιών που αφορούν στην εργοδότηση υψηλής ειδίκευσης εργαζομένων από τρίτες χώρες καθώς και στην προσέλκυση επενδυτών από το εξωτερικό, λαμβανομένων υπόψη των σημαντικών οφελών που μπορούν να προκύψουν για τις κυπριακές επιχειρήσεις και την οικονομία γενικότερα.

4.2.1.2. Φορολογικό Πλαίσιο

Η Κύπρος διαθέτει ήδη ένα από τα ευνοϊκότερα εταιρικά φορολογικά καθεστώτα στην Ευρώπη με την επιβολή ανταγωνιστικών φορολογικών συντελεστών αλλά και την παροχή σημαντικών κινήτρων. Παράλληλα έχει διασφαλίσει τη νομιμότητα και αξιοπιστία του συστήματος της με την πλήρη εναρμόνισή της με τα ευρωπαϊκά και διεθνή πρότυπα αλλά και επωφελούμενη των συνθηκών που της παρέχονται μέσα από τη συμμετοχή της σε ένα ευρύ δίκτυο συνεργασίας για αποφυγή διπλής φορολογίας.

Κινούμενη πλέον σε συνθήκες οικονομικής ανάκαμψης και σε μία προσπάθεια προσέλκυσης ξένων επενδύσεων η κυβέρνηση εξήγγειλε τον Ιούλιο του 2015 μία σειρά μέτρων φορολογικής μεταρρύθμισης τα οποία θα καταστήσουν ακόμη πιο ελκυστικό το κυπριακό φορολογικό πλαίσιο. Παρ' όλα αυτά το σύστημα εφαρμογής της φορολογικής πολιτικής της κυβέρνησης χρήζει περαιτέρω απλοποίησης με στόχο τη μείωση του σχετικού διοικητικού κόστους που επωμίζονται οι επιχειρήσεις, και κυρίως οι μικρές και νεοσύστατες μονάδες, στη προσπάθεια συμμόρφωσής τους ως προς τις αντίστοιχες νομικές τους υποχρεώσεις.

Τα πιο πάνω αντικατοπτρίζονται και στη σχετική κατάταξη της Κύπρου στην έκθεση Επιχειρείν της Διεθνούς Τράπεζας για το 2016, σε ότι αφορά την πληρωμή φόρων (paying taxes), με τη χώρα να καταλαμβάνει την 44^η θέση ανάμεσα σε 189 οικονομίες παγκοσμίως και την 13^η θέση ανάμεσα στα 28 κράτη μέλη σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Αναλυτικότερα, ενώ η χώρα κατατάσσεται στην 3^η θέση ανάμεσα στα 28 κράτη μέλη σε ότι αφορά το ολικό ποσοστό φόρων και εισφορών που καταβάλλονται επί των κερδών μίας επιχείρησης, η κατάταξή της είναι πολύ χαμηλότερη, αν και πάνω από το μέσο ευρωπαϊκό όρο, σε ότι αφορά το χρόνο διεκπεραίωσης των σχετικών διαδικασιών. Αποκορύφωμα ωστόσο αποτελεί η κατάταξη της στην 28^η και τελευταία θέση σε ότι αφορά τον αριθμό των εν λόγω διαδικασιών και τη συχνότητα με την οποία επαναλαμβάνονται ετησίως βάση των σχετικών νομοθετικών ρυθμίσεων. Σημειώνεται ότι, σε αυτές περιλαμβάνονται οι νομικές υποχρεώσεις για τριμηνιαία καταβολή του ΦΠΑ και πληρωμή εισφορών εκ μέρους του εργοδότη στα Ταμεία Κοινωνικών Ασφαλίσεων, σε μηνιαία βάση.

Η αναβάθμιση των ηλεκτρονικών συστημάτων των αρμόδιων Υπηρεσιών μέσω της οποίας παρέχεται η δυνατότητα για ηλεκτρονική καταβολή των πιο πάνω φόρων και εισφορών προς το κράτος αποτελεί ήδη ένα βελτιωτικό μέτρο προς την πιο πάνω κατεύθυνση, αν και κρίνεται αναγκαία η περαιτέρω προώθηση της χρήσης των εν λόγω συστημάτων από μεγαλύτερο αριθμό χρηστών. Ως πρόσθετο μέτρο μείωσης του διοικητικού φόρτου και βελτίωσης του επιχειρηματικού περιβάλλοντος θα πρέπει να εξεταστεί το ενδεχόμενο ελάφρυνσης των σχετικών υποχρεώσεων, κυρίως για τις μικρές και νέες επιχειρήσεις, μέσω της μείωσης της συχνότητας υποβολής λογαριασμών ή οικονομικών καταστάσεων για σκοπούς φορολογίας και της αντίστοιχης καταβολής της σχετικής πληρωμής προς το κράτος. Τα μέτρα αυτά λαμβάνονται σε πολλά κράτη μέλη με σκοπό τη στήριξη των μικρομεσαίων επιχειρήσεων και τόνωση, κατ' επέκταση, της επιχειρηματικής και οικονομικής δραστηριότητας.

Πέραν της απλοποίησης των διαδικασιών για μείωση του σχετικού διοικητικού φόρτου προς τις επιχειρήσεις, σημαντική από πλευράς οικονομικής ανάπτυξης κρίνεται και η προώθηση πρόσθετων φορολογικών κινήτρων και ελαφρύνσεων για ενίσχυση των επενδύσεων σε νέες και κυρίως καινοτόμες επιχειρήσεις.

4.2.2 Δομές στήριξης των επιχειρήσεων

Παρά το συγκριτικά υψηλό μορφωτικό επίπεδο, το ευνοϊκό φορολογικό περιβάλλον και τις αυξημένες δυνατότητες για διεθνοποίηση που προκύπτουν ως αποτέλεσμα μίας πλεονεκτικής γεωγραφικής θέσης σε συνδυασμό με ένα υψηλού επιπέδου τομέα υπηρεσιών και συγκριτικά υψηλό επίπεδο αφομοίωσης νέων τεχνολογιών εκ μέρους των κυπριακών επιχειρήσεων, η χώρα υστερεί στην ύπαρξη επαρκούς επιχειρηματικής κουλτούρας, γνώσης και δεξιοτήτων, τη δυνατότητα αντίληψης και ανάληψης καλών επιχειρηματικών ευκαιριών και τις ευκαιρίες δικτύωσης μεταξύ

υφιστάμενων και νέων δυνητικών επιχειρηματιών, βάση των αποτελεσμάτων σχετικών διεθνών αξιολογήσεων²⁴.

Η δημιουργία των κατάλληλων δομών και μηχανισμών στήριξης και ενίσχυσης της επιχειρηματικής νοοτροπίας και δραστηριότητας οι οποίες να ανταποκρίνονται τόσο στις ανάγκες των κυπριακών επιχειρήσεων αλλά και στα νέα και διαρκώς μεταβαλλόμενα δεδομένα που δημιουργούνται στον τομέα της επιχειρηματικότητας, σε διεθνές επίπεδο, αποτελεί προτεραιότητα της κυβέρνησης στα πλαίσια τόσο της παρούσας δήλωσης πολιτικής όσο και της ευρύτερης αναπτυξιακής μεταρρύθμισης που προωθεί.

Η λειτουργία ενός ενιαίου Κέντρου Εξυπηρέτησης Επιχειρηματικής Δραστηριότητας, μέσα από το οποίο θα παρέχεται η δυνατότητα διεκπεραίωσης βασικών διαδικασιών αδειοδότησης αλλά και μία ολοκληρωμένη πληροφόρηση προς νέους και υφιστάμενους επιχειρηματίες σε ότι αφορά τις δυνατότητες, τις νομικές τους υποχρεώσεις αλλά και τυχόν στήριξη, οικονομικής, συμβουλευτικής ή άλλης φύσεως, που μπορούν να λάβουν για έναρξη, λειτουργία και ανάπτυξη της επιχείρησής τους, αποτελεί ήδη μία υπό εξέλιξη δράση της κυβέρνησης προς την πιο πάνω κατεύθυνση. Σε συνδυασμό με την προώθηση της αποτελεσματικότερης λειτουργίας και εξυπηρέτησης εκ μέρους όλων των επιμέρους αρμοδίων Υπηρεσιών του δημοσίου και την στήριξη ιδιωτικών πρωτοβουλιών που στοχεύουν στην ανάπτυξη και ενίσχυση της επιχειρηματικής δραστηριότητας, η λειτουργία του Κέντρου αναμένεται να συμβάλει ουσιαστικά στην βελτίωση της διεθνούς εικόνας της Κύπρου στο τομέα της επιχειρηματικότητας.

4.2.3. Ηλεκτρονική διακυβέρνηση

Η χρήση των Τεχνολογιών της Πληροφορίας και των Επικοινωνιών (ΤΠΕ) αναγνωρίζεται ευρέως ως ένας από τους βασικούς παράγοντες που μπορούν να συμβάλουν ουσιαστικά στην βελτίωση της ανταγωνιστικότητας και στην επίτευξη οικονομικής ανάπτυξης. Παρά την σχετική πρόοδο που έχει παρατηρηθεί τα τελευταία χρόνια, η Κύπρος εξακολουθεί να υστερεί σε σχέση με τον ευρωπαϊκό μέσο όρο σε μια σειρά σημαντικών δεικτών που αντικατοπτρίζουν τη χρήση των ΤΠΕ στα κράτη μέλη²⁵. Την υστέρηση αυτή καλείται να καλύψει η κυβέρνηση με μία σειρά μέτρων τα οποία περιλαμβάνονται στην Ψηφιακή Στρατηγική της Κύπρου, η οποία εγκρίθηκε από το Υπουργικό Συμβούλιο τον Φεβρουάριο του 2012 και αποτελεί ένα ολοκληρωμένο σχέδιο δράσης για την περίοδο 2012-2020, υιοθετώντας μια ολιστική προσέγγιση για την ανάπτυξη της κοινωνίας της πληροφορίας στην Κύπρο.

²⁴ Global Entrepreneurship and Development Institute (GEDI) 2015 ranking for Cyprus -

<http://thegedi.org/countries/cyprus>

²⁵ EU Digital Agenda Scoreboard 2015, progress analysis for Cyprus - <https://ec.europa.eu/digital-agenda/en/scoreboard/cyprus#digital-agendaenfiledesi-2015-radial-cypng-2desi-2>

Σημαντικό στοιχείο της Ψηφιακής Στρατηγικής αποτελεί η Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση (e-government) όπου η Κύπρος φαίνεται να υστερεί τόσο από πλευράς ζήτησης όσο και προσφοράς, όπως φαίνεται από το χαμηλό, σε σύγκριση με τον κοινοτικό μέσο όρο, ποσοστό των κρατικών υπηρεσιών που παρέχονται δωρεάν μέσω του διαδικτύου στους πολίτες και τις επιχειρήσεις, καθώς και το χαμηλό συγκριτικά ποσοστό του πληθυσμού και των επιχειρήσεων που διεξάγουν ηλεκτρονικές συναλλαγές με την κυβέρνηση. Η περαιτέρω αξιοποίηση των ΤΠΕ μπορεί να αποφέρει σημαντικά οφέλη για όλες τις πλευρές, περιλαμβανομένης της βελτίωσης της παραγωγικότητας και αποδοτικότητας του δημόσιου τομέα καθώς και σημαντικής μείωσης του διοικητικού κόστους που προκύπτει για τις επιχειρήσεις. Σημαντική στην όλη προσπάθεια είναι η απλοποίηση των διαδικασιών και η μετέπειτα ψηφιοποίηση τους, ώστε να μην μεταφέρονται και στην ηλεκτρονική διάσταση τα σημεία συμφόρησης και οι αδυναμίες που παρουσιάζουν οι διαδικασίες στο υφιστάμενο πλαίσιο διεκπεραίωσης τους.

Σε συνάφεια με τους στόχους πιο πάνω για ενίσχυση των δομών στήριξης και ενίσχυσης της επιχειρηματικότητας στην Κύπρο, η κυβέρνηση προωθεί τη δημιουργία μίας ενιαίας πλατφόρμας η οποία θα αντικατοπτρίζει την ηλεκτρονική διάσταση του Κέντρου Εξυπηρέτησης Επιχειρηματικής Δραστηριότητας και των υπηρεσιών που θα παρέχονται από αυτό και θα λειτουργεί παράλληλα ως ένα ενιαίο σημείο ολοκληρωμένης πληροφόρησης σε ότι αφορά στην πολιτική, στις διαδικασίες και στα μέτρα στήριξης που προωθούνται στον τομέα των επιχειρήσεων.

Παράλληλα με τη λειτουργία της ηλεκτρονικής αυτής πλατφόρμας για τις επιχειρήσεις, σημαντική θεωρείται και η προώθηση της μηχανογράφησης και αυτοματοποίησης των διαδικασιών του δημοσίου, κατεύθυνση προς την οποία προωθείται σειρά μέτρων όπως, για παράδειγμα, η δημιουργία μηχανογραφημένου συστήματος ηλεκτρονικής υποβολής και διαχείρισης των αιτήσεων για συμμετοχή στα Σχέδια Χορηγιών του Υπουργείου Ενέργειας, Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού. Πολλές Υπηρεσίες του δημοσίου παρέχουν τη δυνατότητα ηλεκτρονικών πληρωμών προς το κράτος καθώς και ηλεκτρονικής υποβολής αιτήσεων όπως για παράδειγμα η εγγραφή εταιρείας, ενώ αναγκαία κρίνεται η αναθεώρηση ή και απάλειψη, όπου κρίνεται σκόπιμο, των νομοθετικών ή και διοικητικών ρυθμίσεων που παρεμποδίζουν την περαιτέρω εισαγωγή των ΤΠΕ και σε άλλες διαδικασίες του δημοσίου που αφορούν και επηρεάζουν άμεσα την ανάπτυξη επιχειρηματικής δραστηριότητας.

Οι πιο πάνω δράσεις έχουν περιληφθεί και υλοποιούνται στα πλαίσια του Σχεδίου Δράσης Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης της Μονάδας Διοικητικής Μεταρρύθμισης.

Πέραν της δυνατότητας ηλεκτρονικής διεκπεραίωσης εκ μέρους των επιχειρήσεων, διαδικασιών που αφορούν σε υπηρεσίες του δημοσίου, σημαντικά οφέλη μπορούν

επίσης να προκύψουν από την δυνατότητα πρόσβασης σε πληροφορίες που διαθέτει ο δημόσιος τομέας και αξιοποίησής τους από τις επιχειρήσεις.

Δράσεις για Βελτίωση του Επιχειρηματικού Περιβάλλοντος:

Βελτίωση ρυθμιστικού και κανονιστικού πλαισίου για ενίσχυση της επιχειρηματικής δραστηριότητας

- Υιοθέτηση και υλοποίηση Σχεδίου Δράσης για τη Βελτίωση του Ρυθμιστικού Πλαισίου
- Προώθηση της εφαρμογής της ευρωπαϊκής αρχής “Think Small First”
- Απλοποίηση των διαδικασιών εγγραφής επιχείρηση στον Έφορο Εταιρειών και αναβάθμιση των μηχανογραφημένων συστημάτων
- Απλοποίηση διαδικασιών εγγραφής και καταβολής εισφορών στο Ταμείο Κοινωνικών Ασφαλίσεων
- Απλοποίηση διαδικασιών του Τμήματος Φορολογίας για επιχειρήσεις
- Διευκόλυνση της εγγραφής νέας επιχείρησης
- Υιοθέτηση ολοκληρωμένου πλαισίου Ανάλυσης Αντικτύπου για νέες νομοθεσίες και εφαρμογή του SME Test
- Προσέλκυση εργαζομένων υψηλής αμοιβής από τρίτες χώρες
- Προσέλκυση επιχειρηματιών από τρίτες χώρες για δημιουργία/εγγραφή Start up επιχείρησης στην Κύπρο (Start-up visa)
- Φορολογικά κίνητρα / ελαφρύνσεις, με έμφαση στις νεοφυείς επιχειρήσεις
- Ανάπτυξη νέων μορφών επιχειρηματικότητας (π.χ. κοινωνική) – Θεσμική Ρύθμιση

Ανάπτυξη δομών στήριξης της επιχειρηματικότητας

- Δημιουργία Κέντρου Εξυπηρέτησης Επιχειρηματικής Δραστηριότητας (ΚΕΕΔ / αναβάθμιση του υφιστάμενου One Stop Shop)
- Ανάπτυξη CY Brand for start ups

Ενίσχυση της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης και περαιτέρω αξιοποίηση των ΤΠΕ για στήριξη των επιχειρήσεων

- Δημιουργία Ηλεκτρονικής Πλατφόρμας Εξυπηρέτησης Επιχειρήσεων
- Εξέταση της δυνατότητας εφαρμογής ενός ολοκληρωμένου ηλεκτρονικού συστήματος αδειοδότησης (Integrated Licensing System)
- Πρωτοβουλία για δημοσίευση και περαιτέρω χρήση πληροφοριών του δημόσιου τομέα (Public Sector Information)
- Περαιτέρω προώθηση της Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης (e - government), με έμφαση στη διευκόλυνση του Επιχειρείν
 - Ανάπτυξη νέων δημόσιων υπηρεσιών ηλεκτρονικά μέσω της διαδικτυακής πύλης Αριάδνη
 - Προώθηση της φορολογικής ενημερότητας (Financial literacy)

- Αναβάθμιση συστημάτων αρμοδίων αρχών για να δέχονται ηλεκτρονικά έγγραφα και αιτήματα
- Καταγραφή, αξιολόγηση και περιορισμός των διαδικασιών που απαιτούν φυσική παρουσία, όπου δύναται
- Διασύνδεση κυβερνητικών υπηρεσιών για ανταλλαγή πληροφοριών μέσω Αριάδνης (εξάλειψη υποχρέωσης για υποβολή εγγράφων/πιστοποιητικών τα οποία εκδίδονται από δημόσια υπηρεσία)
- Online “.CY” brand promo
- Ψηφιοποίηση σχεδίων στήριξης επιχειρήσεων

Περαιτέρω πληροφορίες για τις πιο πάνω δράσεις καθώς και χρονοδιάγραμμα υλοποίησης περιλαμβάνονται στο Σχέδιο Δράσης (Συνημμένο 1)

Ο συσχετισμός μεταξύ επιχειρηματικότητας και καινοτομίας είναι πλέον δεδομένος και η συνέργεια αυτή έχει πολλαπλά οφέλη για την οικονομία²⁶. Στο σύγχρονο επιχειρηματικό περιβάλλον οι επιχειρηματίες πρέπει να έχουν πρόσβαση σε καινοτόμες ιδέες, προϊόντα, διαδικασίες και υπηρεσίες.

Μέσα από τη κατάλληλη διαμόρφωση των συνθηκών που περιβάλλουν το επιχειρηματικό οικοσύστημα στην Κύπρο, θα πρέπει να ενθαρρύνεται η δημιουργία νέων καινοτόμων – νεοφυών – εταιρειών καθώς και η υιοθέτηση καινοτόμων διεργασιών από υφιστάμενες εταιρείες. Παράλληλα, θα πρέπει να παρέχονται τα απαραίτητα υποστηρικτικά εργαλεία ώστε να διασφαλίζεται η βιωσιμότητα των καινοτόμων επιχειρήσεων. Η δημιουργία των κατάλληλων δόμων οι οποίες να ενθαρρύνουν την ανάπτυξη συνεργασιών και συνεργειών μεταξύ επιχειρήσεων, νεοσύστατων και υφιστάμενων, και μεταξύ ερευνητικών φορέων και επιχειρήσεων θεωρείται αναγκαία. Ιδιαίτερα σημαντική για την προώθηση της επιχειρηματικής καινοτομίας είναι η δυνατότητα εμπλοκής των ερευνητών, περιλαμβανομένων και μελών της ακαδημαϊκής κοινότητας, στην επιχειρηματική ανάπτυξη και κατ' επέκταση στην εμπορική εκμετάλλευση του καινοτόμου προϊόντος που προκύπτει ως αποτέλεσμα εφαρμοσμένης έρευνας.

Βάση των σχετικών εκθέσεων και συγκριτικών αξιολογήσεων σε επίπεδο ΕΕ²⁷, οι κυπριακές επιχειρήσεις παρουσίασαν τα τελευταία χρόνια μία ανοδική τάση στην παράγωγη καινοτόμων προϊόντων και υπηρεσιών, με εξαίρεση το 2014 που καταγράφηκε σχετική επιδείνωση για την Κύπρο. Η ανοδική ωστόσο τάση των προηγούμενων χρόνων φαίνεται να οφειλόταν εν μέρει σε δαπάνες από μέρους των επιχειρήσεων που δεν σχετίζονται με την εμπλοκή τους σε ερευνητική δραστηριότητα αλλά με επενδύσεις για απόκτηση και αξιοποίηση, προς την

Στόχος είναι να μετατρέψουμε τις σπουδαίες ιδέες σε προσοδοφόρες επιχειρήσεις που θα προσφέρουν θέσεις εργασίας και βιώσιμη ανάπτυξη στη χώρα.

²⁶ European Commission, 2013, Internalization of SMEs

²⁷ European Commission, Innovation Union Scoreboard 2015,

κατεύθυνση αυτή, προηγμένης τεχνολογίας εξοπλισμού και μηχανημάτων. Αν και οι δύο προσεγγίσεις οδηγούν στο ίδιο επιθυμητό αποτέλεσμα, δεν συμβάλλουν το ίδιο στην ανάπτυξη της εσωτερικής ικανότητας των επιχειρήσεων να καινοτομούν.

Τέλος, ιδιαίτερα σημαντική για την προώθηση της επιχειρηματικής καινοτομίας θεωρείται η διαμόρφωση του κατάλληλου πλαισίου που να διασφαλίζει τα πνευματικά δικαιώματα και να διευκολύνει την εξασφάλιση διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας. Η εξασφάλιση ευρεσιτεχνίας δημιουργεί απεριόριστες δυνατότητες ανάπτυξης των επιχειρήσεων τόσο στο εσωτερικό αλλά και στο εξωτερικό .

Για την επίτευξη των πιο πάνω επιδιώξεων, προγραμματίζονται διάφορες δράσεις που θα κινούνται κυρίως μεταξύ των πιο κάτω κατευθύνσεων.

4.3.1. Θεσμικό και ρυθμιστικό πλαίσιο

Το υφιστάμενο πλαίσιο για προώθηση της επιχειρηματικής καινοτομίας στην Κύπρο, υποστηρίζεται κυρίως από φορολογικά κίνητρα για εγγραφή πατέντας ενώ υπό διαμόρφωση βρίσκονται πρόσθετες φορολογικές μεταρρυθμίσεις για προώθηση των επενδύσεων σε καινοτόμες επιχειρήσεις. Η προβολή αυτών των κινήτρων, σε συνδυασμό με την προώθηση πρόσθετων κινήτρων για προσέλκυση νεοφυών και καινοτόμων επιχειρήσεων για εγκατάσταση τους στην Κύπρο αναμένεται να έχει πολλαπλά οφέλη για την οικονομία.

Υπάρχουν ωστόσο πτυχές του ρυθμιστικού πλαισίου που εξακολουθούν να χρήζουν εκσυγχρονισμού, ανάγκη στην οποία επιδιώκουν να ανταποκριθούν οι δράσεις που προωθούνται στο πλαίσιο της παρούσας Δήλωσης Πολιτικής. Ιδιαίτερα σημαντική είναι η δράση που αφορά στην αξιολόγηση του υφιστάμενου νομικού πλαισίου και προώθηση των κατάλληλων μεταρρυθμίσεων για προώθηση της δημιουργίας εταιρειών μέσα από τα Πανεπιστήμια ή άλλως τεχνοβλαστών (Uni spin-offs). Σχετικά πορίσματα και συστάσεις περιλαμβάνονται στην Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης για την Κύπρο²⁸ η οποία εγκρίθηκε από το Υπουργικό Συμβούλιο τον Μάρτιο του 2015. Σημαντική θεωρείται και η αναθεώρηση και ενίσχυση του σχετικού πλαισίου για διευκόλυνση της εγγραφής και εξασφάλισης διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας.

4.3.2. Ενίσχυση της καινοτομίας στις επιχειρήσεις

Οι πλέον αναπτυγμένες χώρες στην παγκόσμια αγορά αποδίδουν ιδιαίτερη σημασία στην καινοτομία ενθαρρύνοντας τη συμμετοχή των επιχειρήσεων σε δραστηριότητες έρευνας και ανάπτυξης. Η αξιοποίηση των αποτελεσμάτων των δραστηριοτήτων αυτών καθιστά τις επιχειρήσεις καινοτόμες και ταυτόχρονα πιο ανταγωνιστικές στην εγχώρια αλλά και στη διεθνή αγορά.

²⁸

[http://www.dgepcd.gov.cy/dgepcd/dgepcd.nsf/8D2524E208568FECC2257C7D00487229/\\$file/S3CY_FINAL%20corrections%2031032015.pdf](http://www.dgepcd.gov.cy/dgepcd/dgepcd.nsf/8D2524E208568FECC2257C7D00487229/$file/S3CY_FINAL%20corrections%2031032015.pdf)

Ιδιωτικά κέντρα έρευνας καθώς και επιχειρήσεις καινοτομίας στην Κύπρο έχουν εξασφαλίσει από ανταγωνιστικά ευρωπαϊκά προγράμματα κονδύλια που ξεπερνούν τα 19 εκατομμύρια ευρώ κατά την περίοδο 2008-2012.

Ιδιαίτερα σημαντική κρίνεται η λήψη μέτρων για τον εξορθολογισμό των δομών και κινήτρων που παρέχονται για θέματα καινοτομίας, μέσα από την αξιοποίηση αποτελεσμάτων και συστάσεων σχετικών μελετών (π.χ. μελέτη Εθνικής Επιτροπής Έρευνας, Καινοτομίας και Τεχνολογικής Ανάπτυξης (ΕΕΕΚΤΑ), Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης).

Μέσα από την παροχή κινήτρων και την αποτελεσματική και στοχευμένη διάθεση των πόρων των Ευρωπαϊκών Διαρθρωτικών και Επενδυτικών Ταμείων (ΕΔΕΤ) για την καινοτομία, στο πλαίσιο των προτεραιοτήτων που έχουν καθοριστεί μέσα από την Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης, αναμένεται να επιτευχθεί άμεση αύξηση στη δημιουργία νέων καινοτόμων επιχειρήσεων και την ανάπτυξη των υφιστάμενων. Οι δράσεις που έχουν τροχοδρομηθεί για υλοποίηση μέσα από τα επιχειρησιακά προγράμματα της περιόδου 2014-2020, καλύπτουν ένα ευρύ φάσμα καινοτόμων επιχειρήσεων σε όλα τα στάδια ανάπτυξης τους. Συγκεκριμένα προωθείται η υλοποίηση προγραμμάτων που αφορούν το στάδιο της έρευνας σε επιχειρήσεις αλλά και το στάδιο της ανάπτυξης καινοτόμων προϊόντων, υπηρεσιών και διεργασιών από τις επιχειρήσεις.

4.3.3. Ανάπτυξη του κατάλληλου υποστηρικτικού πλαισίου / υποδομών για τη λειτουργία καινοτόμων επιχειρήσεων

Οι καινοτόμες επιχειρήσεις επικεντρώνονται στην προστασία και αξιοποίηση της διανοητικής τους ιδιοκτησίας, καθώς και στην ταχεία ανάπτυξη και δραστηριοποίηση τους στη διεθνή αγορά. Η στήριξη της επιχειρηματικής καινοτομίας απαιτεί γνώσεις, εμπειρίες κατάλληλη δικτύωση και αριστεία σε διεθνές επίπεδο. Σε αυτό το πλαίσιο, εξετάζεται η δημιουργία ενός Κέντρου Επιχειρηματικής Καινοτομίας (BIC - Business Innovation Center), διαπιστευμένου από το Δίκτυο Ευρωπαϊκών Επιχειρηματικών Κέντρων Καινοτομίας (EBN)²⁹, το οποίο θα λειτουργεί υποστηρικτικά προς τις καινοτόμες επιχειρήσεις στην προσπάθειά διεθνοποίησης και δικτύωσης τους με επιχειρήσεις άλλων κρατών μελών καθώς και ενημέρωσή τους αναφορικά με τις νέες τάσεις και πρακτικές που επικρατούν στο παγκόσμιο γίγνεσθαι. Με την έμπρακτη υποστήριξη του Κέντρου Επιχειρηματικής Καινοτομίας θα προσφέρονται ευκαιρίες συνεργασίας και δικτύωσης στις ίδιες τις επιχειρήσεις, αναπτύσσοντας ένα εθνικό οικοσύστημα καινοτομίας. Βασική προϋπόθεση για την επιτυχή δημιουργία του οικοσυστήματος καινοτομίας είναι η δημιουργία και η διευκόλυνση χρήσης υποδομών που θα παρέχουν συστήματα προηγμένης τεχνολογίας ώστε να προσφέρουν στις τοπικές

²⁹ European Business and Innovation Centers Network

επιχειρήσεις τη δυνατότητα γρήγορης κατασκευής πρωτοτύπων σε συγκριτικά χαμηλό κόστος ώστε να καταστήσει τις κυπριακές επιχειρήσεις πιο ανταγωνιστικές.

Δεδομένων των πιο πάνω αναγκών, προωθείται επίσης η ανάπτυξη και λειτουργία ενός Εθνικού Γραφείου Μεταφοράς Τεχνολογίας που θα παρέχει υπηρεσίες, ώστε να καλυφτεί το πλήρες φάσμα αναγκών των ερευνητών, ερευνητικών οργανισμών και επιχειρήσεων για προστασία, διαχείριση και αξιοποίηση δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας και αποτελεσμάτων έρευνας.

Δράσεις για Επιχειρηματική Καινοτομία:

Διαμόρφωση του κατάλληλου θεσμικού πλαισίου

- Επανεξέταση του νομοθετικού πλαισίου για δημιουργία εταιρειών από πανεπιστήμια – τεχνοβλαστών.
- Προώθηση της νέας διαδικασίας για δημιουργία Συμπράξεων καινοτομίας όπως προβλέπεται στην οδηγία 2014/24/ΕΕ.
- Αναθεώρηση / ενίσχυση του πλαισίου προστασίας πνευματικής ιδιοκτησίας (Intellectual Property) και εξασφάλισης δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας (διπλώματος ευρεσιτεχνίας, βιομηχανικού σχεδίου και εμπορικού σήματος).

Παροχή κινήτρων για ενίσχυση της επιχειρηματικής καινοτομίας

- Αξιολόγηση της δυνατότητας εξορθολογισμού των δομών & κινήτρων για θέματα καινοτομίας έρευνας και τεχνολογίας
- Βελτίωση του Σχεδίου Ενίσχυσης Επιχειρηματικής Καινοτομίας.
- Χρήση υπολογιστικού νέφους από ΜμΕ.
- Πακέτα / Κουπόνια Καινοτομίας.
- Προγράμματα για ενίσχυση της έρευνας σε υφιστάμενες επιχειρήσεις και νεοσύστατες επιχειρήσεις
- Διερεύνηση Βιομηχανικής Τεχνολογίας / Τεχνογνωσίας,
- Επιχειρηματική Αριστεία: EUROSTARS Κύπρου
- HORIZON 2020 / SME Instrument – 2^η Ευκαιρία.

Ανάπτυξη του κατάλληλου υποστηρικτικού πλαισίου / υποδομών για λειτουργία καινοτόμων επιχειρήσεων

- Δημιουργία και Λειτουργία ενός Κέντρου Μεταφοράς Τεχνολογίας –Technology Transfer Center
- Αξιοποίηση πανεπιστημιακών εργαστηρίων από την επιχειρηματική κοινότητα
- Οικίες Καινοτομίας
- Δημιουργία και Λειτουργία Κέντρου Επιχειρηματικής Καινοτομίας.
- Σχέδιο δημιουργίας συστάδων επιχειρήσεων (Clusters)
- Προσέλκυση ερευνητικού ταλέντου
- Ενίσχυση γραφείων διασύνδεσης

Περαιτέρω πληροφορίες για τις πιο πάνω δράσεις καθώς και χρονοδιάγραμμα υλοποίησης περιλαμβάνονται στο Σχέδιο Δράσης (Συνημμένο 1)

Ενίσχυση Πρόσβασης στην Χρηματοδότηση

Μια από τις κυριότερες προκλήσεις για ενίσχυση της επιχειρηματικής δραστηριότητας αποτελεί η αδυναμία πρόσβασης σε χρηματοδοτικά κεφάλαια, τα οποία θα επέτρεπαν τόσο τη δημιουργία νέων επιχειρήσεων όσο και την ανάκαμψη και επέκταση υφιστάμενων μονάδων μέσα από την υλοποίηση νέων επενδύσεων. Η πρόκληση αυτή είναι εμφανής σε ολόκληρη την Ευρώπη, με εντονότερα ωστόσο τα σημάδια σε χώρες όπου η οικονομική κρίση και οι συνέπειες αυτής οδήγησαν στην ανάγκη για αναδιάρθρωση και εξυγίανση του χρηματοπιστωτικού τομέα.

92% Κυπρίων θεωρούν την εξασφάλιση χρηματοδότησης ως απαραίτητη προϋπόθεση για την έναρξη λειτουργίας της επιχείρησής τους

Παράδειγμα των πιο πάνω και ο χρηματοπιστωτικός τομέας της Κύπρου όπου οι εκτεταμένες ρυθμίσεις και μεταρρυθμίσεις που πραγματοποιήθηκαν από το 2013 κι έπειτα είχαν ως αποτέλεσμα τη συρρίκνωση της δανειοδοτικής δραστηριότητας, αυστηρότερους όρους χρηματοδότησης, τόσο ως προς το κόστος δανεισμού όσο και ως προς τις απαιτήσεις εγγυήσεων, αλλά και αποφυγή ανάληψης κινδύνου εκ μέρους των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων, καθιστώντας την πρόσβαση στη χρηματοδότηση ακόμη δυσκολότερη. Εντονότερο εντοπίζεται το κενό στην κάλυψη των αναγκών για χρηματοδότηση που παρουσιάζουν οι μικρές και νέες επιχειρήσεις, οι επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στους τομείς της έρευνας και της καινοτομίας καθώς και επιχειρήσεις που επιθυμούν να επεκταθούν σε νέες αγορές³⁰.

Η ανάγκη για αντιμετώπιση της δυστοκίας εκ μέρους των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων να ανταποκριθούν στις ανάγκες των επιχειρήσεων αυτών αλλά και της ανεπαρκούς μέχρι σήμερα στήριξης της ανάπτυξης εναλλακτικών μορφών χρηματοδότησης, κρίνεται σήμερα επιτακτικότερη από ποτέ. Στο πλαίσιο της

³⁰ European Commission non-paper on the SME Window of the European Fund for Strategic Investments (EFSI), April 2015

παρούσας Δήλωσης Πολιτικής η κυβέρνηση καλείται να προωθήσει τα κατάλληλα εκείνα μέτρα που θα διασφαλίσουν τη μέγιστη και αποτελεσματικότερη δυνατή αξιοποίηση όλων των διαθέσιμων κονδυλίων που μπορούν να εξασφαλίσουν οι επιχειρήσεις, τόσο από τα προγράμματα και ταμεία της ΕΕ όσο και από ευρωπαϊκούς και διεθνείς οργανισμούς. Παράλληλα, καλείται να αναπτύξει ή να στηρίξει την ανάπτυξη νέων κατάλληλων μηχανισμών που να ανταποκρίνονται στις σύγχρονες και διαρκώς μεταβαλλόμενες χρηματοδοτικές ανάγκες της επιχειρηματικής κοινότητας, και να συμβάλλουν στην ενεργοποίηση και αποτελεσματική αξιοποίηση όλων των διαθέσιμων πόρων, περιλαμβανομένων των αδρανών ιδιωτικών κεφαλαίων.

4.4.1. Ευρωπαϊκά Διαρθρωτικά και Επενδυτικά Ταμεία (ΕΔΕΤ)

Σημαντική πηγή κάλυψης των χρηματοδοτικών αναγκών των κυπριακών επιχειρήσεων αποτελεί η εθνική κατανομή κονδυλίων από τα Ταμεία της ΕΕ, η οποία στοχεύει στην εφαρμογή αλλά και συμβολή της Κύπρου στις αναπτυξιακές πολιτικές της ΕΕ όπως η Πολιτική Συνοχής. Τα κονδύλια αυτά διοχετεύονται στις κυπριακές επιχειρήσεις μέσω στοχευμένων σχεδίων χορηγιών αλλά και με τη χρήση κατάλληλων χρηματοδοτικών εργαλείων.

Κατά την περίοδο 2007-2013, περίπου 1100 επιχειρήσεις στηρίχθηκαν άμεσα από τη συμμετοχή τους στα σχέδια χορηγιών που συγχρηματοδοτήθηκαν από και την Κυπριακή Δημοκρατία και το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ). Τα σχέδια αυτά στόχευαν, μεταξύ άλλων, στην ενίσχυση της επιχειρηματικότητας, με έμφαση σε ειδικές ομάδες πληθυσμού όπως οι νέοι και οι γυναίκες, στην τεχνολογική αναβάθμιση του μεταποιητικού τομέα, στην αναβάθμιση του τουριστικού προϊόντος και στην ανάπτυξη της επιχειρηματικής καινοτομίας. Επιπλέον, με την εφαρμογή για πρώτη φορά της κοινοτικής πρωτοβουλίας JEREMIE, πέραν των 450 πρόσθετων επιχειρήσεων επωφελήθηκαν από το δανειακό προϊόν επιμερισμού ρίσκου το οποίο είχε διατεθεί μέσω επιλεγμένου χρηματοπιστωτικού διαμεσολαβητή.

Για την τρέχουσα προγραμματική περίοδο 2014-2020, ποσό περίπου €73 εκ. έχει προκαταρκτικά δεσμευθεί για την προώθηση μέτρων που θα στοχεύουν και πάλι στην ενίσχυση της επιχειρηματικότητας και της ανταγωνιστικότητας των ΜΜΕ, ενώ μεγάλη έμφαση δίνεται στη στήριξη των επιχειρήσεων για συμμετοχή τους σε δραστηριότητες έρευνας και καινοτομίας με αντίστοιχη προκαταρκτική δέσμευση επιπλέον κονδυλίων ύψους περίπου €57 εκ. Οι πόροι αυτοί, μέσα από την αποτελεσματική αξιοποίησή τους, μπορούν να έχουν ορατά αποτελέσματα στην ενίσχυση της επιχειρηματικής δραστηριότητας και της ανταγωνιστικότητας των κυπριακών επιχειρήσεων. Σημαντική προς αυτή την κατεύθυνση είναι η αξιοποίηση

σχετικών εμπειριών του πρόσφατου παρελθόντος, στη βάση κυρίως των αποτελεσμάτων της εκ των υστέρων αξιολόγησης επιλεγμένων σχεδίων του ΥΕΕΒΤ τα οποία υλοποιήθηκαν κατά την περίοδο 2007-2013, η οποία εντοπίζει βασικές αδυναμίες στη συμμετοχή και υλοποίηση των εν λόγω σχεδίων και προβαίνει σε εισηγήσεις για βελτιώσεις αντίστοιχων και νέων σχεδίων για την περίοδο 2014-2020. Η καλύτερη στόχευση, η απλοποίηση των διαδικασιών για διευκόλυνση της συμμετοχής στα σχέδια, η επιτάχυνση των σταδίων έγκρισης και καταβολής των σχετικών πληρωμών, η εμπλοκή του ιδιωτικού τομέα στην αξιολόγηση των προτάσεων και η προώθηση νέων μέτρων είναι μερικές από τις κύριες εισηγήσεις της μελέτης.

Επισημαίνεται πρόσθετα η έμφαση η οποία προσδίδεται από την ίδια την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, στη χρήση χρηματοδοτικών εργαλείων έναντι των «παραδοσιακών» μη-επιστρεπτέων δημόσιων επιχορηγήσεων, λόγω των πλεονεκτημάτων που παρουσιάζουν τα εν λόγω εργαλεία. Σε αυτά περιλαμβάνονται η ανακυκλούμενη διάστασή τους, η δυνατότητα κινητοποίησης και μόχλευσης επιπρόσθετων δημόσιων ή ιδιωτικών συν-επενδύσεων, αλλά και η αυξημένη αποδοτικότητα και αποτελεσματικότητα στη διάθεση δημόσιων πόρων. Ο σχεδιασμός νέων χρηματοδοτικών εργαλείων τα οποία θα στηριχθούν από τα ΕΔΕΤ 2014-2020 θα βασιστεί στα αποτελέσματα σχετικής εκ των προτέρων αξιολόγησης, βάση των σχετικών Κανονισμών της ΕΕ.

4.4.2. Ευρωπαϊκές πρωτοβουλίες και Ανταγωνιστικά Προγράμματα

Άλλη μία σημαντική κοινοτική πηγή χρηματοδότησης για τις επιχειρήσεις αποτελεί η συμμετοχή στα ανταγωνιστικά προγράμματα τα οποία συμβάλουν στην υλοποίηση των πολιτικών της ΕΕ. Οι σχετικές προτάσεις υποβάλλονται από τις ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις ή άλλους φορείς απευθείας στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή, χωρίς την παρέμβαση των θεσμών του κράτους μέλους, και αξιολογούνται σε ανταγωνιστική βάση με αντίστοιχες προτάσεις από άλλα κράτη μέλη της ΕΕ. Σύμφωνα με εκτίμηση της Γενικής Διεύθυνσης Ευρωπαϊκών Προγραμμάτων, Συντονισμού και Ανάπτυξης (ΓΔ ΕΠΣΑ) αναμένεται ότι η Κύπρος θα αντλήσει συνολικά μέχρι και €250-300 εκ. από τα κονδύλια που είναι διαθέσιμα μέσω των Ευρωπαϊκών Ανταγωνιστικών Προγραμμάτων για την περίοδο 2014-2020, βελτιώνοντας ελαφρώς τη συμμετοχή της σε σχέση με την περίοδο 2007-2013 κατά την οποία είχαν αντληθεί περίπου €200 εκ. από κυπριακούς φορείς που συμμετείχαν στα εν λόγω Προγράμματα. Σημαντικό μέρος του νέου ποσού δύναται να διοχετευτεί και πάλι προς την επιχειρηματική κοινότητα, μέσω προγραμμάτων όπως το Πρόγραμμα για την Ανταγωνιστικότητα των Μικρών και Μεσαίων Επιχειρήσεων (COSME) και το Πρόγραμμα Ορίζοντας 2020.

Ιδιαίτερα καθοριστικός προς το στόχο αυτό είναι βέβαια ο ρόλος του κράτους και η συμβολή του σε ότι αφορά την έγκαιρη και αποτελεσματική παροχή πληροφόρησης προς τους δυνητικούς δικαιούχους για τις δυνατότητες χρηματοδότησης που παρέχονται και τις προϋποθέσεις για συμμετοχή σε αυτές. Επίσης σημαντική κρίνεται και η συμμετοχή των ίδιων των κυβερνητικών φορέων στα εν λόγω Προγράμματα, σε συνεργασία με ιδιωτικούς φορείς. Ένα από τα κενά που εντοπίζονται στην Κύπρο, αφορά τη μη ενεργοποίηση και συμμετοχή του τραπεζικού τομέα στα προγράμματα αυτά (π.χ. COSME, HORIZON), συμμετοχή από την οποία θα μπορούσαν κατ' επέκταση να επωφεληθούν οι επιχειρήσεις.

4.4.3. Χρηματοδότηση μέσω τραπεζών

Κύρια πηγή κάλυψης των χρηματοδοτικών αναγκών των επιχειρήσεων αποτελούν τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα της χώρας. Όπως προαναφέρθηκε, αυτές οι χρηματοδοτικές δυνατότητες φαίνεται να περιορίζονται σημαντικά μετά το 2013 και τις αποφάσεις για εξυγίανση του χρηματοπιστωτικού τομέα της Κύπρου. Παράλληλα, η σημαντική πτώση στην αξία των ακινήτων συνέβαλε στην αδυναμία εκ μέρους των ιδίων των επιχειρήσεων, και κυρίως των μικρών, για παροχή των απαιτούμενων εγγυήσεων.

Πέραν της δυστοκίας των τραπεζών να ανταποκριθούν με ιδίους πόρους στις χρηματοδοτικές ανάγκες των μικρομεσαίων επιχειρήσεων, λόγω των πιο πάνω περιορισμών, κατώτερη των προσδοκιών φαίνεται να είναι και η μέχρι σήμερα συμμετοχή των περισσότερων σε συγχρηματοδοτούμενα χρηματοδοτικά εργαλεία τα οποία τυγχάνουν της στήριξης της κυβέρνησης. Παράδειγμα, το Ταμείο Επιχειρηματικότητας Κύπρου (ΤΕΚ) το οποίο, παρά το ότι αποτελεί ένα από τα κύρια εργαλεία που προσφέρει η Κυπριακή Δημοκρατία για στήριξη των μικρομεσαίων επιχειρήσεων, μόνο ένα χρηματοπιστωτικό ίδρυμα συμμετέχει μέχρι στιγμής. Αντίθετα, πολύ μεγαλύτερο είναι το ενδιαφέρον των κυπριακών χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων για αξιοποίηση πόρων με απευθείας δανεισμό από την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων, στη βάση κυβερνητικών εγγυήσεων.

Είναι εμφανής η ανάγκη για μεγαλύτερη συμμετοχή των τραπεζών στην κάλυψη των χρηματοδοτικών αναγκών των μικρομεσαίων επιχειρήσεων, με την ανάπτυξη σχετικής εμπειρογνωμοσύνης αλλά και τον σχεδιασμό και διάθεση νέων εργαλείων κατάλληλα προσαρμοσμένων στις ανάγκες των κυπριακών επιχειρήσεων. Η ενίσχυση της συμμετοχής τους σε ευρωπαϊκά προγράμματα και πρωτοβουλίες, η περαιτέρω ανάπτυξη συνεργασιών τόσο με την κυβέρνηση αλλά και με άλλους μη-τραπεζικούς φορείς, μπορεί να συμβάλει ουσιαστικά στη δημιουργία ενός ευνοϊκότερου περιβάλλοντος για δημιουργία και ανάπτυξη νέων επιχειρήσεων.

4.4.4. Εναλλακτικές μορφές και πηγές χρηματοδότησης

Υπό τις παρούσες δυσμενείς οικονομικές συνθήκες και το υψηλό επίπεδο των μη εξυπηρετούμενων δανείων, οι εμπορικές τράπεζες εμφανίζονται πλέον απρόθυμες να παρέχουν νέα δάνεια προς τις επιχειρήσεις, κυρίως όταν αυτές θεωρούνται υψηλού κινδύνου. Το κενό αυτό δεν προκύπτει μόνο από πλευράς προσφοράς αλλά και ζήτησης. Πέραν της έλλειψης επαρκούς εμπειρογνωμοσύνης εκ μέρους του δημόσιου τομέα, για προώθηση και ανάπτυξη των κατάλληλων μηχανισμών, έλλειψη παρουσιάζεται και σε ότι αφορά την επίγνωση των επιχειρήσεων στο σύνολό τους ως προς τον τρόπο λειτουργίας των εναλλακτικών αυτών μηχανισμών και του πως μπορούν να επωφεληθούν από αυτούς, έναντι του παραδοσιακού τρόπου χρηματοδότησης τους μέσω τραπεζικού δανεισμού. Παρά το κενό που εντοπίζεται, τα τελευταία χρόνια έχουν αρχίσει να αναπτύσσονται ορισμένες πρωτοβουλίες από τον ιδιωτικό τομέα, όπως για παράδειγμα η δημιουργία του πρώτου Κυπριακού Δικτύου Επιχειρηματικών Αγγέλων (CYBAN), η λειτουργία της πλατφόρμας χρηματοδότησης από το πλήθος (crowdfunding) “We Hug A Cause”, αλλά και η ανάπτυξη συναλλαγών με επιχειρηματικά κεφάλαια (venture capital) από μικρό αριθμό εταιρειών που δραστηριοποιούνται στην Κύπρο.

Σημαντική προς αυτή την κατεύθυνση, και συγκεκριμένα για σκοπούς ανάπτυξης της αγοράς Επιχειρηματικών Κεφαλαίων (VC) στην Κύπρο, ήταν η υιοθέτηση του περί Οργανισμών Εναλλακτικών Επενδύσεων Νόμου του 2014, στο πλαίσιο εναρμόνισης της εθνικής νομοθεσίας με τις σχετικές οδηγίες της ΕΕ. Ο Νόμος, μέσα από τη δημιουργία ενός καινούργιου θεσμικού πλαισίου για την ίδρυση και λειτουργία των εν λόγω οργανισμών, στοχεύει στην ενίσχυση της διαφάνειας και της προστασίας των επενδύσεων.

Επίσης σημαντικές, είναι οι ενέργειες που λαμβάνονται στο παρόν στάδιο, σε ευρωπαϊκό επίπεδο, για διερεύνηση των δυνατοτήτων αλλά και των κινδύνων που σχετίζονται με την αγορά και τη χρηματοδότηση που πραγματοποιείται μέσω της μεθόδου crowdfunding για αξιολόγηση των υφιστάμενων ρυθμιστικών πλαισίων στα κράτη μέλη και της εφαρμοσιμότητας του crowdfunding σε αυτά, καθώς και γενικότερα για την προστιθέμενη αξία που θα είχε η ενσωμάτωση του crowdfunding στις δράσεις πολιτικής της ΕΕ, ενδεχομένως μέσω της υιοθέτησης ενός ευρωπαϊκού νομοθετικού πλαισίου. Τα αποτελέσματα της σχετικής μελέτης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής θα είναι έτοιμα εντός του 2016, οπότε και αναμένεται να αξιολογηθούν και να αξιοποιηθούν αναλόγως σε εθνικό επίπεδο στο πλαίσιο διερεύνησης της καταλληλότητας αλλά και εφαρμοσιμότητας του crowdfunding στην Κύπρο.

Η περιορισμένη διαθεσιμότητα "κεφαλαίων επιχειρηματικού κινδύνου" λειτουργεί ως εμπόδιο για επανεκκίνηση της κυπριακής οικονομίας, δεδομένου ότι μια σειρά έργων τα οποία θα μπορούσαν να συμβάλουν στην οικονομική ανάπτυξη, καθυστερούν ή έχουν ματαιωθεί λόγω έλλειψης χρηματοδότησης. Η στήριξη λοιπόν

από την κυβέρνηση τόσο υφιστάμενων όσο και νέων πρωτοβουλιών εκ μέρους του ιδιωτικού τομέα, καθώς και η αξιολόγηση του ενδεχομένου συμμετοχής της ίδιας της κυβέρνησης σε νέους μηχανισμούς εναλλακτικής χρηματοδότησης, για κάλυψη επενδύσεων υψηλού ρίσκου αλλά παράλληλα και υψηλής προστιθέμενης αξίας, τίθεται ως προτεραιότητα για την κυπριακή κυβέρνηση. Για το σκοπό αυτό απαιτείται αξιολόγηση τόσο των αναγκών όσο και της καταλληλότητας των εναλλακτικών μηχανισμών που προτείνονται, καθώς και των αναγκαίων ρυθμίσεων (π.χ. νομικής φύσης) ή μεταρρυθμίσεων (π.χ. πρόσθετα φορολογικά κίνητρα) που ενδεχομένως να απαιτούνται για υιοθέτηση και εφαρμογή νέων μηχανισμών.

Δράσεις για Ενίσχυση της Πρόσβασης στην Χρηματοδότηση:

Βελτιστοποίηση Αξιοποίησης Συγχρηματοδοτούμενων και Ανταγωνιστικών Προγραμμάτων της ΕΕ

- Απλοποίηση διαδικασιών για διευκόλυνση της συμμετοχής στα συγχρηματοδοτούμενα σχέδια
- Βελτίωση/απλοποίηση του πλαισίου εφαρμογής των συγχρηματοδοτούμενων σχεδίων
- Επαναστοχοθέτηση των σχεδίων χορηγιών για ενίσχυση της επιχειρηματικότητας
- Πρόσβαση στη χρηματοδότηση για ανάπτυξη νέων μορφών επιχειρηματικότητας (π.χ. κοινωνική)
- Αξιολόγηση δυνατοτήτων συνεργασίας (π.χ. συν-επένδυσης) με ιδιωτικό τομέα για ενίσχυση της αποτελεσματικής αξιοποίησης των ευρωπαϊκών κονδυλίων (στο πλαίσιο της εκ των προτέρων αξιολόγησης για εφαρμογή χρηματοδοτικών εργαλείων με τη στήριξη των ΕΔΕΤ)
- Συνεργασία με χρηματοπιστωτικό τομέα για ενίσχυση της αποτελεσματικής αξιοποίησης των ευρωπαϊκών κονδυλίων που διατίθενται μέσω εθνικών προγραμμάτων
- Περαιτέρω προώθηση και ενίσχυση της συμμετοχής κυπριακών φορέων, συμπεριλαμβανομένων των κυβερνητικών, στα Ευρωπαϊκά Ανταγωνιστικά Προγράμματα
- Συμπληρωματική χορηγία ΙΠΕ σε δικαιούχους φορείς του Προγράμματος HORIZON 2020

Αποτελεσματικότερη συμμετοχή των τραπεζών στην κάλυψη των χρηματοδοτικών αναγκών των επιχειρήσεων

- Αναγνώριση «πιστοποιητικών» συμμετοχής (labels) επιχειρήσεων σε ευρωπαϊκά προγράμματα
- Ενθάρρυνση για συμμετοχή τραπεζών σε ευρωπαϊκά προγράμματα
- Ενίσχυση των χρηματοοικονομικών γνώσεων των επιχειρήσεων

Ανάπτυξη εναλλακτικών μορφών χρηματοδότησης

- Ενημερωτικά προγράμματα για εναλλακτικές μορφές χρηματοδότησης
- Σχέδια χορηγιών για ανάπτυξη εναλλακτικών μορφών χρηματοδότησης
- Ανάπτυξη Ταμείων Επιχειρηματικών Κεφαλαίων (Venture Capital)
- Εξέταση του ρυθμιστικού πλαισίου και αξιολόγηση των αναγκών για ανάπτυξη αγοράς crowdfunding στην Κύπρο
(στη βάση νομικού πλαισίου και σχετικών κατευθύνσεων που αναμένεται να καθοριστούν από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή)
- Αξιολόγηση Δημιουργίας Οργανισμού Χρηματοδότησης Επιχειρήσεων

Περαιτέρω πληροφορίες για τις πιο πάνω δράσεις, καθώς και χρονοδιάγραμμα υλοποίησης, περιλαμβάνονται στο Σχέδιο Δράσης (Συνημμένο 1)

Διευκόλυνση Πρόσβασης στις Αγορές

Δεδομένου του μικρού μεγέθους της κυπριακής αγοράς, οι επιχειρήσεις και κυρίως οι νέες επιχειρήσεις επιβάλλεται να διευρύνουν την δραστηριοποίησή τους και σε νέες αγορές.

Η επέκταση των επιχειρηματικών δραστηριοτήτων εκτός συνόρων αποτελεί δύσκολο εγχείρημα κυρίως για τις μικρές επιχειρήσεις, αφού δεν διαθέτουν τους απαιτούμενους οικονομικούς πόρους και διασυνδέσεις για πρόσβαση σε επιχειρηματικές ευκαιρίες, νέους συνεργάτες και για ανοίγματα σε ξένες αγορές. Οι δυσκολίες αυτές πολλαπλασιάζονται όσο αυξάνεται η ένταση της διεθνοποίησης και ο αριθμός των ξένων αγορών στις οποίες στοχεύει να εισέλθει μια επιχείρηση.

Η διεθνοποίηση παρέχει στους επιχειρηματίες την δυνατότητα πρόσβασης σε διευρυμένο πελατολόγιο, και προμηθευτές καθώς και την δυνατότητα επαφής με νέες τεχνολογίες. Αποτελεί, επίσης βασικό εφόδιο για αύξηση των επιδόσεων μιας επιχείρησης, ενίσχυση της βιωσιμότητας και ανταγωνιστικότητάς της.

Σύμφωνα με στοιχεία της ΕΕ³¹, υπάρχει θετική συσχέτιση του βαθμού διεθνοποίησης, της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων και της ικανότητας των επιχειρήσεων να καινοτομούν. Είναι απαραίτητο να ληφθούν τα κατάλληλα μέτρα τα οποία θα αυξήσουν την διεθνοποίηση των επιχειρήσεων ούτως ώστε να

³¹ Έκθεση «Διεθνοποίηση ευρωπαϊκών ΜΜΕ» (*Internationalisation of European SMEs*), Δεκέμβριος 2009, http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/market-access/internationalisation/index_en.htm.

απελευθερωθεί το δυναμικό των ΜμΕ προκειμένου να ενισχυθεί η ανάπτυξη και να δημιουργηθούν θέσεις εργασίας.

Η Κύπρος, παρά το γεγονός ότι ως νησί είναι γεωγραφικά απομονωμένη, αποτελεί μέλος της ΕΕ και κατ' επέκταση μίας αγοράς με 14 τρις ευρώ ΑΕΠ και 500 εκ. καταναλωτών στην οποία μπορούν να έχουν πρόσβαση οι κυπριακές επιχειρήσεις.

Σύμφωνα με πρόσφατα στοιχεία του Ευρωβαρομέτρου³², 27% των κυπριακών επιχειρήσεων έχουν πραγματοποιήσει εξαγωγές σε χώρες της ΕΕ τα τελευταία τρία χρόνια (συγκριτικά ο μέσος όρος στην ΕΕ είναι 30%). Ενώ, 23% των κυπριακών επιχειρήσεων έχουν πραγματοποιήσει εξαγωγές σε τρίτες χώρες τα τελευταία τρία χρόνια (συγκριτικά ο μέσος όρος στην ΕΕ είναι 20%).

Είναι αναγκαίο να αυξηθεί τόσο ο αριθμός των επιχειρήσεων που πραγματοποιούν εξαγωγές στο εξωτερικό όσο και ο όγκος των εξαγωγών των υφιστάμενων εξαγωγικών επιχειρήσεων.

Η εξωστρέφεια των επιχειρήσεων είναι αλληλένδετη με μια σειρά εσωτερικών και εξωτερικών παραγόντων που επηρεάζουν την επιτυχή διασύνδεσή τους με τις αγορές. Συγκεκριμένα, οι κύριες προκλήσεις που αντιμετωπίζουν οι ΜΜΕ σε σχέση με την αξιοποίηση της παγκόσμιας αγοράς σχετίζονται με την πρόσβαση σε πληροφορίες της αγοράς, τον εντοπισμό πιθανών πελατών, την εξεύρεση των κατάλληλων εταίρων και τη διασφάλιση της απαραίτητης χρηματοδότησης. Είναι επίσης γεγονός ότι οι επιχειρήσεις στην προσπάθειά τους για διεθνοποίηση, πρέπει να αντιμετωπίσουν περίπλοκα θέματα όπως η συμμόρφωση με τις απαιτήσεις της αλλοδαπής νομοθεσίας (π.χ. δίκαιο των συμβάσεων, τελωνειακοί κανόνες, τεχνικοί κανονισμοί και πρότυπα, η διαχείριση της μεταφοράς τεχνολογίας και η προστασία δικαιωμάτων διανοητικής ή βιομηχανικής ιδιοκτησίας) ενώ συνήθως διαθέτουν λιγότερους πόρους από τις μεγαλύτερες επιχειρήσεις για να αντιμετωπίσουν τέτοιου είδους προκλήσεις.

Σύμφωνα με διεθνείς οργανισμούς όπως η Παγκόσμια Τράπεζα³³ και ο ΟΑΣΕ³⁴, οι κυπριακές επιχειρήσεις αντιμετωπίζουν συγκριτικά ψηλότερα κόστη, τόσο σε χρόνο αλλά και χρήμα, στις διαδικασίες σχετικές με τις εξαγωγές. Επίσης, άλλοι τομείς που χρίζουν βελτίωσης σύμφωνα με τον ΟΑΣΕ είναι αυτός της πληροφόρησης, του πλαισίου διακυβέρνησης και της διαβούλευσης με την κοινότητα των εξαγωγικών επιχειρήσεων στη διαμόρφωση πολιτικής.

³² Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Φλας Ευροβαρόμετρο 421, Διεθνοποίηση των μικρομεσαίων επιχειρήσεων, 2015

http://ec.europa.eu/COMMFrontOffice/PublicOpinion/index.cfm/Survey/getSurveyDetail/instrument_s/FLASH/surveyKy/2090

³³ <http://www.doingbusiness.org/data/exploreeconomies/cyprus#close>

³⁴ <http://www.oecd.org/trade/facilitation/indicators.htm>

Σύμφωνα και πάλι με τα αποτελέσματα του Ευρωβαρομέτρου, ιδιαίτερα βοηθητικά στην προσπάθεια των κυπριακών επιχειρήσεων για ενίσχυση της δραστηριοποίησης τους στο εξωτερικό θα είναι η παροχή στοχευμένων επιχορηγήσεων και επιδοτήσεων (ΚΥ 60% vs. ΕΕ 30%), η παροχή φορολογικών κινήτρων (ΚΥ 34% vs. ΕΕ 28%), η υποστήριξη για εύρεση επιχειρηματικών συνεργατών και δικτύωση (ΚΥ 29% vs. ΕΕ 27%) και η παροχή ευκαιριών για συμμετοχή σε διεθνείς εμπορικές εκθέσεις (ΚΥ 17% vs. ΕΕ 20%).

Οι δράσεις που εντάσσονται στο πλαίσιο της παρούσας Δήλωσης Πολιτικής και στοχεύουν στην αντιμετώπιση των πιο πάνω ζητημάτων, αφορούν τους ακόλουθους τομείς παρέμβασης.

4.5.1. Ενίσχυση εξωστρέφειας κυπριακών επιχειρήσεων

Για να μπορέσουν οι επιχειρήσεις να αποκτήσουν εξαγωγικό προσανατολισμό απαιτείται, μεταξύ άλλων, η επιμόρφωση και καθοδήγηση των Κύπριων επιχειρηματιών σε θέματα ενίσχυσης της εξαγωγικής ικανότητας των επιχειρήσεων τους. Αυτό θα επιτευχθεί μέσω της προώθησης προγραμμάτων κατάρτισης σε θέματα διεθνοποίησης, εξαγωγών και διεθνούς εμπορίου.

Προς αυτή τη κατεύθυνση απαιτείται ο εντοπισμός των τομέων και κατ' επέκταση των προϊόντων ή και υπηρεσιών στα οποία η Κύπρος κατέχει συγκριτικό πλεονέκτημα έναντι των ανταγωνιστών της. Παράλληλα, ο εντοπισμός ελκυστικών αγορών για την κυπριακή επιχειρηματική κοινότητα, σε συνδυασμό με την πραγματοποίηση στοχευμένων δράσεων δικτύωσης με ξένες επιχειρήσεις, θα διευκολύνει τη διεξόδυση των κυπριακών επιχειρήσεων σε άλλες αγορές.

Ο εκσυγχρονισμός και ενίσχυση του θεσμού της διοργάνωσης εκθέσεων στο εξωτερικό, η υλοποίηση προγραμμάτων με στόχο τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των κυπριακών επιχειρήσεων, η ανάπτυξη νέων προϊόντων /υπηρεσιών και η δικτύωση και συνεργασία των κυπριακών φορέων με φορείς του εξωτερικού είναι μερικά από τα μέτρα που θα μπορούσαν να βελτιώσουν την προσπάθεια των επιχειρήσεων για διεθνοποίηση τους.

4.5.2. Προώθηση ψηφιακής επιχειρηματικότητας

Η δραστηριοποίηση στον χώρο της ψηφιακής οικονομίας δημιουργεί τεράστιες προοπτικές για τις επιχειρήσεις, αλλά και συνολικά για την οικονομική ανάπτυξη μίας χώρας. Μέσω της ψηφιακής τεχνολογίας, οι επιχειρήσεις δημιουργούν νέα κανάλια επικοινωνίας με τους καταναλωτές και δυνητικούς πελάτες τους, ακόμη και σε γεωγραφικά απομακρυσμένες περιοχές, ενώ παράλληλα αναπτύσσουν νέα προϊόντα και υπηρεσίες προσαρμοσμένα στις σύγχρονες ανάγκες της αγοράς. Η ικανότητα αξιοποίησης των δυνατοτήτων αυτών αυξάνει τη διεθνή ανταγωνιστικότητα των επιχειρήσεων. Ειδικά στην περίπτωση της Κύπρου, η οποία

έχει ως στόχο να εδραιωθεί ως ένα περιφερειακό επενδυτικό Κέντρο στο τομέα των Υπηρεσιών, η αύξηση στη χρήση ψηφιακών τεχνολογιών από την επιχειρηματική κοινότητα ενδέχεται να συμβάλει ουσιαστικά στη βελτίωση και αναβάθμιση των υπηρεσιών ώστε να τις καταστήσει πιο ανταγωνιστικές.

Η ανάπτυξη διασυνοριακών αγορών, μέσω της χρήσης της ψηφιακής τεχνολογίας, δημιουργεί μία νέα πραγματικότητα για τον καταναλωτή, τον εργαζόμενο και την επιχείρηση. Ιδιαίτερα στην περίπτωση της Κύπρου, λόγω της γεωγραφικής της «απομόνωσης», η ηλεκτρονική και ψηφιακή επιχειρηματικότητα αποτελεί ένα εναλλακτικό εργαλείο διείσδυσης των προϊόντων και υπηρεσιών της στις ευρωπαϊκές και διεθνείς αγορές, εύκολα, γρήγορα και χωρίς ιδιαίτερο κόστος.

Η παρουσία των κυπριακών ΜΜΕ στο διαδίκτυο είναι η ίδια με τον μέσο όρο στην ΕΕ, 67% των ΜΜΕ έχει διαδικτυακή παρουσία ενώ 22% των ΜΜΕ παρέχουν την δυνατότητα πληρωμής προϊόντων ή υπηρεσιών μέσω του διαδικτύου³⁵.

Ωστόσο, το ηλεκτρονικό εμπόριο εξακολουθεί να μην είναι πολύ δημοφιλές για αγορές από κυπριακές επιχειρήσεις. Μόνο 10% των κυπριακών επιχειρήσεων³⁶ έκαναν πωλήσεις μέσω δικτύων υπολογιστών κατά τη διάρκεια του 2014, ενώ ο μέσος όρος στην ΕΕ είναι 15%. Όμως, 6% των κυπριακών επιχειρήσεων έκανε πωλήσεις μέσω του διαδικτύου σε χώρες της ΕΕ το 2013, ενώ ο μέσος όρος στην ΕΕ ήταν 7%. Παράλληλα, 5% των κυπριακών επιχειρήσεων έκανε πωλήσεις μέσω του διαδικτύου σε τρίτες χώρες το 2013, ενώ ο μέσος όρος στην ΕΕ ήταν 4%.

Παρά τη συγκριτικά ικανοποιητική χρήση του ηλεκτρονικού εμπορίου για εξαγωγές εντός και εκτός ΕΕ υπάρχει σημαντικό περιθώριο ανάπτυξης αυτού το μέσου για προώθηση και αύξηση των κυπριακών εξαγωγών.

Είναι προφανές ότι για να μπορέσει η Κύπρος να αποκομίσει τα οφέλη των ΤΠΕ απαιτείται η υλοποίηση περισσότερων δράσεων με σκοπό την προώθηση της χρήσης τους σε όλο το φάσμα της επιχειρηματικής κοινότητας. Επίσης ιδιαίτερη έμφαση θα πρέπει να δοθεί στη διαφώτιση της επιχειρηματικής κοινότητας αναφορικά με τα οφέλη που μπορούν να αποκομίσουν από τη χρήση των ΤΠΕ και της ψηφιακής επιχειρηματικότητας.

4.5.3. Ανάπτυξη υποστηρικτικών δομών / υποδομών.

Η παροχή μιας ολοκληρωμένης υποστήριξης προς τις επιχειρήσεις μέσω υφιστάμενων ή και νέων υποδομών ενδεχομένως να συντείνουν στην αύξηση του εξαγωγικού εμπορίου.

³⁵ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Φλας Ευροβαρόμετρο 421, Διεθνοποίηση των μικρομεσαίων επιχειρήσεων, 2015

http://ec.europa.eu/COMMFrontOffice/PublicOpinion/index.cfm/Survey/getSurveyDetail/instrument_s/FLASH/surveyKy/2090

³⁶ Ευρωπαϊκή Στατιστική Υπηρεσία. Επιχειρήσεις που εργοδοτούν πέραν των 10 ατόμων

Η ενίσχυση της πρόσβασης στη χρηματοδότηση, άξονας 4, αναμένεται να έχει σημαντικά οφέλη που επίσης θα διευκολύνουν την πρόσβαση των κυπριακών επιχειρήσεων στις διεθνείς αγορές.

Η αξιοποίηση εθνικών και ευρωπαϊκών υποδομών με σκοπό την παροχή πληροφόρησης, δικτύωσης και ουσιαστικής βοήθειας στον επιχειρηματικό κόσμο στην προσπάθεια διεθνοποίησης των δραστηριοτήτων τους θα πρέπει να ενθαρρυνθεί. Η συνεχής ενημέρωση αναφορικά με τους κανόνες λειτουργίας της εσωτερικής αγοράς, τις ευκαιρίες για διασυνοριακές συνεργασίες, καθώς και δικτύωσης με επιχειρήσεις άλλων χωρών θα πρέπει να εντατικοποιηθεί.

Η ενδυνάμωση των εμπορικών σχέσεων της Κύπρου με τρίτες χώρες και η σύναψη διακρατικών συμφωνιών στον τομέα του εμπορίου θα συνεχιστεί και αυτό αναμένεται να αυξήσει την εμπορική δραστηριότητα των κυπριακών επιχειρήσεων

Δράσεις για Διευκόλυνση της Πρόσβασης στις Αγορές:

Ενίσχυση εξωστρέφειας κυπριακών επιχειρήσεων

- Μελέτη για ενδυνάμωση των κυπριακών εξαγωγών
- Αξιοποίηση συμμετοχής σε διεθνείς εκθέσεις στο εξωτερικό.
- Εξωστρέφεια – Ανοικτοί Ορίζοντες: EUREKA Κύπρου
- Κατάρτιση των κυπριακών επιχειρήσεων ώστε να αποκτήσουν τις ικανότητες / δεξιότητες που σχετίζονται με τη διεθνοποίηση

Πρωώθηση ψηφιακής επιχειρηματικότητας

- Πρωώθηση του ηλεκτρονικού εμπορίου
- Εκστρατεία ενημέρωσης για τις προοπτικές που προσφέρει το ηλεκτρονικό εμπόριο στις ΜΜΕ.
- Εκστρατεία Ενημέρωσης για τις προοπτικές που προσφέρει η χρήση των τεχνολογιών των πληροφοριών και των επικοινωνιών (ΤΠΕ) στις επιχειρήσεις καθώς και η χρήση των υπηρεσιών υπολογιστικού νέφους (cloud computing services).

Ανάπτυξη υποστηρικτικών δομών/ υποδομών

- Αξιοποίηση του δικτύου των απόδημων επιχειρηματιών
- Αξιοποίηση του θεσμού των Εμπορικών ακολούθων
- Περαιτέρω αξιοποίηση των ευρωπαϊκών υποδομών δικτύωσης και υποστήριξης
- Λειτουργία του Export Help Desk

Περαιτέρω πληροφορίες για τις πιο πάνω δράσεις, καθώς και χρονοδιάγραμμα υλοποίησης, περιλαμβάνονται στο Σχέδιο Δράσης (Συνημμένο 1)

5. Πλαίσιο Ετοιμασίας και Εφαρμογής της Δήλωσης Πολιτικής

5.1. Συμμετοχικότητα (Stakeholders Engagement)

Για τη διαμόρφωση της παρούσας Δήλωσης Πολιτικής πραγματοποιήθηκαν σειρά συναντήσεων και διαβουλεύσεων με όλους τους βασικούς εταίρους. Τόσο οι στρατηγικές επιδιώξεις όσο και οι προγραμματιζόμενες δράσεις έχουν προκύψει ως αποτέλεσμα δομημένου διαλόγου με όλους τους εμπλεκόμενους φορείς και βασικούς συντελεστές του επιχειρηματικού οικοσυστήματος στην Κύπρο, έχουν επικυρωθεί μέσα από διαδικασίες ευρείας διαβούλευσης και έχουν επίσημα υιοθετηθεί σε πολιτικό επίπεδο.

Στη βάση ενός Άτυπου Εγγράφου για τη διαμόρφωση της παρούσας Δήλωσης Πολιτικής, το οποίο ετοιμάστηκε από την αρμόδια Ομάδα Εργασίας (ΟΕ)³⁷, πραγματοποιήθηκε ένας πρώτος κύκλος ανεπίσημων επαφών και διαβουλεύσεων με εμπλεκόμενα Υπουργεία και βασικούς συντελεστές του οικοσυστήματος από τον ευρύ δημόσιο και ιδιωτικό τομέα, κατά το πρώτο τρίμηνο του 2015. Ο κύκλος αυτός επισφραγίστηκε με την πραγματοποίηση τον Μάρτιο του 2015 συζήτησης στρογγυλής τραπέζης με τη συμμετοχή εκπροσώπων των πιο πάνω συντελεστών.

Στις 25 Ιουνίου 2015 διεξήχθη η πρώτη επίσημη διαβούλευση επί των πολιτικών κατευθύνσεων της Δήλωσης Πολιτικής στα πλαίσια της Ημερίδας «Ενισχύοντας το Επιχειρηματικό Οικοσύστημα στην Κύπρο», η οποία πραγματοποιήθηκε με τη στήριξη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Στόχος της Ημερίδας ήταν να φέρει σε επαφή όλους τους φορείς του επιχειρηματικού οικοσυστήματος της χώρας με στόχο την ανταλλαγή απόψεων, σε ένα δομημένο πλαίσιο, αλλά και τον εντοπισμό και συν-απόφαση επί των συγκεκριμένων πολιτικών και δράσεων οι οποίες μπορούν να βοηθήσουν ουσιαστικά στην προσπάθεια ενίσχυσης του επιχειρηματικού οικοσυστήματος. Ιδιαίτερα μεγάλη ήταν η εκπροσώπηση του ιδιωτικού τομέα, με την παρουσία, μεταξύ άλλων, επιχειρηματιών αλλά και εκπροσώπων οργανωμένων συνόλων της επιχειρηματικής, ερευνητικής και ακαδημαϊκής κοινότητας, συμβουλευτικών και ελεγκτικών οίκων, οργανισμών του χρηματοπιστωτικού τομέα και των επενδυτών. Ουσιαστική ήταν επίσης η παρουσία και συμβολή ειδικών εμπειρογνομόνων και τεχνοκρατών τόσο από την Κύπρο, όσο και από άλλα Κράτη Μέλη καθώς και από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

Μετά την ετοιμασία του τελικού προσχεδίου της Δήλωσης Πολιτικής και του Σχεδίου Δράσης, ως αποτέλεσμα συναντίληψης και δέσμευσης των αρμόδιων φορέων της κυβέρνησης, η Δήλωση τέθηκε σε δημόσια διαβούλευση με ανάρτηση του εν λόγω Προσχεδίου στην ιστοσελίδα του ΥΕΕΒΤ κατά την περίοδο 10-23 Νοεμβρίου 2015. Οι εισηγήσεις και παρατηρήσεις που υποβλήθηκαν κατά την εν λόγω περίοδο λήφθηκαν

³⁷ Η αρμόδια ΟΕ ορίστηκε από τον Υφυπουργό παρά τω Προέδρω και τον Γενικό Διευθυντή του Υπουργείου Ενέργειας, Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού και απαρτίζεται από λειτουργούς του Υπουργείου και της Μονάδας Διοικητικής Μεταρρύθμισης της Προεδρίας.

υπόψη στην τελική διαμόρφωση της Δήλωσης Πολιτικής η οποία στη συνέχεια εγκρίθηκε από το Υπουργικό Συμβούλιο.

Η διαδικασία εμπλοκής του ιδιωτικού τομέα θα συνεχιστεί και στο στάδιο υλοποίησης της Δήλωσης Πολιτικής.

5.2. Υλοποίηση και Παρακολούθηση

Η παρούσα Δήλωση Πολιτικής προτείνει νέες, σύγχρονες πολιτικές και δράσεις στη βάση ενός νέου μοντέλου ανάπτυξης στηριζόμενο στην καινοτομία, την επιχειρηματικότητα και την ανταγωνιστικότητα.

Οι δράσεις συνοψίζονται σε ένα Σχέδιο Δράσης όπως αυτό παρουσιάζεται στο Συνημμένο 1, το οποίο περιλαμβάνει μία σύντομη περιγραφή των δράσεων, τον αρμόδιο φορέα υλοποίησης, άλλους εμπλεκόμενους φορείς καθώς και προβλεπόμενο χρονοδιάγραμμα υλοποίησης. Το Σχέδιο Δράσης δεν είναι στατικό, αλλά ένα ευέλικτο σχέδιο το οποίο θα παρακολουθείται και θα αναθεωρείται σε ετήσια βάση. Η Ετήσια Έκθεση Προόδου θα αποτυπώνει την πορεία υλοποίησης των υφιστάμενων δράσεων ενώ θα συνοδεύεται από Ετήσιο Πρόγραμμα Εργασίας, το οποίο θα ετοιμάζεται στη βάση διαβούλευσης με όλους τους αρμόδιους φορείς, και το οποίο ενδεχομένως να εμπλουτίζεται με νέες πρόσθετες δράσεις, όπου αυτό κρίνεται αναγκαίο, στοχεύοντας πάντοτε στην κάλυψη των αναγκών της επιχειρηματικής κοινότητας.

Προϋπόθεση για την επιτυχία της παρούσας πρωτοβουλίας αποτελεί η δημιουργία ενός ενισχυμένου συστήματος διακυβέρνησης που θα διασφαλίζει την υλοποίηση των δράσεων αλλά και θα συντονίζει την πολύ-επίπεδη συνεργασία που απαιτείται από όλους τους εμπλεκόμενους φορείς. Στο πλαίσιο αυτό προτείνεται η σύσταση μιας Επιτροπής Συντονισμού και Παρακολούθησης, της οποίας θα προεδρεύει ο Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου Ενέργειας, Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού.

Σύσταση και Λειτουργία Επιτροπής Συντονισμού και Παρακολούθησης της Υλοποίησης της Δήλωσης Πολιτικής για την Επιχειρηματικότητα

Η Επιτροπή Συντονισμού και Παρακολούθησης θα λειτουργεί, όπως προαναφέρεται, υπό την προεδρία του Γενικού Διευθυντή του ΥΕΕΒΤ ενώ πρόσθετα θα συμμετέχουν σε αυτήν εκπρόσωποι του ΥΕΕΒΤ, της Μονάδας Διοικητικής Μεταρρύθμισης _Προεδρία (ΜΔΜ), του Υπουργείου Οικονομικών, του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού, εκπρόσωποι των επιχειρήσεων, περιλαμβανομένης της κοινότητας των νεοφυών επιχειρήσεων, καθώς και εξειδικευμένοι εμπειρογνώμονες σε θέματα που άπτονται των αναγκών του επιχειρηματικού οικοσυστήματος, όπου αυτό κρίνεται αναγκαίο. Η Επιτροπή θα συνεδριάζει σε τακτά χρονικά διαστήματα με στόχο:

- τη διασφάλιση της επίτευξης των στόχων της Εθνικής Δήλωσης Πολιτικής
- τη διατήρηση της σχετικής δέσμευσης και στήριξης όλων των αρμόδιων φορέων
- την έγκριση της Ετήσιας Έκθεσης προόδου και του Προγράμματος Εργασίας για το επόμενο έτος.

ΣΧΕΔΙΟ ΔΡΑΣΗΣ					
2016-2020					
Δράση		Περιγραφή	Αρμόδια Υπηρεσία	Εμπλεκόμενοι Φορείς	Χρονοδιάγραμμα
Η Επιχειρηματικότητα στην Κύπρο					
0.1	Ένταξη της Κύπρου στο διεθνές ερευνητικό πρόγραμμα GEM.	Ένταξη στο διεθνές ερευνητικό πρόγραμμα GEM για διαμόρφωση, καθώς και συστηματική αναθεώρηση, εθνικής βάσης δεδομένων για την επιχειρηματικότητα αλλά και συμβολή στη διαμόρφωση του διεθνούς προφίλ της χώρας στον εν λόγω τομέα.	ΥΕΕΒ&Τ ³⁸ , ΜΔΜ ³⁹	Επιλεγμένοι τοπικοί φορείς (π.χ. ακαδημαϊκά / ερευνητικά κέντρα)	2016
0.2	Ολοκληρωμένη και υψηλού επιπέδου ανάλυση του επιχειρηματικού οικοσυστήματος της Κύπρου, στη βάση διεθνώς αναγνωρισμένων προτύπων (π.χ.	Προώθηση, κατόπιν σχετικής αξιολόγησης, της ένταξης της κυπριακής οικονομίας στο σύστημα συγκριτικής αξιολόγησης GEDI (ή άλλο αντίστοιχου επιπέδου) για εκπόνηση μίας ολοκληρωμένης μελέτης η οποία να	ΥΕΕΒ&Τ, ΜΔΜ	Επιλεγμένοι τοπικοί φορείς (π.χ. ακαδημαϊκά / ερευνητικά	2017-2018

³⁸ Υπουργείο Ενέργειας, Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού

³⁹ Μονάδα Διοικητικής Μεταρρύθμισης, Προεδρία

ΣΧΕΔΙΟ ΔΡΑΣΗΣ

2016-2020

Δράση		Περιγραφή	Αρμόδια Υπηρεσία	Εμπλεκόμενοι Φορείς	Χρονοδιάγραμμα
	GEDI).	περιλαμβάνει την πλήρη χαρτογράφηση του επιχειρηματικού οικοσυστήματος, την εξειδικευμένη αξιολόγηση του και συστάσεις ως προς τις κατευθύνσεις πολιτικής που ακολουθούνται για την επιχειρηματικότητα στην Κύπρο.		κέντρα)	
1	Καλλιέργεια Επιχειρηματικής Κουλτούρας				
1.1	Ενσωμάτωση της Επιχειρηματικότητας στην εκπαίδευση				
1.1.1	Εφαρμογή προγραμμάτων επιχειρηματικότητας στην εκπαίδευση.	<ul style="list-style-type: none"> • Επιμόρφωση εκπαιδευτικών. • Πιλοτική εφαρμογή προγραμμάτων επιχειρηματικότητας στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση. • Εμπλουτισμός και διεύρυνση προγραμμάτων Μέσης Εκπαίδευσης. 	Παιδαγωγικό Ινστιτούτο ΥΠΠ ⁴⁰ ΥΠΠ		Σεπτέμβριος 2015 2016-2017 2015

⁴⁰ Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού

ΣΧΕΔΙΟ ΔΡΑΣΗΣ

2016-2020

Δράση	Περιγραφή	Αρμόδια Υπηρεσία	Εμπλεκόμενοι Φορείς	Χρονοδιάγραμμα
1.1.2	Ένταξη της επιχειρηματικότητας στα αναλυτικά προγράμματα / διδακτέα ύλη	ΥΠΠ	Παιδαγωγικό Ινστιτούτο	2016 2016
1.1.3	Διοργάνωση νέων και εμπλουτισμός υφιστάμενων διαγωνισμών Επιχειρηματικότητας	ΥΠΠ, ΥΕΕΒ&Τ	Ψηφιακός Πρωταθλητής, ΙΠΕ ⁴¹ , Δημόσια και ιδιωτικά Πανεπιστήμια	2016

⁴¹ Ίδρυμα Προώθησης Έρευνας

ΣΧΕΔΙΟ ΔΡΑΣΗΣ					
2016-2020					
Δράση		Περιγραφή	Αρμόδια Υπηρεσία	Εμπλεκόμενοι Φορείς	Χρονοδιάγραμμα
1.1.4	Μετάδοση εμπειριών σε θέματα επιχειρηματικότητας και ανάπτυξη δεξιοτήτων	<ul style="list-style-type: none"> • Παροχή ευκαιριών απόκτησης εμπειρικής μάθησης υπό την μορφή παιχνιδιών ή άλλων εμπειρικών πρακτικών για παράδειγμα Δημιουργία Kids Innovation & Entrepreneurship Camps. • Ενθάρρυνση συμμετοχής σχολείων σε Ευρωπαϊκά Προγράμματα όπως το Erasmus+. • Προγράμματα δημιουργίας εικονικών επιχειρήσεων σε όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης ιδιαίτερα σε ανώτερο επίπεδο 	ΥΠΠ	Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, Εξωτερικοί φορείς	2017-2018
1.1.5	Δημιουργία και λειτουργία του Θεσμού «Start up Ambassadors».	Δημιουργία θεσμού Start up Ambassadors με σκοπό την προώθηση της επιχειρηματικής καινοτομίας σε κυβερνητικούς οργανισμούς και σχολεία	ΥΕΕΒ&Τ/ ΚΕΕΔ ⁴²	ΥΠΠ	2016
1.1.6	Πρόγραμμα επιχειρηματικότητας και καινοτομίας στην Εθνική Φρουρά	Το πρόγραμμα περιλαμβάνει ημερίδες ενημέρωσης σε στρατόπεδα παγκύπρια σε θέματα καινοτομίας και	Υπ. Άμυνας	Ανοικτό Πανεπιστήμιο	Νοέμβριος 2015 – τέλη 2016

⁴² Κέντρο Εξυπηρέτησης Επιχειρηματικών Δραστηριοτήτων υπό το ΥΕΕΒ&Τ (αναβάθμιση του υφιστάμενου One Stop Shop, βλ. δράση 2.2.1)

ΣΧΕΔΙΟ ΔΡΑΣΗΣ

2016-2020

Δράση		Περιγραφή	Αρμόδια Υπηρεσία	Εμπλεκόμενοι Φορείς	Χρονοδιάγραμμα
		επιχειρηματικότητας, διαγωνισμούς καινοτόμων επιχειρηματικών ιδεών και παροχή συμβουλευτικής υποστήριξης. Αποσκοπεί στην παροχή της απαραίτητης στήριξης και τεχνογνωσίας στους στρατιώτες έτσι ώστε τυχόν καλές ιδέες να μετατραπούν σε νεοφυείς επιχειρήσεις. Το πρόγραμμα στοχεύει στο να περιλαμβάνει και ολιγόημερη πρακτική μαθητεία για διακριθέντες εθνοφρουρούς σε καινοτόμους οργανισμούς και επιχειρήσεις.		Κύπρου	
1.1.7	Προγράμματα κατάρτισης σύντομης διάρκειας εξ αποστάσεως σε θέματα επιχειρηματικότητας και καινοτομίας	Στο πλαίσιο του προγράμματος «Επιχειρηματικότητα και Καινοτομία στην Εθνική Φρουρά», εντάσσεται και ο σχεδιασμός και λειτουργία προγραμμάτων κατάρτισης σύντομης διάρκειας σε θέματα καινοτομίας και επιχειρηματικότητας, τα οποία θα προσφέρονται εξ αποστάσεως. Τα εν λόγω προγράμματα θα προσφέρονται σε πρώτη φάση σε Εθνοφρουρούς και	Υπ. Άμυνας	Ανοικτό Πανεπιστήμιο Κύπρου	2016-2017

ΣΧΕΔΙΟ ΔΡΑΣΗΣ

2016-2020

Δράση	Περιγραφή	Αρμόδια Υπηρεσία	Εμπλεκόμενοι Φορείς	Χρονοδιάγραμμα
	αργότερα στο ευρύ κοινό.			
1.1.8	Εξέταση πιθανών τρόπων ενίσχυσης του επιπέδου εκπαίδευσης και της ανάπτυξης δεξιοτήτων σε θετικές επιστήμες –STEM (π.χ. engineering skills, coding)	Υπ. ΠΠ		2016
1.1.9	Ενθάρρυνση της επιχειρηματικότητας στην Τριτοβάθμια εκπαίδευση	Υπ. ΠΠ	Πανεπιστήμια Γραφεία Διασύνδεσης	2017

ΣΧΕΔΙΟ ΔΡΑΣΗΣ

2016-2020

ΣΧΕΔΙΟ ΔΡΑΣΗΣ					
2016-2020					
Δράση		Περιγραφή	Αρμόδια Υπηρεσία	Εμπλεκόμενοι Φορείς	Χρονοδιάγραμμα
		πτυχιακών εργασιών αλλά και διδακτορικών διατριβών σε συνεργασία με επιχειρήσεων.			
1.2	Επαγγελματικός Προσανατολισμός και προγράμματα εργασιακής τοποθέτησης				
1.2.1	Βελτίωση του θεσμού του Επαγγελματικού Προσανατολισμού.	Αναβάθμιση εκπαιδευτικών προγραμμάτων για τους σύμβουλους επαγγελματικού προσανατολισμού όσον αφορά τις προοπτικές που προσφέρουν τα νέα επαγγέλματα και η αυτό-απασχόληση	Παιδαγωγικό Ινστιτούτο	ΥΠΠ	2017
1.2.2	Εκπαίδευση Λειτουργών Δημόσιας Υπηρεσίας Απασχόλησης σε θέματα επιχειρηματικότητας.	Δημιουργία εκπαιδευτικών προγραμμάτων για ενημέρωση και καθοδήγηση των λειτουργών στα Κέντρα Δημόσιας Υπηρεσίας Απασχόλησης για την επιλογή ανάπτυξης επιχειρηματικών δραστηριοτήτων και αυτό-απασχόλησης.	ΥΠΕΚΑ ⁴³ / Τμήμα Εργασίας (ΔΥΑ)	ΥΕΕΒ&Τ / ΚΕΕΔ και επιχειρηματικό οικοσύστημα ??	2016

⁴³ Υπουργείο Πρόνοιας, Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων

ΣΧΕΔΙΟ ΔΡΑΣΗΣ

2016-2020

Δράση		Περιγραφή	Αρμόδια Υπηρεσία	Εμπλεκόμενοι Φορείς	Χρονοδιάγραμμα
1.2.3	Εργασιακή τοποθέτηση και άσκηση μαθητών	Εφαρμογή προγραμμάτων εργασιακής τοποθέτησης και άσκησης σε επιχειρήσεις με έμφαση στις επιχειρήσεις καινοτομίας και τις νεοφυείς για μαθητές και φοιτητές, από μικρή ηλικία, ως μέρος των αναλυτικών προγραμμάτων σπουδών.	ΥΠΠ	ΥΕΕΒ&Τ, Παν. Κύπρου ΚΣΕΕΚ, Start up Cyprus	2016
1.2.4	Προγράμματα εργασιακής τοποθέτησης και άσκησης δημοσίων υπαλλήλων	Εφαρμογή προγραμμάτων εργασιακής τοποθέτησης και πρακτικής άσκησης σε επιχειρήσεις για τους δημόσιους υπαλλήλους και εκπαιδευτικούς που καθορίζουν πολιτική.	ΥΕΕΒ&Τ/ ΚΕΕΔ	Υπουργεία	2016
1.3	Διάδοση και Προβολή της επιχειρηματικότητας				
1.3.1	Αξιοποίηση των Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης για διάδοση της επιχειρηματικότητας.	<ul style="list-style-type: none"> Δημιουργία εκστρατείας ενημέρωσης με την συμμετοχή επιτυχημένων επιχειρηματιών για την διάδοση του επιχειρηματικού πνεύματος (π.χ. entrepreneurship ambassadors). 	ΥΕΕΒ&Τ/ΚΕΕΔ	ΥΠΠ, Προεδρία, ΓΤΠ ⁴⁴	2017

⁴⁴ Γραφείο Τύπου και Πληροφοριών

ΣΧΕΔΙΟ ΔΡΑΣΗΣ					
2016-2020					
Δράση		Περιγραφή	Αρμόδια Υπηρεσία	Εμπλεκόμενοι Φορείς	Χρονοδιάγραμμα
		<ul style="list-style-type: none"> Δημιουργία προγραμμάτων ενημέρωσης ή/και ψυχαγωγίας σε θέματα επιχειρηματικότητας με την αξιοποίηση των μέσων μαζικής ενημέρωσης Ετοιμασία και διανομή ενημερωτικού εντύπου με επιτυχημένα μοντέλα επιχειρήσεων). 		ΕΚΕΣΚ ⁴⁵ Start up Cyprus	2017
1.3.2	Εκστρατεία ενημέρωσης στα σχολεία και τους δημόσιους φορείς.	Δημιουργία εκστρατείας ενημέρωσης με την συμμετοχή επώνυμων επιτυχημένων επιχειρηματιών για την διάδοση του επιχειρηματικότητα πνεύματος ειδικά προσαρμοσμένη για σχολεία και δημόσιους φορείς.	ΥΕΕΒ&Τ/ΚΕΕΔ	ΥΠΠ, Προεδρία, ΓΤΠ, Πανεπιστήμια	2017
1.3.3	Εκδηλώσεις για προώθησης της επιχειρηματικότητας.	<ul style="list-style-type: none"> Διοργάνωση εκδηλώσεων / προγραμμάτων προώθησης της επιχειρηματικότητας από φορείς του ευρύ δημόσιου τομέα (π.χ. CIPA Start –up event, SME Week). Στήριξη εκδηλώσεων / προγραμμάτων 	ΥΕΕΒ&Τ, Άλλες αρμόδιες Υπηρεσίες	ΜΔΜ, ΥΠΠ, ΕΚΕΣΚ	2015 2016

⁴⁵ Ευρωπαϊκό Κέντρο Επιχειρηματικής Στήριξης Κύπρου

ΣΧΕΔΙΟ ΔΡΑΣΗΣ

2016-2020

Δράση		Περιγραφή	Αρμόδια Υπηρεσία	Εμπλεκόμενοι Φορείς	Χρονοδιάγραμμα
		του ιδιωτικού τομέα (π.χ. Global entrepreneurship Week)			
1.3.4	Δράσεις για mentoring και δικτύωση.	Δημιουργία προγραμμάτων mentoring για νέους επιχειρηματίες.	ΥΕΕΒ&Τ/ΚΕΕΔ	ΕΚΕΣΚ Accelerators, Start up Cyprus	2016 -2017
2	Βελτίωση του Επιχειρηματικού Περιβάλλοντος				
2.1	Βελτίωση ρυθμιστικού και κανονιστικού πλαισίου για ενίσχυση της επιχειρηματικής δραστηριότητας				
2.1.1	Υιοθέτηση και υλοποίηση Σχεδίου Δράσης για τη Βελτίωση Ρυθμιστικού Πλαισίου.	Περιλαμβάνει δράσεις εκσυγχρονισμού, αναθεώρησης, απλοποίησης διοικητικών διαδικασιών και μείωσης του διοικητικού φόρτου (ΔΦ) και άλλων επιβαρύνσεων που προκύπτουν από την υποχρέωση συμμόρφωσης με υφιστάμενες και νέες νομοθετικές ρυθμίσεις. Ιδιαίτερη έμφαση δίδεται στη μείωση του ΔΦ για τις επιχειρήσεις για βελτίωση του	ΜΔΜ Υπουργεία / Τμήματα		Έγκριση από ΥΣ Οκτ 2016 Υλοποίηση 2016-2018

ΣΧΕΔΙΟ ΔΡΑΣΗΣ

2016-2020

Δράση		Περιγραφή	Αρμόδια Υπηρεσία	Εμπλεκόμενοι Φορείς	Χρονοδιάγραμμα
		επιχειρηματικού περιβάλλοντος.			
2.1.2	Πρώθηση της εφαρμογής της ευρωπαϊκής αρχής “Think Small First”.	Εξέταση και υιοθέτηση μέτρων μείωσης του ΔΦ ειδικά για τις μικρές και πολύ μικρές επιχειρήσεις (π.χ. μείωση νομικών υποχρεώσεων για έλεγχο/υποβολή/δημοσίευση οικονομικών καταστάσεων, υποβολή φορολογικών δηλώσεων).	ΤΕΕΕΠ ⁴⁶ , Τμ. Φορολογίας	Υπ. Οικ., ΥΕΕΒ&Τ	2015-2017
2.1.3	Απλοποίηση των διαδικασιών εγγραφής επιχείρησης στον Έφορο Εταιρειών και αναβάθμιση των μηχανογραφημένων συστημάτων	<ul style="list-style-type: none"> • Ανασχεδιασμός επιχειρησιακών διαδικασιών του Κλάδου Εταιρειών και εντοπισμός μεταρρυθμιστικών δράσεων προς μείωση του ΔΦ. • Εκσυγχρονισμός / ενδυνάμωση του κανονιστικού και νομοθετικού πλαισίου (περιλαμβανομένης της ενοποίησης εντύπων του Περί Εταιρειών Νόμου). • Ψηφιοποίηση / ανάπτυξη νέου μηχανογραφημένου συστήματος. 	Ομάδα Έργου για εκσυγχρονισμό του ΤΕΕΕΠ (ΥΕΕΒ&Τ)	ΜΔΜ, ΤΥΠ, ΤΔΔΠρ	2015-2020

⁴⁶ Τμήμα Εφόρου Εταιρειών και Επίσημου Παραλήπτη

ΣΧΕΔΙΟ ΔΡΑΣΗΣ

2016-2020

Δράση		Περιγραφή	Αρμόδια Υπηρεσία	Εμπλεκόμενοι Φορείς	Χρονοδιάγραμμα
2.1.4	Απλοποίηση διαδικασιών εγγραφής και καταβολής εισφορών στο Ταμείο Κοινωνικών Ασφαλίσεων.	<ul style="list-style-type: none"> Καταγραφή διαδικασίας και εντοπισμός σημείων (συμφόρησης) για απλοποίηση και μείωση ΔΦ Εφαρμογή απλοποιήσεων και παροχή της απλοποιημένης διαδικασίας/υπηρεσίας διαδικτυακά, μέσω της πύλης ΑΡΙΑΔΝΗΣ. 	ΥΚΑ ⁴⁷		Δεκ 2015 Δεκ2016
2.1.5	Απλοποίηση διαδικασιών του Τμήματος Φορολογίας για επιχειρήσεις.	<ul style="list-style-type: none"> Εφαρμογή του Single Registration - ενοποίηση των εντύπων / διαδικασιών για εγγραφή νέας επιχείρησης στο ΦΠΑ και στο Φόρο Εισοδήματος για εξασφάλιση Αριθμού Φορολογικής Ταυτότητας. Απλοποίηση επιλεγμένων φορολογικών δηλώσεων ή διαδικασιών συμπλήρωσής τους (π.χ. δήλωση εταιρείας, δήλωση εργοδότη). Βελτίωση του συστήματος πληρωμών φορολογικών υποχρεώσεων. 	Τμ. Φορολογίας		2015 2016-2017 2016-2018
2.1.6	Διευκόλυνση της εγγραφής νέας επιχείρησης.	Συντονισμός σε επίπεδο κυβέρνησης για <u>ενοποίηση</u> , σε ηλεκτρονική μορφή, όλων των	ΤΥΠ ⁴⁸ ,	Ομάδα Έργου για εκσυγχρονισμό	2016

⁴⁷ Υπηρεσία Κοινωνικών Ασφαλίσεων

⁴⁸ Τμήμα Υπηρεσιών Πληροφορικής

ΣΧΕΔΙΟ ΔΡΑΣΗΣ

2016-2020

	Δράση	Περιγραφή	Αρμόδια Υπηρεσία	Εμπλεκόμενοι Φορείς	Χρονοδιάγραμμα
		βασικών διαδικασιών που αφορούν στην εκκίνηση νέας επιχείρησης (προωθείται ήδη σε επίπεδο των επιμέρους Τμημάτων).	ΜΔΜ	του ΤΕΕΕΠ (ΥΕΕΒ&Τ) , Τμ. Φορολογίας, ΥΚΑ	
2.1.7	Υιοθέτηση ολοκληρωμένου πλαισίου Ανάλυσης Αντικτύπου για νέες νομοθεσίες και εφαρμογή του SME Test.	Ανάλυση Αντικτύπου νέας Νομοθεσίας – έμφαση στις δυνητικές επιπτώσεις για τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις (SME Test) και τις νεοσύστατες. (μέσα και από την μηχανισμού του ΕΚΕΣΚ, μέλους του ΕΕΝ, για ανατροφοδότηση στην Ε.Ε. για πολιτικές, νομοθεσίες και αποφάσεις που επηρεάζουν τις ΜμΕ).	ΜΔΜ , Υπουργεία	ΥΕΕΒ&Τ, ΕΚΕΣΚ	Έγκριση από ΥΣ Δεκ 2015 Εφαρμογή Ιουν 2016
2.1.8	Προσέλκυση εργαζομένων υψηλής αμοιβής από τρίτες χώρες.	Εξέταση της δυνατότητας απλοποίησης των διαδικασιών για εργαζόμενους υψηλής αμοιβής από τρίτες χώρες να εργαστούν	ΤΑΠΜ ⁴⁹ , Τμήμα Εργασίας	Υπ. Εσωτερικών ΜΔΜ,	2016

⁴⁹ Τμήμα Αρχείου Πληθυσμού και Μετανάστευσης

ΣΧΕΔΙΟ ΔΡΑΣΗΣ

2016-2020

Δράση		Περιγραφή	Αρμόδια Υπηρεσία	Εμπλεκόμενοι Φορείς	Χρονοδιάγραμμα
		στην Κύπρο.		ΥΕΕΒ&Τ	
2.1.9	Προσέλκυση επιχειρηματιών από τρίτες χώρες για δημιουργία/εγγραφή Start up επιχειρήσεων στην Κύπρο (Start-up visa).	Εξέταση της υιοθέτησης μηχανισμού ταχείας διαδικασίας/αδειοδότησης για προσέλκυση ξένων start-ups (Start-up Visa) να εγκατασταθούν / δραστηριοποιηθούν στην Κύπρο.	ΥΕΕΒ&Τ, ΜΔΜ	CIPA ⁵⁰ , ΤΑΠΜ, ΥΠΕΚΑ	2016
2.1.10	Φορολογικά κίνητρα / ελαφρύνσεις με έμφαση στις νεοφυείς επιχειρήσεις.	1. Βελτίωση σχετικής πρόνοιας στην υφιστάμενη Περί Φορολογίας Εισοδήματος νομοθεσία (για προώθηση των επενδύσεων με αγορά μετοχικού κεφαλαίου σε νέες ή και καινοτόμες επιχειρήσεις) - <i>Πρωθείται και κάτω από τον Άξονα Επιχειρηματική Καινοτομία.</i> 2. Αξιολόγηση ανάγκης για προώθηση /	Υπ.Οικ / Τμ. Φορολογίας	ΥΕΕΒ&Τ, ΜΔΜ, CyBAN ⁵¹ , ΙΠΕ	2016

⁵⁰ Cyprus Investment Promotion Agency

⁵¹ Cyprus Business Angels Network

ΣΧΕΔΙΟ ΔΡΑΣΗΣ

2016-2020

Δράση		Περιγραφή	Αρμόδια Υπηρεσία	Εμπλεκόμενοι Φορείς	Χρονοδιάγραμμα
		<p>εισαγωγή πρόσθετων φορολογικών κινήτρων προς τις επιχειρήσεις για την εμπλοκή τους σε δραστηριότητες ETA και καινοτομίας.</p> <p>3. Αξιολόγηση φορολογικού πλαισίου και κινήτρων για προώθηση επενδύσεων σε επιχειρηματικά κεφάλαια (Venture Capital).</p>			
2.1.11	Ανάπτυξη νέων μορφών επιχειρηματικότητας (π.χ. κοινωνική) – Θεσμική Ρύθμιση.	Αξιολόγηση του υφιστάμενου ρυθμιστικού πλαισίου και της ανάγκης μεταρρύθμισής του (π.χ. νέα νομοθετική ρύθμιση) για την προώθηση και ανάπτυξη νέων μορφών επιχειρηματικής δραστηριότητας στην Κύπρο.	ΥΕΠΚΑ	ΥΕΕΒ&Τ, ΜΔΜ	2016
2.2	Ανάπτυξη δομών στήριξης της Επιχειρηματικότητας				
2.2.1	Δημιουργία Κέντρου Εξυπηρέτησης Επιχειρηματικής	Αναβάθμιση του υφιστάμενου One Stop Shop και δημιουργία ενός Κέντρου παροχής ολοκληρωμένης στήριξης και πληροφόρησης	ΥΕΕΒ&Τ	ΜΔΜ, ΤΕΕΕΠ, Τμ. Φορολογίας, ΥΚΑ,	Ολοκλήρωση μελέτης

ΣΧΕΔΙΟ ΔΡΑΣΗΣ

2016-2020

Δράση	Περιγραφή	Αρμόδια Υπηρεσία	Εμπλεκόμενοι Φορείς	Χρονοδιάγραμμα
	Δραστηριότητας (ΚΕΕΔ). για τις επιχειρήσεις, στη βάση μελέτης για τον επιχειρησιακό σχεδιασμό και λειτουργία του Κέντρου. Οι υπηρεσίες του αναμένεται να επικεντρώνονται στις ακόλουθες 3 κατηγορίες: - Διαδικασίες αδειοδότησης - Πρόσβαση στη χρηματοδότηση - Πρόσβαση σε συμβουλευτικές υπηρεσίες και άλλη επιχειρηματική καθοδήγηση.		ΕΚΕΣΚ κλπ	Δεκ 2015 Σύσταση/ λειτουργία Κέντρου Ιουν 2016
2.2.2	Ανάπτυξη CY Brand for start ups.	ΥΕΕΒ&Τ / ΚΕΕΔ	ΜΔΜ, CIPA	2017
2.3	Ενίσχυση της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης και περαιτέρω αξιοποίηση των ΤΠΕ για στήριξη των επιχειρήσεων			
2.3.1	Δημιουργία Ηλεκτρονικής Πλατφόρμας Εξυπηρέτησης Επιχειρήσεων.	ΥΕΕΒ&Τ / ΚΕΕΔ	ΜΔΜ, ΤΥΠ	2016

ΣΧΕΔΙΟ ΔΡΑΣΗΣ

2016-2020

Δράση		Περιγραφή	Αρμόδια Υπηρεσία	Εμπλεκόμενοι Φορείς	Χρονοδιάγραμμα
		ΚΕΕΔ).			
2.3.2	Εξέταση της δυνατότητας εφαρμογής ενός ολοκληρωμένου ηλεκτρονικού συστήματος αδειοδότησης (Integrated Licensing System).	Εξέταση της δυνατότητας ενοποίησης όλων των διαδικασιών αδειοδότησης για την ανάπτυξη επιχειρηματικής δραστηριότητας (πέραν της εγγραφής βλ. δράση 2.1.5) σε ηλεκτρονική μορφή. Αξιολόγηση πρακτικών άλλων χωρών.	ΜΔΜ	ΥΕΕΒ&Τ, ΤΥΠ	2016 - 2018
2.3.3	Πρωτοβουλία για δημοσίευση και περαιτέρω χρήση πληροφοριών του δημόσιου τομέα (Public Sector Information).	Εφαρμογή της σχετικής ευρωπαϊκής οδηγίας σχετικά με την εύκολη πρόσβαση στις δημόσιες πληροφορίες μέσω δημοσίευσης πληροφοριών από περίπου 80 Τμήματα της δημόσιας υπηρεσίας και προώθηση του έργου μέσω επικοινωνιακής στρατηγικής στις δημόσιες υπηρεσίες, τον ιδιωτικό τομέα (π.χ. επιχειρήσεις) και το ευρύ κοινό.	ΤΔΔΠρ ⁵²	ΜΔΜ	2016

⁵² Τμήμα Δημόσιας Διοίκησης και Προσωπικού

ΣΧΕΔΙΟ ΔΡΑΣΗΣ

2016-2020

Δράση	Περιγραφή	Αρμόδια Υπηρεσία	Εμπλεκόμενοι Φορείς	Χρονοδιάγραμμα	
2.3.4	<p>Περαιτέρω προώθηση της Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης (e - government), με έμφαση στη διευκόλυνση του <i>Επιχειρείν</i>.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Ανάπτυξη νέων δημόσιων υπηρεσιών ηλεκτρονικά μέσω της διαδικτυακής πύλης Αριάδνη Ηλεκτρονικές Πληρωμές • Προώθηση της φορολογικής ενημερότητας • Εξέταση και προώθηση της χρήσης πιστοποιητικών ηλεκτρονικής υπογραφής και ηλεκτρονικής αυθεντικοποίησης • Αναβάθμιση συστημάτων αρμοδίων αρχών για να δέχονται ηλεκτρονικά έγγραφα και αιτήματα • Καταγραφή, αξιολόγηση και περιορισμός των διαδικασιών που απαιτούν φυσική παρουσία, όπου δύναται • Εφαρμογή του 'Once-Only' principle. Διασύνδεση κυβερνητικών υπηρεσιών για ανταλλαγή πληροφοριών μέσω Αριάδνης (εξάλειψη υποχρέωσης για υποβολή εγγράφων/ πιστοποιητικών τα οποία εκδίδονται από δημόσια υπηρεσία). 	<p>ΤΥΠ, ΜΔΜ Υπουργεία / Τμήματα</p>	<p>ΥΕΕΒ&Τ, Τμ. Φορολογίας κλπ</p>	<p>2016-2017 2016 2016-2017 Συνεχής Δράση (2015+) 2015-2017 Συνεχής Δράση (2015+)</p>
2.3.5	<p>Online “.CY” brand promo</p>	<p>Διεύρυνση της δυνατότητας διαδικτυακής εγγραφής (online .cy domain registration) και</p>	<p>Πανεπιστήμιο</p>		<p>2016-2017</p>

ΣΧΕΔΙΟ ΔΡΑΣΗΣ

2016-2020

Δράση		Περιγραφή	Αρμόδια Υπηρεσία	Εμπλεκόμενοι Φορείς	Χρονοδιάγραμμα
		χρήσης του Ανωτάτου Επιπέδου Διαδικτυακού ονόματος “. cy” για σκοπούς προώθησης των κυπριακών επιχειρήσεων στο εξωτερικό	Κύπρου		
2.3.6	Ψηφιοποίηση σχεδίων στήριξης επιχειρήσεων.	Δυνατότητα ηλεκτρονικής υποβολής αιτήσεων από επιλέξιμους δικαιούχους και διαχείρισης από αρμόδιους φορείς . Αναμένεται η πιλοτική εφαρμογή του πληροφοριακού συστήματος σε επιλεγμένα σχέδια του ΥΕΕΒ&Τ κατά το 2016 ενώ μέχρι το τέλος του 2017 αναμένεται εφαρμογή σε όλα τα σχέδια του ΥΕΕΒ&Τ. Αντίστοιχη πρωτοβουλία προωθείται για εφαρμογή στα προγράμματα του Ιδρύματος Προώθησης Έρευνας.	ΥΕΕΒ&Τ ΤΥΠ	ΜΔΜ, ΓΔ ΕΠΣΑ/ΔΑ ⁵³ , ΙΠΕ	Πιλοτική εφαρμογή 2016 Σε όλα τα σχέδια του ΥΕΕΒΤ 2017 Εφαρμογή στα προγράμματα του ΙΠΕ

⁵³ Διαχειριστική Αρχή (ΔΑ) των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων της για εφαρμογή της Πολιτικής Συνοχής της ΕΕ στην Κύπρο

ΣΧΕΔΙΟ ΔΡΑΣΗΣ

2016-2020

Δράση	Περιγραφή	Αρμόδια Υπηρεσία	Εμπλεκόμενοι Φορείς	Χρονοδιάγραμμα	
				2016-2017	
3	Επιχειρηματική Καινοτομία				
3.1	Διαμόρφωση του κατάλληλου θεσμικού πλαισίου				
3.1.1	Επανεξέταση του νομοθετικού πλαισίου για δημιουργία εταιρειών από πανεπιστήμια - τεχνοβλαστών	Ακαδημαϊκή επιχειρηματικότητα: Τροποποίηση υφιστάμενης νομοθεσίας με σκοπό τη προώθηση δημιουργίας εταιρειών από πανεπιστήμια τεχνοβλαστών (Uni spin-offs).	ΥΠΠ	ΥΕΕΒ&Τ, ΙΠΕ Ακαδημαϊκοί και ερευνητικοί φορείς	2016
3.1.2	Προώθηση της νέας διαδικασίας για δημιουργία Συμπράξεων καινοτομίας όπως προβλέπεται στην οδηγία 2014/24ΕΕ	<ul style="list-style-type: none"> • Δημιουργία του νομοθετικού πλαισίου για λειτουργία του θεσμού των Συμπράξεων Καινοτομίας. • Δημιουργία εκπαιδευτικών προγραμμάτων για ενημέρωση του δημόσιου και ευρύτερου δημόσιου τομέα για τα οφέλη και τον τρόπο λειτουργίας των Συμπράξεων καινοτομίας. 	Γενικό Λογιστήριο		2015 2016
3.1.3	Αναθεώρηση / ενίσχυση του	<ul style="list-style-type: none"> • Απλοποίηση της διαδικασίας εγγραφής 	Ομάδα Έργου για	ΙΠΕ,	2015-2020

ΣΧΕΔΙΟ ΔΡΑΣΗΣ

2016-2020

Δράση	Περιγραφή	Αρμόδια Υπηρεσία	Εμπλεκόμενοι Φορείς	Χρονοδιάγραμμα	
<p>πλαisiou προστασίας πνευματικής ιδιοκτησίας (Intellectual Property) και εξασφάλισης δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας (διπλώματος ευρεσιτεχνίας, βιομηχανικού σχεδίου και εμπορικού σήματος).</p>	<p>/εξασφάλισης δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας</p> <ul style="list-style-type: none"> • Αναθεώρηση του περί Εμπορικών Σημάτων Νόμου , • Αναβάθμιση του μηχανογραφημένου συστήματος και ανάπτυξη των διαδικτυακής υποβολής αιτήσεων • Σχεδιασμός νέας πελατοκεντρικής ιστοσελίδας 	<p>εκσυγχρονισμό του ΤΕΕΕΠ (ΥΕΕΒ&Τ)</p>	<p>ΕΚΕΣ, ΤΥΠ, ΤΔΔΠ</p>		
3.2	Παροχή κινήτρων για ενίσχυση της επιχειρηματικής καινοτομίας				
3.2.1	<p>Αξιολόγηση της δυνατότητας εξορθολογισμού των δομών & κινήτρων για θέματα καινοτομίας έρευνας και τεχνολογίας</p>	<p>Αξιολόγηση της δυνατότητας εξορθολογισμού των δομών & κινήτρων για θέματα καινοτομίας έρευνας και τεχνολογίας με την αξιοποίηση των αποτελεσμάτων υφιστάμενων μελετών ή και μέσω της αξιοποίησης τεχνογνωσίας χωρών με σχετικές εμπειρίες.</p>	ΥΕΕΒ&Τ	<p>ΓΔ ΕΠΣΑ ΜΔΜ ΥΠΠ, ΙΠΕ</p>	2017

ΣΧΕΔΙΟ ΔΡΑΣΗΣ

2016-2020

Δράση		Περιγραφή	Αρμόδια Υπηρεσία	Εμπλεκόμενοι Φορείς	Χρονοδιάγραμμα
3.2.2	Βελτίωση του Σχεδίου Ενίσχυσης Επιχειρηματικής Καινοτομίας.	Επανασχεδιασμός και επανασχεδίαση του Σχεδίου ενίσχυσης επιχειρηματικής καινοτομίας για ανάπτυξη καινοτόμων προϊόντων, υπηρεσιών και διεργασιών από επιχειρήσεις.	ΥΕΕΒ&Τ	ΓΔ ΕΠΣΑ/ΔΑ	2017
3.2.3	Χρήση υπολογιστικού νέφους από ΜμΕ.	Σχεδιασμός και υλοποίηση σχεδίου για χρήση εφαρμογών λογισμικού σε υπολογιστικό σύννεφο από ΜμΕ.	ΥΕΕΒ&Τ	ΓΔ ΕΠΣΑ/ΔΑ	2018
3.2.4	Πακέτα / Κουπόνια Καινοτομίας.	Δημιουργία και παροχή σε ΜμΕ πακέτων / κουπόνια καινοτομίας. Τα πακέτα καινοτομίας είναι χαμηλή χρηματοδότηση 5, 10 και 20 χιλιάδων για ένα και μόνο συγκεκριμένο σκοπό με απλές διαδικασίες. Στοχεύουν στη γνωριμία των ΜμΕ με την έννοια της καινοτομίας και στην ενθάρρυνση της συνεργασίας μεταξύ επιχειρήσεων και οργανισμών έρευνας, την εμπλοκή των ΜμΕ σε καινοτομικές δραστηριότητες οι οποίες κατ' επέκταση θα έχουν θετική επίδραση στη	ΥΕΕΒ&Τ ΙΠΕ	ΓΔ ΕΠΣΑ/ΔΑ	2015-2016

ΣΧΕΔΙΟ ΔΡΑΣΗΣ

2016-2020

Δράση	Περιγραφή	Αρμόδια Υπηρεσία	Εμπλεκόμενοι Φορείς	Χρονοδιάγραμμα
	βελτίωση της ανταγωνιστικότητας τους.			
3.2.5	Πρόγραμμα για ενίσχυση της Έρευνας στις υφιστάμενες Επιχειρήσεις.	Υλοποίηση προγράμματος υψηλού αντίκτυπου που στοχεύει στην ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων και στην ανάπτυξη της οικονομίας μέσω της δημιουργίας νέων προϊόντων / υπηρεσιών / μεθόδων παραγωγής υψηλής προστιθέμενης αξίας, ή ουσιαστικά βελτιωμένων υφιστάμενων προϊόντων / υπηρεσιών / μεθόδων παραγωγής που θα αξιοποιηθούν από τις επιχειρήσεις.	ΙΠΕ	2016 (συνεχής δράση μέχρι το 2020)
3.2.6	Πρόγραμμα για ενίσχυση της Έρευνας στις νεοσύστατες Επιχειρήσεις.	Υλοποίηση προγράμματος το οποίο αποσκοπεί στη δημιουργία νέων προϊόντων / υπηρεσιών / μεθόδων παραγωγής, υψηλής προστιθέμενης αξίας από νεοσύστατες επιχειρήσεις.	ΙΠΕ	2016 (συνεχής δράση μέχρι το 2020)
3.2.7	Διερεύνηση Βιομηχανικής Τεχνολογίας / Τεχνογνωσίας.	Υλοποίηση προγράμματος το οποίο θα στοχεύει στην προκαταρκτική διερεύνηση των πιθανών βιομηχανικών εφαρμογών που	ΙΠΕ	2016 (συνεχής δράση

ΣΧΕΔΙΟ ΔΡΑΣΗΣ

2016-2020

Δράση		Περιγραφή	Αρμόδια Υπηρεσία	Εμπλεκόμενοι Φορείς	Χρονοδιάγραμμα
		μπορεί να έχει μια τεχνολογία / τεχνογνωσία.			μέχρι το 2020)
3.2.8	Επιχειρηματική Αριστεία: EUROSTARS Κύπρου.	Το Πρόγραμμα στοχεύει στην ενθάρρυνση των καινοτόμων ΜμΕ να συμμετέχουν σε ερευνητικές δραστηριότητες και να ενισχύσουν την ανταγωνιστικότητά τους μέσω της δημιουργίας νέων προϊόντων / υπηρεσιών / μεθόδων παραγωγής υψηλής προστιθέμενης αξίας ή η δημιουργία ουσιαστικά βελτιωμένων υφιστάμενων προϊόντων / υπηρεσιών / μεθόδων παραγωγής που αναμένεται να τύχουν άμεσης εμπορικής αξιοποίησης από τους συμμετέχοντες φορείς.	ΙΠΕ	Επιχειρήσεις, Πανεπιστήμια, Ερευνητικοί φορείς	2016 (+ 1 πρόσκληση μέχρι το 2020)
3.2.9	HORIZON 2020/SME Instrument – 2^η Ευκαιρία.	Το Πρόγραμμα SME στοχεύει στην υποστήριξη επιχειρήσεων υψηλής καινοτομίας να διερευνήσουν την τεχνική σκοπιμότητα και το δυναμικό εμπορικής αξιοποίησης μίας καινοτομίας διεθνούς επιπέδου, την οποία επιθυμούν να	ΙΠΕ		2016

ΣΧΕΔΙΟ ΔΡΑΣΗΣ

2016-2020

	Δράση	Περιγραφή	Αρμόδια Υπηρεσία	Εμπλεκόμενοι Φορείς	Χρονοδιάγραμμα
				ΚΕΒΕ ΟΕΒ	
3.3.3	Οικίες Καινοτομίας.	Δημιουργία Οικιών Καινοτομίας για άνεργους επιστήμονες και γενικά άνεργους που επιθυμούν να εργαστούν ή να δημιουργήσουν δικές τους επιχειρήσεις καινοτομίας.	ΥΕΕΒ&Τ	ΓΔ ΕΠΣΑ/ΔΑ ΟΝΕΚ	2018
3.3.4	Δημιουργία και Λειτουργία Κέντρου Επιχειρηματικής Καινοτομίας.	Δημιουργία και Λειτουργία Κέντρου Επιχειρηματικής Καινοτομίας διαπιστευμένου (BIC Business Innovation Center) από την EBN Innovation Network, διασφαλίζοντας έτσι ποιότητα στήριξης διεθνούς επιπέδου και δικτύωση με όλα τα άλλα Κέντρα σε ολόκληρη την Ευρώπη και σε άλλες περιοχές.	ΥΕΕΒ&Τ	ΓΔ ΕΠΣΑ/ΔΑ EBN Innovation Network	2018
3.3.5	Σχέδιο δημιουργίας συστάδων επιχειρήσεων (Clusters).	Το Σχέδιο προσβλέπει στην δημιουργία, ανάπτυξη, υποστήριξη και προώθηση	ΥΕΕΒ&Τ	ΓΔ ΕΠΣΑ	2017

ΣΧΕΔΙΟ ΔΡΑΣΗΣ

2016-2020

Δράση		Περιγραφή	Αρμόδια Υπηρεσία	Εμπλεκόμενοι Φορείς	Χρονοδιάγραμμα
		συστάδων επιχειρήσεων μέσω σύμπραξης / συνεργασίας ανταγωνιστικών ή συμπληρωματικών μονάδων ώστε να μπορέσουν να αναπτύξουν στρατηγικές συνεργασίες και να επιτύχουν οικονομίες κλίμακας.			
3.3.6	Προσέλκυση ερευνητικού ταλέντου.	Ανάπτυξη δικτύωσης συνεργειών της ερευνητικής κοινότητας της Κύπρου με Κέντρα Αριστείας του εξωτερικού.	ΙΠΕ		2016
3.3.7	Ενίσχυση γραφείων διασύνδεσης.	Το Πανεπιστήμιο Κύπρου συντονίζει το Έργο «Ανάπτυξη και Λειτουργία Γραφείων Διασύνδεσης με τον Επιχειρηματικό Κόσμο στα Πανεπιστήμια που λειτουργούν στην Κυπριακή Δημοκρατία», που έχει εγκριθεί και χρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ). Το Έργο στοχεύει στην καλύτερη και εντατικότερη επικοινωνία και συνεργασία μεταξύ των πανεπιστημίων	Πανεπιστήμιο Κύπρου	Ακαδημαϊκοί και ερευνητικοί φορείς	2016

ΣΧΕΔΙΟ ΔΡΑΣΗΣ

2016-2020

Δράση	Περιγραφή	Αρμόδια Υπηρεσία	Εμπλεκόμενοι Φορείς	Χρονοδιάγραμμα	
	και επιχειρήσεων.				
4	Ενίσχυση της Πρόσβασης στη Χρηματοδότηση				
4.1	Βελτιστοποίηση Αξιοποίησης Συγχρηματοδοτούμενων και Ανταγωνιστικών Προγραμμάτων της ΕΕ				
4.1.1	Απλοποίηση των διαδικασιών για διευκόλυνση της συμμετοχής στα συγχρηματοδοτούμενα σχέδια.	Απλοποίηση των διαδικασιών για συμμετοχή των επιχειρήσεων στα σχέδια χορηγιών, στο πλαίσιο των Κανονισμών των ΕΔΕΤ ⁵⁴ .	ΥΕΕΒ&Τ	ΓΔ ΕΠΣΑ/ΔΑ	2016-2017
4.1.2	Βελτίωση/απλοποίηση του πλαισίου εφαρμογής των συγχρηματοδοτούμενων σχεδίων.	Επίσπευση των διαδικασιών αξιολόγησης και καταβολής πληρωμών, με εμπλοκή του ιδιωτικού τομέα στο στάδιο του διοικητικού ελέγχου των αιτήσεων / προτάσεων.	ΥΕΕΒ&Τ	ΓΔ ΕΠΣΑ/ΔΑ	2016
4.1.3	Επαναστοχοθέτηση των σχεδίων χορηγιών για ενίσχυση της επιχειρηματικότητας	Βελτίωση υφισταμένων και αξιολόγηση της προώθησης νέων σχεδίων χορηγιών για κάλυψη αναγκών στις οποίες δεν ανταποκρίνονται τα υφιστάμενα σχέδια, λαμβανομένων υπόψη και σχετικών	ΥΕΕΒ&Τ	ΓΔ ΕΠΣΑ/ΔΑ	2016-2017

⁵⁴ Τα εν λόγω σχέδια συγχρηματοδοτούνται για την περίοδο 2014-2020 από τα Ευρωπαϊκά Διαρθρωτικά και Επενδυτικά Ταμεία (ΕΔΕΤ)

ΣΧΕΔΙΟ ΔΡΑΣΗΣ

2016-2020

Δράση		Περιγραφή	Αρμόδια Υπηρεσία	Εμπλεκόμενοι Φορείς	Χρονοδιάγραμμα
		<p>συστάσεων εκ των υστέρων αξιολογήσεων των σχεδίων που έχουν υλοποιηθεί.</p> <p>Αξιοποίηση της μελέτης της TALOS.</p>			
4.1.4	<p>Πρόσβαση στη χρηματοδότηση για ανάπτυξη νέων μορφών επιχειρηματικότητας (π.χ. κοινωνική).</p>	<ul style="list-style-type: none"> Επίσπευση του σχεδιασμού και υλοποίησης των (προγραμματιζόμενων) Σχεδίων Χορηγιών για κοινωνική επιχειρηματικότητα. Εφαρμογή Προγράμματος ΙΠΕ για «Κοινωνική Καινοτομία». 	<p>ΥΕΠΚΑ (περιλ. Μονάδα ΕΚΤ), Τμήμα Περιβάλλοντος, ΙΠΕ</p>	<p>ΓΔ ΕΠΣΑ, ΥΕΕΒ&Τ.</p>	<p>2016</p> <p>2016 (πρόσκληση ΙΠΕ)</p>
4.1.5	<p>Αξιολόγηση δυνατοτήτων συνεργασίας με ιδιωτικό τομέα για ενίσχυση της αποτελεσματικής αξιοποίησης των ευρωπαϊκών κονδυλίων.</p>	<p>Ενίσχυση της συνεργασίας μεταξύ δημόσιου και ιδιωτικού τομέα μέσα από τη δημιουργία εναλλακτικών μηχανισμών (π.χ. συν-επένδυσης) για την αποτελεσματικότερη διοχέτευση πόρων των ΕΔΕΤ προς τις</p>	<p>ΓΔ ΕΠΣΑ</p>	<p>ΥΕΕΒ&Τ, Υπ. Οικ, CyBAN</p>	<p>2016</p>

ΣΧΕΔΙΟ ΔΡΑΣΗΣ

2016-2020

Δράση	Περιγραφή	Αρμόδια Υπηρεσία	Εμπλεκόμενοι Φορείς	Χρονοδιάγραμμα
<i>(στο πλαίσιο της εκ των προτέρων αξιολόγησης για εφαρμογή χρηματοδοτικών εργαλείων με τη στήριξη των ΕΔΕΤ)</i>	επιχειρήσεις.			
4.1.6 Συνεργασία με χρηματοπιστωτικό τομέα για ενίσχυση της αποτελεσματικής αξιοποίησης των ευρωπαϊκών κονδυλίων που διατίθενται μέσω εθνικών προγραμμάτων.	Σύναψη συμφωνίας μεταξύ κυβέρνησης και χρηματοπιστωτικού τομέα για διευκόλυνση της χρηματοδότησης και κάλυψη των αναγκών που δημιουργούνται ως προς την επιτυχή υλοποίηση επένδυσης η οποία δύναται να συγχρηματοδοτηθεί από τα ΕΔΕΤ.	ΓΔ ΕΠΣΑ/ΔΑ, Σύνδεσμος Εμπορικών Τραπεζών	ΥΕΕΒ&Τ, ΙΠΕ	Δεκ 2015
4.1.7 Περαιτέρω προώθηση και ενίσχυση της συμμετοχής κυπριακών φορέων στα Ευρωπαϊκά Ανταγωνιστικά Προγράμματα.	Ενίσχυση της ενημέρωσης ως προς τα ευρωπαϊκά ανταγωνιστικά προγράμματα (π.χ. COSME) και τα δυνητικά οφέλη από τη συμμετοχή σε αυτά, κυρίως των επιχειρήσεων - Ενημερωτικές εκδηλώσεις / υλικό πληροφόρησης	ΓΔ ΕΠΣΑ, Εθνικά Σημεία Επαφής	ΥΕΕΒ&Τ, , ΙΠΕ, ΕΚΕΣΚ	Συνεχής Δράση (2015+)

ΣΧΕΔΙΟ ΔΡΑΣΗΣ

2016-2020

Δράση		Περιγραφή	Αρμόδια Υπηρεσία	Εμπλεκόμενοι Φορείς	Χρονοδιάγραμμα
		- Συνεχής ενημέρωση μέσω της Πύλης Ενημέρωσης Χρηματοδοτικών Προγραμμάτων.			
4.1.8	Συμπληρωματική χορηγία σε δικαιούχους φορείς του Προγράμματος HORIZON 2020.	Πρόσθετη (συμπληρωματική) χρηματοδότηση για υλοποίηση ερευνητικών έργων που συγχρηματοδοτούνται από την ΕΕ στο πλαίσιο του Προγράμματος Horizon 2020.	ΙΠΕ		2016
4.2	Αποτελεσματικότερη συμμετοχή των τραπεζών στην κάλυψη των χρηματοδοτικών αναγκών των επιχειρήσεων				
4.2.1	Αναγνώριση «πιστοποιητικών» συμμετοχής (labels) επιχειρήσεων σε ευρωπαϊκά προγράμματα.	Αξιολόγηση της δυνατότητας αναγνώρισης και αξιοποίησης εκ μέρους των τραπεζών «πιστοποιητικών» συμμετοχής (labels) των επιχειρήσεων σε ευρωπαϊκά προγράμματα για: 1. Εξασφάλιση καλύτερων όρων χρηματοδότησης και κάλυψη της ίδιας συμμετοχής σε συγχρηματοδοτούμενη επένδυση ή κάλυψη πρόσθετης χρηματοδότησης	ΓΔ ΕΠΣΑ, Σύνδεσμος Εμπορικών Τραπεζών	ΥΕΕΒ&Τ, ΙΠΕ	2015-2016

ΣΧΕΔΙΟ ΔΡΑΣΗΣ

2016-2020

Δράση		Περιγραφή	Αρμόδια Υπηρεσία	Εμπλεκόμενοι Φορείς	Χρονοδιάγραμμα
		2. Εξασφάλιση ενδιάμεσης χρηματοδότησης (bridging finance) για πραγματοποίηση της επένδυσης, μέχρι την καταβολή της σχετικής χορηγίας από την ΕΕ			
4.2.2	Ενθάρρυνση για συμμετοχή τραπεζών σε ευρωπαϊκά προγράμματα.	<p>Προώθηση της συμμετοχής των τραπεζών σε ευρωπαϊκά ανταγωνιστικά προγράμματα για ενίσχυση της διάθεσης πρόσθετων και ενδεχομένως εναλλακτικών χρηματοδοτικών κεφαλαίων προς τις κυπριακές επιχειρήσεις</p> <ul style="list-style-type: none"> - Συναντήσεις / ενημερωτικές εκδηλώσεις - Ειδική ενότητα για προγράμματα για τράπεζες στην διαδικτυακή Πύλη Ενημέρωσης Χρηματοδοτικών Προγραμμάτων. 	ΓΔ ΕΠΣΑ, Εθνικά Σημεία Επαφής	ΥΕΕΒ&Τ, ΙΠΕ, Σύνδεσμος Εμπορικών Τραπεζών	2015-2016
4.2.3	Ενίσχυση των χρηματοοικονομικών γνώσεων των επιχειρήσεων.	Ανάπτυξη συνεργασίας μεταξύ δημόσιου και ιδιωτικού τομέα για ενίσχυση της γνώσης των επιχειρηματιών επί των χρηματοοικονομικών θεμάτων (financial literacy) η οποία θα συμβάλει στη βελτίωση	ΥΕΕΒ&Τ/ΚΕΕΔ	ΓΔ ΕΠΣΑ, Σύνδεσμος Εμπορικών Τραπεζών,	2016-2017

ΣΧΕΔΙΟ ΔΡΑΣΗΣ

2016-2020

	Δράση	Περιγραφή	Αρμόδια Υπηρεσία	Εμπλεκόμενοι Φορείς	Χρονοδιάγραμμα
		της πρόσβασής τους σε χρηματοδοτικά κεφάλαια (π.χ. με την ετοιμασία / παροχή ενημερωτικών οδηγιών μέσω του Κέντρου Εξυπηρέτησης Επιχειρήσεων).		Τράπεζες	
4.3	Ανάπτυξη εναλλακτικών μορφών χρηματοδότησης				
4.3.1.	Ενημερωτικά προγράμματα για εναλλακτικές μορφές χρηματοδότησης.	Ανάπτυξη και προώθηση ενημερωτικών προγραμμάτων ως προς τη λειτουργία και τα οφέλη των διαφόρων εναλλακτικών μορφών χρηματοδότησης (προς επιχειρήσεις, δυνητικούς επενδυτές, δημόσιο τομέα).	ΥΕΕΒ&Τ/ΚΕΕΔ	Υπ. Οικ, Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς, CyBAN, CIFA, ΙΠΕ	2016
4.3.2	Σχέδια Κινήτρων για ανάπτυξη εναλλακτικών μορφών χρηματοδότησης.	Άλλα μέτρα στήριξης από την Κυβέρνηση για τη δημιουργία / λειτουργία δικτύων επιχειρηματικών αγγέλων (π.χ. σχέδιο στήριξης για κάλυψη λειτουργικών εξόδων δικτύου).	ΥΕΕΒ&Τ, ΙΠΕ	ΓΔ ΕΠΣΑ, ΜΔΜ, CyBAN, Υπ. Οικονομικών	2016-2017
4.3.3	Ανάπτυξη Ταμείων Επιχειρηματικών Κεφαλαίων	Αξιολόγηση του ενδεχομένου στήριξης ή συμμετοχής της κυβέρνησης σε ταμεία /	Υπ. Οικ	ΜΔΜ, ΓΔ ΕΠΣΑ, Επιτροπή	2016

ΣΧΕΔΙΟ ΔΡΑΣΗΣ

2016-2020

Δράση	Περιγραφή	Αρμόδια Υπηρεσία	Εμπλεκόμενοι Φορείς	Χρονοδιάγραμμα
	(Venture Capital).		Κεφαλαιαγοράς, CIFA	
4.3.4	Εξέταση του ρυθμιστικού πλαισίου και αξιολόγηση των αναγκών για ανάπτυξη αγοράς crowd funding στην Κύπρο <i>(Στη βάση νομικού πλαισίου και σχετικών κατευθύνσεων που αναμένεται να καθοριστούν από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή)</i>	Υπ.Οικ	ΜΔΜ, ΓΔ ΕΠΣΑ, Αρμόδιες Εποπτικές Αρχές ⁵⁵	2016-2017
4.3.5	Αξιολόγηση Δημιουργίας Οργανισμού Χρηματοδότησης Επιχειρήσεων.	Υπ. Οικ	ΥΕΕΒ&Τ, ΓΔ ΕΠΣΑ	Δεκ 2015

⁵⁵ Εξαρτάται από τη φύση, το σκοπό και τον τρόπο λειτουργίας της crowdfunding πλατφόρμας

ΣΧΕΔΙΟ ΔΡΑΣΗΣ

2016-2020

Δράση	Περιγραφή	Αρμόδια Υπηρεσία	Εμπλεκόμενοι Φορείς	Χρονοδιάγραμμα	
	σε χρηματοδοτικά κεφάλαια, μέσω της ανάπτυξης, εφαρμογής και διαχείρισης διαφόρων χρηματοοικονομικών εργαλείων.				
5	Διευκόλυνση και ενίσχυση της πρόσβασης στις αγορές				
5.1	Ενίσχυση της εξωστρέφειας των επιχειρήσεων				
5.1.1	Μελέτη για ενδυνάμωση των κυπριακών εξαγωγών.	Ετομασία Μελέτης η οποία θα έχει σκοπό: <ul style="list-style-type: none"> - τον εντοπισμό τομέων και υποτομέων της οικονομίας στους οποίους η Κύπρος έχει συγκριτικό πλεονέκτημα - τον εντοπισμό ελκυστικών αγορών - την καταγραφή της υφιστάμενης κατάστασης αναφορικά με τα εμπόδια για ανάπτυξη των εξαγωγών - την υποβολή εισηγήσεων για τρόπους ενίσχυσης των εξαγωγών. 	ΜΔΜ	ΥΕΕΒ&Τ	2016
5.1.2	Αξιοποίηση συμμετοχής σε διεθνείς εκθέσεις στο εξωτερικό.	Εκσυγχρονισμός /ενίσχυση του θεσμού της διοργάνωσης εκθέσεων στο εξωτερικό, με τη συμπερίληψη και startups. Αποτελεσματική	ΥΕΕΒ&Τ	ΕΚΕΣΚ	2017

ΣΧΕΔΙΟ ΔΡΑΣΗΣ

2016-2020

Δράση		Περιγραφή	Αρμόδια Υπηρεσία	Εμπλεκόμενοι Φορείς	Χρονοδιάγραμμα
		στόχευση, διοργάνωση B2B και B2D events, Missions for Growth.			
5.1.3	Εξωστρέφεια – Ανοικτοί Ορίζοντες: EUREKA Κύπρου.	Το Πρόγραμμα «EUREKA ΚΥΠΡΟΥ» στοχεύει στην αύξηση της ανταγωνιστικότητας των κυπριακών επιχειρήσεων, στην ανάπτυξη νέων ή ουσιαστικά βελτιωμένων προϊόντων /υπηρεσιών / διαδικασιών και στη δικτύωση και συνεργασία των κυπριακών φορέων με φορείς του εξωτερικού, μέσω της συμμετοχής τους σε διεθνή ερευνητικά έργα βιομηχανικής έρευνας και ανάπτυξης του Οργανισμού EUREKA.	ΙΠΕ		2016
5.1.4	Κατάρτιση των κυπριακών επιχειρήσεων ώστε να αποκτήσουν τις ικανότητες / δεξιότητες που σχετίζονται με τη διεθνοποίηση	Προετοιμασία και ενίσχυση της εξαγωγικής ικανότητας των επιχειρήσεων με την προώθηση προγραμμάτων κατάρτισης σε θέματα διεθνοποίησης, εξαγωγών και διεθνούς εμπορίου	ΥΕΕΒ&Τ / ΚΕΕΔ	ΑΑνΑΔ	2017

ΣΧΕΔΙΟ ΔΡΑΣΗΣ

2016-2020

Δράση	Περιγραφή	Αρμόδια Υπηρεσία	Εμπλεκόμενοι Φορείς	Χρονοδιάγραμμα	
5.2	Πρώθηση ψηφιακής επιχειρηματικότητας				
5.2.1	Πρώθηση του ηλεκτρονικού εμπορίου.	Πρόγραμμα Επιχειρείτε Διαδικτυακά.	ΥΕΕΒ&Τ	2016	
5.2.2	Εκστρατεία ενημέρωσης για τις προοπτικές που προσφέρει το ηλεκτρονικό εμπόριο στις ΜΜΕ.	Διοργάνωση εκστρατείας ενημέρωσης για τις δυνατότητες ανάπτυξης που προσφέρει το ηλεκτρονικό εμπόριο στις ΜΜΕ.	ΥΕΕΒ&Τ	Ψηφιακός Πρωταθλητής, Υπ. Συγκοινωνιών ΓΤΠ	2016
5.2.3	Εκστρατεία Ενημέρωσης για τις προοπτικές που προσφέρει η χρήση των τεχνολογιών των πληροφοριών και των επικοινωνιών (ΤΠΕ) στις επιχειρήσεις καθώς και η χρήση των υπηρεσιών υπολογιστικού νέφους (cloud computing services).	Διοργάνωση εκστρατείας ενημέρωσης για τις δυνατότητες της χρήσης των ΤΠΕ από τις επιχειρήσεις τόσο στις εσωτερικές τους διαδικασίες όσο και στις διαδικασίες τους με τους πελάτες για αύξηση της παραγωγικότητας και της ανταγωνιστικότητας τους. Ενημέρωση για τις δυνατότητες της χρήσης των υπηρεσιών υπολογιστικού νέφους.	ΥΕΕΒ&Τ	Ψηφιακός Πρωταθλητής, Υπ. Συγκοινωνιών ΓΤΠ	2016

ΣΧΕΔΙΟ ΔΡΑΣΗΣ

2016-2020

Δράση	Περιγραφή	Αρμόδια Υπηρεσία	Εμπλεκόμενοι Φορείς	Χρονοδιάγραμμα	
5.3	Ανάπτυξη υποστηρικτικών δομών/ υποδομών				
5.3.1	Αξιοποίηση του δικτύου των απόδημων επιχειρηματιών.	Συμμετοχή των κύπριων επιχειρηματιών στο Business Forum που διοργανώνονται από απόδημους επιχειρηματίες και αξιοποίηση των γνώσεων, εμπειριών και δίκτυο των απόδημων επιχειρηματιών.	ΥΕΕΒ&Τ	2018	
5.3.2	Αξιοποίηση της λειτουργίας των Εμπορικών Κέντρων της Κύπρου στο εξωτερικό	Ενίσχυση των υποστελεχωμένων Εμπορικών Κέντρων με προτεραιότητα την επάνδρωση τους με μόνιμο προσωπικό.	ΥΕΕΒ&Τ	Υπ. Εξωτερικών	2016
5.3.3	Περαιτέρω αξιοποίηση των ευρωπαϊκών υποδομών δικτύωσης και υποστήριξης.	Προώθηση και περαιτέρω αξιοποίηση των ευρωπαϊκών οργανισμών υποστήριξης και δικτύωσης όπως το Enterprise Europe Network και τα ευρωπαϊκά επιχειρηματικά κέντρα στην Κινά, Ινδία και Ταϊλάνδη.	ΥΕΕΒ&Τ	ΕΚΕΣΚ	2016
5.3.4	Λειτουργία του Export Help Desk.	Ο σκοπός της λειτουργίας του Export Help	ΥΕΕΒ&Τ/ΚΕΕΔ		2015

ΣΧΕΔΙΟ ΔΡΑΣΗΣ**2016-2020**

Δράση		Περιγραφή	Αρμόδια Υπηρεσία	Εμπλεκόμενοι Φορείς	Χρονοδιάγραμμα
		desk είναι η εφαρμογή επιπρόσθετων μεθόδων και πρακτικών, πέραν των υφισταμένων, σε σχέση με την παραπέρα προώθηση των εξαγωγών προϊόντων και υπηρεσιών στο εξωτερικό.			

Δείκτες Επίδοσης – Πλαίσιο Παρακολούθησης Υλοποίησης της Δήλωσης Πολιτικής

Διεθνής κατάταξη κυπριακής οικονομίας (σε θέματα επιχειρηματικότητας)

Δείκτης	2014	2015 (βάση)	2016	2017	2018	2019	2020
<i>Doing Business Index</i>	62 (189)	64 (189)	47 (189)				
<i>Global Entrepreneurship & Development Institute (GEDI) Index</i>	51 (120)	46 (130)					
<i>Global Competitiveness Index</i>	58 (148) 2013-2014	58 (144) 2014-2015					
<i>European Digital City Index (EDCi) - Nicosia</i>	-	26 (35)					

Δείκτες επίδοσης σε επίπεδο στρατηγικής

Δείκτης	Πηγή	2013	2014	2015 (βάση ⁵⁶)	2016	2017	2018	2019	2020
<i>Αριθμός νέων επιχειρήσεων</i>	Eurostat	3, 034							

⁵⁶ Το 2015 αποτελεί έτος βάση, δεδομένης της έναρξης εφαρμογής της παρούσας Δήλωσης Πολιτικής, ωστόσο δεν υπάρχουν πρόσφατα διαθέσιμα στοιχεία για όλους τους υπό παρακολούθηση δείκτες (π.χ. μέσω Ευρωπαϊκής Στατιστικής Υπηρεσίας).

Ποσοστό βιωσιμότητας μετά τα 2 πρώτα χρόνια	Eurostat	73,3%							
Αριθμός νέων υψηλού ρυθμού ανάπτυξης επιχειρήσεων	Eurostat	42							
Αριθμός εργαζομένων σε νέες επιχειρήσεις (μέχρι 2 ετών)	Eurostat	4,960							
Αριθμός εργαζομένων σε μικρομεσαίες επιχειρήσεις	CyStat / EU SBA Fact Sheet	170,489							

Δείκτες επίδοσης σε επίπεδο αξόνων

Άξονας 1: Καλλιέργεια Επιχειρηματικής Κουλτούρας									
Δείκτης	Πηγή	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Δείκτης Επιχειρηματικής Νοοτροπίας (GEI - ATT score)	GEDI report	31 (ranked 63 rd)	33 (ranked 77 th)	31 (ranked 84 th)					
Βαθμός στον οποίο η σχολική εκπαίδευση συνέβαλε στην	EU SBA Fact Sheet	-	-						

ανάπτυξη επιχειρηματικής νοοτροπίας									
Αριθμός Σχολείων που συμμετείχαν σε προγράμματα μικρό επιχειρηματικότητας	Υπ. Παιδείας και Πολιτισμού	20 (2013-2014)	19 (2014-2015)						
Αριθμός δημόσιων υπαλλήλων και εκπαιδευτικών που συμμετείχαν σε προγράμματα εργασιακής τοποθέτησης και άσκησης	Υπ. Παιδείας και Πολιτισμού	-	-						
Αριθμός εκδηλώσεων για προώθησης της επιχειρηματικότητας (μέσω του Κέντρου Εξυπηρέτησης Επιχειρηματικής Δραστηριότητας)	ΚΕΕΔ	-	-						
Εισαγωγή μαθημάτων / δραστηριοτήτων για βελτίωση των δεξιοτήτων επιχειρηματικότητας στα αναλυτικά προγράμματα της	Startup Manifesto Policy Tracker - Action 1.2.3 / Υπ. Παιδείας	όχι	όχι	όχι					

πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης	και Πολιτισμού								
---	----------------	--	--	--	--	--	--	--	--

Άξονας 2: Βελτίωση Επιχειρηματικού Περιβάλλοντος									
Δείκτης	Πηγή	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Επιβάρυνση (διοικητικός φόρτος) των κρατικών ρυθμίσεων (1=μέγιστη, 7=ελάχιστη)	EU SBA Fact Sheet	4.1 (ΕΕ: 3,2)	-						
Αριθμός νέων εγγραφών εταιρειών	ΤΕΕΕΠ	10847	11169						
Εκκίνηση επιχείρησης	DB rank	n/a	56 (189)	61 (189)	64 (189)				
Διεκπεραίωση φορολογικών υποχρεώσεων	DB rank	n/a	51 (189)	51 (189)	44 (189)				
Επιχειρηματικό περιβάλλον φιλικό προς τις νεοφυείς επιχειρήσεις	EDCi	n/a	n/a	30 (35)					
Εφαρμογή μηχανισμού προσέλκυσης / διευκόλυνσης ξένων start-ups να	Startup Manifesto Policy Tracker - Action	όχι	όχι	όχι					

δραστηριοποιηθούν στην Κύπρο (startup visa programme)	2.1.1 / MΔM								
MME που πραγματοποιούν διαδικτυακές συναλλαγές με τις δημόσιες αρχές (%)	EU SBA Fact Sheet	84,24 (EE: 87,58)							
ή E-Government Development Index	EGDI report ⁵⁷	-	0.5958 (ranked 58 / 193)						

Άξονας 3: Ενίσχυση Επιχειρηματικής Καινοτομίας									
Δείκτης	Πηγή	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Εφαρμογή νέων ή ουσιαδώς βελτιωμένων μεθόδων παραγωγής (process innovation)	GEDI report	-	-	0.39					
Καινοτομία προϊόντος (product innovation)	GEDI report	-	-	0.54					
Δαπάνη σε Έρευνα	EU	-	0,06						

⁵⁷ UNITED NATIONS E-GOVERNMENT SURVEY 2014: http://unpan3.un.org/egovkb/Portals/egovkb/Documents/un/2014-Survey/E-Gov_Complete_Survey-2014.pdf

και Ανάπτυξη (R&D expenditure in the business sector)	Innovation Scoreboard		(EE: 1,31)						
PCT patent applications	EU Innovation Scoreboard	-	0,55 (EE: 1,98)						
SMEs introducing product or process innovations	EU Innovation Scoreboard	-	34,8 (EE: 38,4)						
Fast-growing innovative firms	EU Innovation Scoreboard	-	12,8 (EE: 16,2)						
Αριθμός επιχειρήσεων που έλαβαν στήριξη από σχέδια / προγράμματα στήριξης για καινοτόμες Επιχειρήσεις.	ΙΠΕ ΥΕΕΒ&Τ	38	-						
Κίνητρα για συμμετοχή ακαδημαϊκών σε επιχειρηματική δραστηριότητα και δημιουργία πανεπιστημιακών τεχνοβλαστών (spin-offs)	Startup Manifesto Policy Tracker - Action 1.3.4 / Υπ. Παιδείας και Πολιτισμού	όχι	όχι	όχι					

Άξονας 4: Πρόσβαση στη Χρηματοδότηση									
Δείκτης	Πηγή	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Πρόσβαση στη δημόσια χρηματοδοτική στήριξη, συμπεριλαμβανομένων των εγγυήσεων (ποσοστό όσων η απάντηση δηλώνει επιδείνωση)	EU SBA Fact Sheet	31,6 (ΕΕ: 17,3)							
Αριθμός επιχειρήσεων που στηρίζονται από συγχρηματοδοτούμενα ⁵⁸ προγράμματα της ΕΕ - Σχέδια Χορηγιών - Χρηματοδοτικά Εργαλεία (FI)	ΓΔ ΕΠΣΑ	ΣΧ: 96 FI: 316	ΣΧ: 136 FI:						
Αριθμός επιχειρήσεων που συμμετέχουν σε έργα που στηρίζονται από Ανταγωνιστικά Προγράμματα της ΕΕ	ΓΔ ΕΠΣΑ, Υπουργεία	-	-						
Αριθμός εγκεκριμένων Ταμείων Επιχειρηματικών	Επιτροπή Κεφαλαία γοράς	-	1						

⁵⁸ Αναφέρεται σε επιχειρήσεις – δικαιούχους που στηρίζονται από μέτρα που συγχρηματοδοτούνται από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ) είτε μέσω μη επιστρεπτέων ενισχύσεων (π.χ. Σχέδια Χορηγιών) είτε μέσω χρηματοδοτικών εργαλείων (π.χ. συγχρηματοδοτούμενα δάνεια)

Κεφαλαίων (VC)	Κύπρου								
Λήψη μέτρων προώθησης συμπράξεων δημόσιου-ιδιωτικού τομέα για κάλυψη αναγκών σε κεφάλαια υψηλού επιχειρηματικού κινδύνου (π.χ. δημιουργία εθνικού ταμείου συν-επένδυσης)	Startup Manifesto Policy Tracker - Action 3.1.2 / Υπ. Οικ / ΓΔ ΕΠΣΑ	όχι	όχι	όχι					
Αριθμός επιχειρήσεων που χρηματοδοτούνται από δίκτυα επιχειρηματικών αγγέλων και συνολική επένδυση	EBAN ⁵⁹	2 (€0.6 δισ)							

⁵⁹ The European Trade Association for Business Angels, Seed Funds and Early Stage Market Players <http://www.eban.org/wp-content/uploads/2014/09/13.-Statistics-Compendium-2014.pdf>

Άξονας 5: Διευκόλυνση της Πρόσβασης στις Αγορές									
Δείκτης	Πηγή	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
ΜΜΕ με εξαγωγές αγαθών σε χώρες εκτός ΕΕ (ποσοστό των ΜΜΕ στη βιομηχανία)	EU SBA Fact Sheet	-	-						
Κύκλος εργασιών από το ηλεκτρονικό εμπόριο.	EU SBA Fact Sheet	5.44 (ΕΕ: 13.98)	7.82 (ΕΕ:15.07)						
Εξαγωγές ως ποσοστό του ΑΕΠ (%)	CyStat								
Ποσοστό Επιχειρήσεων που πραγματοποιούν ηλεκτρονικές πωλήσεις	EU SBA Fact Sheet		10 (ΕΕ:14.61)						
Ποσοστό αύξησης στην χρήση του Ευρωπαϊκού Κέντρου Επιχειρηματικής Στήριξης Κύπρου	Ευρωπαϊκό Κέντρο Επιχειρηματικής Στήριξης Κύπρου	-	-						
Αριθμός επιχειρήσεων που εξυπηρετήθηκαν από το Export Help Desk	Export Help Desk / ΥΕΕΒ&Τ	-	-						
Αριθμός συμφωνιών που προέκυψαν από	Export Help Desk / ΥΕΕΒ&Τ	-	-						

